

III

SPRAWOZDANIE

**ŚLĄSKIEGO
INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-
PRZEMYSŁOWEGO**

1930**W KATOWICACH**

79

III. SPRAWOZDANIE

ŚLĄSKIEGO
INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-
PRZEMYSŁOWEGO

ZA ROK

1930

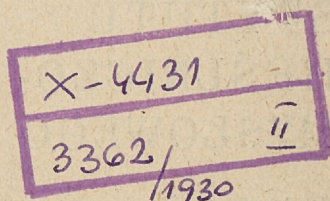
KATOWICE 1931

DRUK.: KSIĘGARNI I DUKARNI KATOLICKIEJ S. A.,
KATOWICE, ULICA MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO NR. 58

5470/57

15L3c

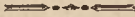
3362. 1930
II

St. Wallis
Swytschyz, Roms 4
6. II. 57 [7.-] 25

Cześć Rzemiosłu!

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy powstał 20-go grudnia 1926 roku.

Protektorem jego jest Wojewoda Śląski.

Instytut służy dobru rzemieślników przemysłowych i samodzielnych, kształci zawodowo młodzież rzemieślniczą i przemysłową, szerzy w społeczeństwie zamiłowanie do wytwórczości rodzimej.

*Popierajmy wszyscy
Śląski Instytut Rzemieślniczo-
Przemysłowy!*

WSTĘP

Sprawozdanie niniejsze obejmuje okres czasu od 1-go stycznia 1930 r. do 31 grudnia 1930 r.

W roku sprawozdawczym chodziło przede wszystkim o pogłębienie współpracy z temi kategorjami rzemieślników, z którymi Instytut w roku poprzednim współpracował, jakoteż o nawiązanie nowych stosunków z pozostałym rzemiosłem. Oba wspomniane kierunki są w sprawozdaniu dostatecznie uwypuklone. Jeśli chodzi o szerszą rozbudowę i pogłębienie współpracy, to na czoło sprawozdania wysunie się szewstwo jako takie, które wybitnie interesowało się agendami Instytutu, a dając żywą inicjatywę, umożliwiło Instytutowi w wielu wypadkach realną współpracę, połączoną z bezpośrednimi korzyściami dla tej gałęzi rzemiosła. Eksperymentalna placówka szewska w Mikołowie, jakoteż bardzo licznie obesłany przez cechy kurs *Stegmüllera* w Katowicach, Królewskiej Hucie i Bielsku, wreszcie kilka kursów szewskich *Wojciechowskiego* są tego dowodem. Rzemieślnik - szewc do niedawna ograniczony był tylko do reparacji starego obuwia i do wykonywania bucików ortopedycznych, pozatem i to w nielicznych wypadkach pozostała mu możliwość wykonywania normalnego obuwia na miarę. Ten bowiem ostatni zakres zajęła wytwórczość masowa, fabryczna, która dostosowała się prawie zupełnie do wymogów nogi ludzkiej. Zdawałoby się, że sprawa jest załatwiona i że na tym terenie szewstwo należy zaliczyć do rzemiosł wymierających. Małe jednak niedokładności, względnie trudności zupełnego dostosowania się do różnych drobnych, ale ważnych indywidualnych cech nogi ludzkiej, wywołały

na tem polu dążność zwrócenia uwagi na metodę brania miary, udoskonalenia jej, a tem samem umożliwienia bardziej dokładnego przystosowania się do nogi i jej wymogów, do którychto dążności fabryczna produkcja nie może tak łatwo i prędko się dostosować jak jest to możliwe każdemu, należycie wyszkolonemu i uświadomionemu obuwnikowi. Stworzenie warunków w którychby noga nie potrzebowała walczyć z bucikiem, jest w dużej mierze możliwe przede-wszystkiem obuwnikowi wykonywującemu obuwie na miarę. Indywidualny bucik, przystosowany do nogi, uwzględniający wszystkie jej drobne na pozór zboczenia, może być wykonany przy niskiej stosunkowo cenie jedynie przez szewcarę-kodziełnika. Udoskonalenie metody brania miary, umożliwiającej właśnie uwzględnienie wszelkich indywidualności nogi, jest kwestją, na tle której szewstwo zaczyna rozumieć swój interes i możliwość racjonalnej do pewnego stopnia konkurencji z masową fabryczną produkcją. Jeżeliby więc okazało się z czasem, że dla nogi normalnej budowa bucika na kopycie, wykonanem z uwzględnieniem indywidualnych cech nogi, ma poważne walory względem przeciętnego obuwia fabrycznego, to zakres ten zostałby bardzo poważnie udostępniony szerokim masom należycie wyszkolonych obuwników. Odpowiednia w tym kierunku agitacja, jakoteż zebranie statystycznego materiału umożliwiającego należyte zorientowanie się w sytuacji, pozwoli Instytutowi w przyszłości zaangażować się może bardziej intensywnie w tym kierunku, aniżeli dotychczas. W chwili gdy to piszemy, rozporządza Instytut trzema kursami brania miary nową metodą a mianowicie kursami: w Katowicach, Królewskiej Hucie i Bielsku i dwiema wystawami, urządzonemi w tych miejscowościach po ukończeniu kursu. Zainteresowanie sprawą tą wśród publiczności jest znaczne, tembardziej, że cena bucika, wykonanego na miarę indywidualną, nie różni się znacznie od ceny bucika fabrycznego, a jakość obuwia

ręcznego nie ustępuje wykonaniu fabrycznemu. Dalsze praktyczne zużytkowanie materiału zdobytego na wyżej wspomnianych kursach będzie przez Instytut odpowiednio wykorzystywane w roku przyszłym i latach następnych. Sprawa odpowiedniego wyszkolenia obuwnika i zabezpieczenia mu możliwości zarobkowania, nawet wobec poważnej konkurencji wielkiego przemysłu, jakiej można się spodziewać w niedalekiej przyszłości na naszym terenie, jest kwestją bytu około 3000 obuwników, pracujących na terenie Województwa Śląskiego.

Liczną frekwencją i żywym zainteresowaniem cieszył się kurs imitacji drzew i marmurów dla lakierników i malarzy. Po ukończeniu kursu postanowiono wyróżnić wykonane na kursie prace. W tym celu zaproszono do Komisji Opiniodawczej reprezentantów Wydziału Oświecenia Publiczn. Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Izby Rzemieślniczej, oraz Przymusowego Cechu Malarzy i Lakierników. Komisja Opiniodawcza po zbadaniu wzorów wyróżniła szereg prac najlepszych i uchwaliła wysłać odpowiednie listy pochwalne tym absolwentom, którzy na to zasłużyli.

Kursy spawania elektrycznego, cieszące się dużą frekwencją, zostały wydatnie poparte w swojej działalności przez zakupienie podwójnego agregatu do spawania elektrycznego i różnych narzędzi, jakoteż przez przeprowadzenie szeregu urządzeń, umożliwiających należyte prowadzenie nauki. Pomieszczenia kursów zostały w roku sprawozdawczym przeniesione z warsztatów kolejowych do Huty Marta przy ul. Zamkowej nr. 10.

Kurs organizacji nowoczesnej narzędziarni, przygotowany dużym stosunkowo nakładem pracy, w porozumieniu z Politechniką Lwowską, nie mógł dojść do skutku z powodu braku lokalu i odpowiednich warsztatów. Urządzenie kursu narzędziarskiego w pomieszczeniach w Wełnowcu byłoby połączone ze zbyt wielkimi kosztami, które prze-

kraczałyby poważnie granicę możliwości finansowania podobnej imprezy przez Instytut. Przypuszczać jednak należy, że w roku przyszłym znajdziemy stosowne pomieszczenia i możliwość korzystania z odpowiednio wyposażonych warsztatów i zdołamy kurs ten zrealizować przy niewielkich stosunkowo kosztach.

Pozatem Instytut przeprowadził na zlecenie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego kilka kursów dla terminatorów, którzy z tych czy innych powodów nie mogli uczęszczać do szkoły doksztalcającej.

Kursy krawieckie, przeprowadzone w roku sprawozdawczym, pozostały na przeciętnym poziomie. Na trzy kursy preliminowane, przeprowadzono dwa.

Piekarstwo otrzyma w najbliższej przyszłości eksperymentalną placówkę piekarską. Odnosne prace, poparte przez jednego z tutejszych mistrzów piekarskich, któremu Instytut wyasygnował zł 500,— na wyjazd zagranicę w celu zaznajomienia się z nowoczesnymi urządzeniami, powinny być ukończone w początkach roku przyszłego. Komisja Pedagogiczna przystąpiła już do omawiania przedłożonego jej programu.

Sprawa chałupnictwa w związku z funduszem dla bezrobotnych, przy pomocy którego możnaby uruchomić niektóre działy chałupnictwa, została wysunięta przez Śląski Urząd Wojewódzki, jednak narazie bez pozytywnych wyników.

Jak w zeszłym roku, tak również i w sprawozdawczym we wszelkich poczynaniach swoich cieszył się Instytut poparciem sfer zainteresowanych. Ciężki przemysł, w roku poprzednim i w roku 1930 nie interesował się zbyt agendami Instytutu i nie subwencjonował go jeszcze w tej mierze, w jakiej powinnyby to mieć miejsce ze względu na duże korzyści, które ten przemysł może osiągnąć a częściowo już osiągnął przy współpracy z Instytutem. Jako nowy członek wspierający przystąpiła Huta Pokoju.

Wreszcie Instytut nawiązał stosunek ze Związkiem Wynalazców, z którym współpracując, zdoła w myśl § 2, punkt 2-gi swego statutu umożliwić swym członkom realizację wynalazków i ich wprowadzenie.

W związku z dążeniem, ażeby na kursach przeprowadzanych przez Instytut, nauka praktyczna mogła być uwzględniona możliwie w najszerszych granicach, z jak największą korzyścią uczestników kursu, Śląski Instytut wynajął w fabryce telefonów p. Józefa Pientki w Wełnowcu pomieszczenia, w których będzie można na szerszą skalę, aniżeli dotychczas przeprowadzać prace ściśle praktyczne.

Stale wzrastające zapotrzebowanie pomieszczeń na imprezy zniewala do zastanowienia się nad sposobem zaspokojenia owych wymogów. W celu zaznajomienia się z pokrewnymi instytucjami zagranicą dyrektor Instytutu zwiedził na własny koszt jedną z największych w Europie, holenderską szkołę fabryczną w Eindhoven, belgijską l'université du Travail w Charleroi jakoteż szkoły podobne w Szwajcarii i Niemczech. Zebrany materiał wymaga opracowania i będzie go można zużytkować dla stworzenia na naszym terenie, przy niewielkich stosunkowo środkach finansowych, takich pomieszczeń, które odpowiadałyby istotnym potrzebom rzemiosła. Realizacja powyższego zadania dokona się przypuszczalnie w ten sposób, że Instytut wraz z Izbą Rzemieślniczą przystąpią do budowy wspólnego domu rzemieślniczego w Katowicach, w którym przewidzianoby odpowiednie pomieszczenia dla celów Instytutu; pozatem istnieje nadzieja otrzymania potrzebnych do nauki sal i prawa korzystania z laboratoriów w tutejszych Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych.

Pragniemy podkreślić, że pomoc w tym względzie i współpraca tutejszych zakładów naukowych z Instytutem byłaby bardzo pożądaną, gdyż obniżyłaby poważnie koszty

udostępnienia wielu potrzebnych Instytutowi pomocy naukowych.

Bibliotekę ostatecznie uporządkowano i wydano dużym nakładem pracy katalog, opracowany przez Dra *Fr. Jurasę* według międzynarodowego systemu klasyfikacji dziesiętnej.

Ogłoszono drukiem książkę pod tytułem „Kalkulacja Krawiecka“, napisaną przez Dra *Fr. Jurasę* i *W. Samarzewskiego*, inne broszury znajdują się w przygotowaniu, jednak piśmiennictwo naogół idzie opornie.

Sprzedaż „Kalkulacji Krawieckiej“ powierzyliśmy księgarni „Dom Książki Polskiej“ Sp. Akc. w Warszawie, sprawą rozszerzenia tej książki zajmuje się nadto p. *Wojciech Samarzewski* w Królewskiej Hucie.

Instytut starał się również w granicach możliwości stosować najnowsze zdobycze psychotechniki a współdziałając z fachowcami, przygotował oryginalne testy dla projektowanego kursu kinooperatorów, urządzanego w porozumieniu z odnośnymi władzami i ze Związkiem Teatrów Świetlnych w Katowicach.

W roku sprawozdawczym działalność Instytutu wyraźnie zwróciła się w stronę zapoczątkowania wypełnienia zadań wytkniętych § 2-im statutu, punkty 1, 2, 3, nie osłabiając jednak akcji dokształcania, która ze względu na wyższe opłaty kursowe wymagała znacznie większego nakładu pracy organizacyjnej, aniżeli roku zeszłego.

W myśl uchwały Zarządu należy koszta kursów kalkulować tak, aby z dochodów można pokryć wydatki, to znaczy, aby kursy były możliwie samowystarczalne. Jednak w praktyce osiągnięcie, a nawet usiłowanie zbliżenia się do samowystarczalności, napotyka na poważne trudności. Należy stwierdzić, że opłaty kursowe musiały być wyższe niż w roku 1929, co jednak wpłynęło na zmniejszenie się liczby zapisów na kursy. Organizacja kursu możliwie samowystarczalnego trwa dłużej, co pociąga za sobą jego podrożenie.

Kalkulację kursów przeprowadza Instytut przy około 20-tu uczestnikach. Licząc się z tem, że pewna ilość zapisanych — jak praktyka potwierdza — z początku odpada, dopuszcza Instytut przy zapisie około 50% więcej uczestników, a więc około 30-tu. W istocie frekwencja była, jak to widoczne z umieszczonych w sprawozdaniu wykresów, nierównomierna. Niektóre kursy obesłane licznie z początku, wykazały przy końcu stosunkowo małą ilość uczestników. Powody tego są różne, być może, że odgrywa tu pewną rolę wysoka stosunkowo opłata. Tak czy owak — kurs kalkulowany jako samowystarczalny, dochodzi po większej części po kilku lekcjach do tego stanu liczebności uczestników, przy którym z uwagi na samowystarczalność, należałoby go zamknąć. Kurs pod względem finansowym nie opłaca się, taksy wpływają leniwie i w wielu wypadkach, pomimo ostrych upomnień, nie można ich ściągnąć. Z punktu widzenia jednak pedagogicznego, zmniejszenie się liczby uczestników jest raczej pożądanem, lekcje mają przebieg zadowalający, frekwencja na ogół ustala się, styczność nauczyciela z uczniem staje się żywszą, i w tych warunkach nie podobna kierować się wyłącznie względami finansowemi. Tęsamem dopłata do kursu, kalkulowanego jako samowystarczalny, okazuje się konieczną. W tym stanie rzeczy Instytut, nie zdoławszy zorganizować niektórych kursów „samowystarczalnych“ przy wysokich stosunkowo opłatach kursowych, widział się zmuszonym dla doprowadzenia kursów do skutku, opłaty odpowiednio obniżyć.

Poważną trudność dla zamierzonego urządzenia kursów w dziedzinach specjalnych stanowi prawie zupełny brak należycie wyszkolonych instruktorów. I faktycznie trudno byłoby każdemu z istniejących na obszarze Rzeczypospolitej, pokrewnych instytutów zdobyć się na przeprowadzenie wyszkolenia, przygotowanie i zaangażowanie instruktorów dla specjalnych gałęzi rzemiosł właśnie z uwagi

na znaczne koszty, jakie pociąga za sobą realizacja tego rodzaju zamierzenia. To też wielce byłaby tu pożądana jakaś akcja wspólna, w rezultacie której dobrze wyszkoleni instruktorzy z różnych gałęzi rzemiosła mogliby znaleźć wdzięczne pole do działania na terenach poszczególnych instytutów, w kierunku zawodowego szkolenia rzemieślników poszczególnych dziedzin. Rzemiosłom takim jak stolarstwo, rzeźnictwo, piekarstwo, tapicerstwo, fryzjerstwo, kominiarstwo i wielu innym brak zawodowych instruktorów ze szkodą oczywiście dla tych, którzy rzemiosłom tym się poświęcają.

Po większej części kursисти po ukończeniu kursu nie uważają, może intuicyjnie, że rola Instytutu względem nich skończyła się. Instytut według ich zdania powinienby im pomóc w uzyskaniu — jak mówią — „posad“, t. j. w umożliwieniu im praktycznego zużytkowania zdobytych na kursach wiadomości. Sytuacja, w której znajduje się Instytut przy takim stanie rzeczy, nie jest łatwą i nie należałoby nad spopatrzeniami, poczynionymi w tym właśnie przedmiocie, przechodzić obojętnie do porządku dziennego. Jeżeli dotychczas starano się po ukończeniu kursów utrzymać nadal kontakt z kursistami Instytutu, to sprawa ta była więcej natury platonicznej. Chodziło mianowicie o to, aby zdać sobie sprawę z tego, w jaki sposób i gdzie dawni uczniowie zużytkowują w praktyce nabyte na kursach wiadomości. Jak atoli oni weszli w życie, w jaki sposób, czy i po jakich przejściach i z jak wielką stratą czasu zdołali urzeczywistnić swe zamierzenia, nad tem narazie przechodzi się do porządku dziennego, a właśnie w tej mierze — naszym zdaniem — powinienby Instytut z nimi współdziałać i pomagać dla uniknięcia przede wszystkim niepotrzebnej straty drogiego czasu a następnie umożliwić każdemu zajęcie takiego miejsca, na którym wyszkolony rzemieślnik zużytkowałby nabyte wiadomości i swe zdolności. Jeżeli wyszukanie dla po-

czątkującego rzemieślnika odpowiedniego warsztatu pracy jest w naszych warunkach nie zawsze możliwe, a w wielu wypadkach trudne, to stworzenie takiego warsztatu byłoby — przy należytem ujęciu sprawy — aczkolwiek nie łatwe, to jednak zawsze w pewnych granicach możliwe, czyli innemi słowy Instytut mógłby przy pewnym nawet znacznym nakładzie pracy i kosztów, odegrać względem byłych swoich uczniów taką, bądźco bądź humanitarną rolę, któraby umożliwiła im zupełne zorientowanie się w praktycznem wykonywaniu zawodu, jaki obrali dla zapewnienia sobie egzystencji. Mamy tedy na myśli t. zw. eksperymentalne placówki wytwórczości i sprzedaży, których zorganizowanie i uruchomienie przysporzyłoby należycie przygotowanych i rozumnie do życia ustosunkowanych ludzi, zdolnych do pracy zarobkowej w dziedzinie swojej specjalności i na własnym poniekąd terenie.

Formy odnośnych eksperymentalnych placówek produkcji i sprzedaży mogłyby być różne. Zdaje się, że spółdzielnie, jakoteż innego rodzaju spółki, w których mogłyby finansowo partycypować każdy, kogoby ta sprawa interesowała i kto ewentualnie miałby zamiar zarabiać drogą współdziałania przy rozumnie i celowo organizowanej produkcji i sprzedaży różnych artykułów. Udział Instytutu zaś powinienby się ograniczyć do roli doradcy i opiekuna a nadto powinienby Instytut mieć w pewnej mierze możność wyrównywania pewnych niedociągnięć czy trudności finansowych, wysuwanych przez życie, a utrudniających szybki rozwój eksperymentalnej placówki. Z chwilą doprowadzenia eksperymentalnej placówki produkcji i sprzedaży do tego stanu, w którym mogłaby ona zacząć żyć własnem życiem, powinnaby skończyć się rola Instytutu, a placówka w tem stadium rozwoju przeobraziłaby się w zupełnie normalne przedsiębiorstwo zarobkowe, pozostające w luźnym stosunku do Instytutu.

Przy rozpatrywaniu kwestji pomieszczeń eksperymentalnych placówek wraz z ich wyposażeniem należy pamiętać przede wszystkim o 2-ch momentach:

1. należytem wyzyskaniu zainstalowanych maszyn i urządzeń,
2. konkurencji rzemiosła.

W żadnej ze szkół zagranicznych, o których poprzednio wspomnieliśmy, nie uczyniono zadość wymogowi pierwszemu. Całe fabryczne urządzenia stoją w nich tygodniami, a nawet miesiącami nieczynne, nie wyzyskane ani dla celów nauczania, ani dla celów zarobkowych. W wielu szkołach, specjalnie doksztalcających wiedeńskich, wyczuwa się przeładowanie pomocąmi naukowemi; odnosi się wrażenie, że możnaby tesame rezultaty w nauczaniu osiągnąć znacznie mniejszemi środkami pieniężnymi.

Doksztalcanie rzemieślnika jest tem droższe, im bardziej staramy się zadośćuczynić — słusznemu zresztą — wymogowi, aby doksztalcć go przy użyciu najnowszych maszyn i urządzeń. Jeżeli będziemy nie tylko posługiwali się maszynami temi przy nauczaniu, lecz również umożliwimy rzemiosłu korzystanie z nich w celach produkcyjnych, to tym sposobem dojdziemy oczywiście do poważnego zmniejszenia kosztów zakupu i utrzymania tych maszyn i urządzeń, które — nawiasem mówiąc — powinnyby znajdować się w stałym, nieprzerwanym ruchu.

Zorganizowanie sprzedaży wyprodukowanych podczas nauki wzgl. doksztalcania przedmiotów spowodziłoby dalsze obniżenie kosztów utrzymania eksperymentalnych placówek. Sprzedaży takiej możnaby dokonywać przy współdziałaniu zainteresowanego rzemiosła i odnośnego cechu, w ten sposób, aby cały osiągnięty zysk szedł na rachunek spółdzielni czy też spółki.

Korzyści dla państwa, płynące z takiego ujęcia sprawy, wydają się widoczne. Przedsiębiorstwo nowe, które ma za

sobą okres trudnej i kosztownej pracy przygotowawczej, stanowiłoby komórkę twórczą, przysparzającą państwu ludzi pracujących, zarabiających i opłacających podatki. Również ważnem byłoby, ażeby władze podatkowe do tej formy inicjowania eksperymentalnych podwalin pod przyszłe komórki twórcze pracy przemysłowej odpowiednio się ustosunkowały, t. zn. ażeby eksperymentalne placówki produkcji i sprzedaży tak długo pozostawały wolne od wszelkich ciężarów podatkowych i różnych świadczeń społecznych, jak długo znajdowałyby się pod bezpośrednią opieką Instytutu. Z chwilą zaś, w której Instytut nabrałby przekonania, że przy normalnym rozwoju eksperymentalna placówka produkcji i sprzedaży ma wszelkie szanse dalszego zdrowego życia, przeobrazi się ona w samodzielne przedsiębiorstwo zarobkowe, podlegające wszelkim obowiązującym każde przedsiębiorstwo świadczeniom państwowym i społecznym.

Składamy w ręce P. T. Członków Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego niniejsze sprawozdanie o treści tym razem szerzej rozwiniętej, obficie ilustrowanej dla wydatniejszego uzmysłowienia żywego tętna agend Instytutu, którego coraz intensywniejszy rozwój dowodzi, że jest on placówką nierozłączną z potrzebami rzemiosła i przez szerokie rzesze rzemieślnicze należycie ocenianą.

Pragniemy nadmienić, że w sprawozdaniu niniejszem umieściliśmy nadto wszystkie kursy, urządzone przez Instytut w latach ubiegłych, przyczem zestawiliśmy przy każdym z nich absolwentów względnie uczestników w tym celu, aby sprawozdaniem tem objąć wszystkich naszych Kursistów.

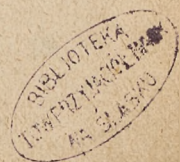
Sprawozdanie to rozpowszechnimy wśród szerokich warstw rzemieślników i Ogółu, któremu dobro rzemiosła leży na sercu, aby wiedziano, że Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Katowicach żyje i rozkwita.

Powierzone nam zadania staraliśmy się najsumienniej
wypełnić według sił i rozporządzalnych środków, co niechaj
P. T. Czytelnicy raczą łaskawie osądzić.

Dyrekcja
Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego.

*

Część Administracyjna

ZARZĄD

Prezes:

Inż. Obrąpalski Jan, dyrektor Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parow. Katowice, ul. Opolska l. 11, tel. Nr. 220 i 132.

Zastępca Prezesa:

Juzwa Leopold, radca wojewódzki, komisarz rządowy Izby Rzemieślniczej w Katowicach, Katowice, ul. Poniatowskiego l. 12 — zastępca prezesa do dnia 12 listopada 1930 r.
Pientka Józef, przemysłowiec, poseł na Sejm Śląski, Katowice, ul. Sienkiewicza l. 24. Tel. 889 i 2155 — od 17 grudnia 1930 r.

Sekretarz:

Sobota Adolf, sekretarz Izby Rzemieślniczej, Katowice, ul. Młyńska l. 43. Tel. 1844.

Skarbnik:

Inż. Kmita Zygmunt, radca wojewódzki, Katowice, ul. Andrzeja l. 9.

Członkowie Zarządu z wyboru:

1. *Inż. Elandt Alfred Marjan*, zastępca dyr. Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych, Katowice, ul. Król. Jadwigi l. 4.
2. *Gidaszewski Antoni*, mistrz krawiecki, Katowice, ul. 3-go Maja l. 34.

3. *Inż. Obrapalski Jan*, dyr. Stow. Dozoru Kotłów Parowych, Katowice, ul. Opolska l. 11. Tel. Nr. 220 i 132.
4. *Sadłowski Antoni*, mistrz piekarski, Katowice, ul. Marjacka L. 9, Tel. 1955.
5. *Sobota Adolf*, sekretarz Izby Rzemieślniczej, Katowice, ul. Młyńska L. 43, Tel. 1844.
6. *Inż. Zaleski Stanisław*, Król. Huta, ul. Szopena L. 11.

Członkowie Zarządu delegowani:

1. Delegat Izby Handlowej w Katowicach: *Inż. Brzeski Roman*, dyrektor Izby Handlowej w Katowicach, zastępca: *Inż. Piotrowski Władysław*, decernent oświatowy Izby Handlowej w Katowicach.
2. Delegat Izby Rzemieślniczej w Katowicach: *Juzwa Leopold*, radca wojewódzki, Komisarz Rządowy Izby Rzemieślniczej, Katowice, ul. Poniatowskiego L. 12.
3. Delegat Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach: *Inż. Kmita Zygmunt*, radca wojewódzki, Katowice, ul. Andrzeja L. 9.
4. Delegat Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Inż. Kwieciński Marjan*, wizytator Śl. Urzędu Wojew., Wydział Oświecenia Publicznego.
5. Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu: *Inż. Majewski Stanisław*, dyrektor Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach; zastępca: *Inż. Wiszniewski Benedykt*, radca górniczy, Katowice, ul. 3-go Maja L. 32.
6. Delegat Magistratu m. Katowic: *Dr. Szkudlarz Stanisław*, wiceprezydent m. Katowic, Katowice, ul. Wita Stwosza 1.

Członkowie Zarządu kooptowani przez Zarząd:

1. *Inż. Bereza Jerzy*, dyrektor Polskiego Tow. Elektrycznego w Katowicach, Katowice, ul. Krakowska L. 11. —

przedstawiciel Stow. Inżynierów i Techników Wojew. Śl. w Katowicach.

2. *Dr. Gluziński Kazimierz*, Katowice - Ligota — przedstawiciel Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury w Katowicach.
3. *Inż. Kwiatkowski Rudolf*, Katowice, ul. Opolska L. 8, — przedstawiciel Związku Samodzielnych Polskich Budowniczych na Śląsku w Katowicach.
4. *Pientka Józef*, przemysłowiec, poseł na Sejm Śląski, Katowice, ul. Sienkiewicza L. 24, Tel. Nr. 889 i 2155, — przedstawiciel Związku Polskich Samodzielnych Rzemieślników i Przemysłowców na Śląsku w Katowicach.

Komisja Rewizyjna:

1. *Hamerlok Józef*, budowniczy, Katowice, ul. Kilińskiego L. 46, Tel. Nr. 2787.
2. *Inż. Kossuth Stanisław*, Katowice, ul. Kościuszki L. 48.
3. *Inż. Staś Karol*, dyrektor Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Król. Hucie, ul. Katowicka L. 14.

*

WALNE ZGROMADZENIE

Śląskiego Instytutu Rzemieśniczo - Przemysłowego odbyło się dnia 24 lutego 1930 r. w sali Domu Związkowego w Katowicach przy ul. Mickiewicza L. 8 według następującego porządku obrad:

1. Otwarcie zebrania i wybór przewodniczącego.
2. Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia.
3. Sprawozdanie Zarządu:
 - a) sprawozdanie z działalności Instytutu,
 - b) sprawozdanie kasowe.
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
5. Przyjęcie preliminarza budżetowego na rok 1930.
6. Zmiana statutu.
7. Wybór 6 nowych członków Zarządu w miejsce ustępujących.
8. Wniosek o zlikwidowanie sprawy weksla Hechta.
9. Wolne wnioski.

Zebranie otworzył o godzinie 17¹/₂ w zastępstwie p. Prezesa *Inż. Jana Obrąpalskiego* p. *Dr. Piotr Chrobok*.

Po krótkim zagajeniu zaproponował p. *Dr. Piotr Chrobok* na przewodniczącego Walnego Zebrania p. *Inż. Eugenjusza Górkiwicza*, który objąwszy przewodnictwo, powołał na zastępcę przewodniczącego p. *Dr. Piotra Chroboka* i na sekretarza Zebrania p. *Bronisława Szmigielskiego*.

Na wstępie p. Przewodniczący stwierdził, iż zebranie jest prawomocne według § 10 statutu Instytutu.

Na Walnem Zgromadzeniu przyjęto odczytany protokół z ostatniego Walnego zgromadzenia, odbytego w dniu 22-im marca 1929 r.

Na Walnem zgromadzeniu przyjęto jednogłośnie w formie uchwały:

1. Walne Zgromadzenie poleca urządzenie kursów fachowych w ten sposób, by czas trwania kursów nie przeciągał się przez wakacje.
2. Walne Zgromadzenie poleca powiększyć skład Komisji Pedagogicznej przez dobranie nowych członków.

Przyjęto jednogłośnie następujący wniosek członka Komisji Rewizyjnej p. *Józefa Hamerloka*:

„Komisja rewizyjna, złożona z pp.: *Inż. Stanisława Kosutha, dyr. Karola Stasia i Józefa Hamerloka* zbadała księgowość Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego, a to: za I półrocze 1929 r. w dniach 12, 17 i 18 września 1929 r. za III kwartał 1929 r. w dniach 18 i 23 października 1929 r. za IV kwartał 1929 r. w dniach 10 i 13 stycznia 1930 r.

Wynik dokonanych rewizyj Komisja rewizyjna ujęła w protokołach z 18 września i 23 października 1929 r. oraz z 13 stycznia 1930 r.

Komisja rewizyjna stwierdza, że księgowość Instytutu prowadzona jest prawidłowo i zgodnie z podkładkami i dowodami przychodu i rozchodu.

Bilans za rok 1929 Komisja rewizyjna zbadała i przyjęła, wobec czego wnosi o udzielenie Zarządowi Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego absolutorjum.“

Katowice, 24 lutego 1930 r.

Za Komisję Rewizyjną:

(—) *Józef Hamerlok*.

Walnemu Zgromadzeniu przedłożono wniosek w sprawie budowy własnego gmachu Instytutu, streszczający się

w tem, ażeby Instytut akcję budowy własnego pomieszczenia przedsięwziął wspólnie z Izłą Rzemieślniczą, jednakowoż uchwały specjalnej w tym kierunku nie powzięto.

Przyjęto jednogłośnie wniosek o zatwierdzenie preliminarza budżetowego na rok 1930.

Po krótkiej dyskusji przyjęto jednogłośnie zmianę §§ 7, 8 i 14 statutu w proponowanem nowem brzmieniu.

Wybrano 6 członków Zarządu, a to pp.: *Inż. Jana Obrąpalskiego, Inż. Stanisława Zaleskiego, Inż. Marjana Alfreda Elandta, Adolfa Sobotę, Antoniego Sadłowskiego i Antoniego Gidaszewskiego.*

*

ZARZĄD ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWEGO
W KATOWICACH

Inż. JAN OBRĄPAŁSKI
Prezes

ADOLF SOBOTA
Sekretarz

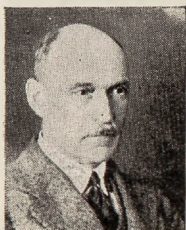

TEOFIL PIENTKA
Wiceprezes

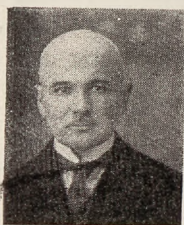

Inż. ZYG. KMITA
Skarbnik

Członkowie Zarządu:

Inż. Marjan Kwieciński

Antoni Gidaszewski

Dr. Kazim. Gluziński

Inż. Wł. Piotrowski

Inż. Alfred Marjan Elandt

Leopold Juzwa

Inż. Jerzy Bereza

Inż. Stanisław Zaleski

Inż. R. Kwiatkowski

Antoni Sadłowski

Dr. Stanisław Szkudlarz

Inż. St. Majewski

POSIEDZENIA ZARZĄDU

W okresie sprawozdawczym od chwili odbycia Walnego Zgromadzenia t. j. od 24 lutego 1930 r. do końca tego roku zwołano 6 posiedzeń Zarządu, których przebieg poniżej streszczamy.

Posiedzenie Zarządu z 12. III. 1930 r.

Zajęto się przedewszystkiem ukonstytuowaniem Zarządu, kwestją opracowania regulaminu dla skarbnika, wyborem w drodze kooptacji do Zarządu 4 przedstawicieli poszczególnych stowarzyszeń i osób prywatno-prawnych (§ 4 pkt. d i § 12 statutu) a w szczególności: Związek polskich samodzielnych rzemieślników i przemysłowców na Śląsku — 1 delegat, Zjednoczone Huty Królewska i Laury — 1 delegat, Stowarzyszenie Polskich Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego — 1 delegat i Związek Samodzielnych Polskich Budowniczych na Śląsku — 1 delegat. Następnie uchwalono wysłać zaproszenie do Magistratu m. Katowic o wyznaczenie delegata do Zarządu Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego (w miejsce delegata Związku gmin). Wreszcie wybrano Komisję dla współpracy ze Związkiem Wynalazców Rzeczypospolitej Polskiej.

Posiedzenie Zarządu z 8. IV. 1930 r.

Wybrano komisję finansową dla zajęcia się sprawą lokaty gotówki Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego i sposobem wydatniejszego ściągania składek.

Uchwalono regulamin dla skarbnika w następującem brzmieniu:

„Prócz podpisywania asygnat i czeków, składa skarbnik na kwartalnem posiedzeniu Zarządu sprawozdanie z przychodów i wydatków ubiegłego ćwierćrocza w odniesieniu do pozycji preliminarza. Odnośne zestawienie sporządza biuro Instytutu po uprzednim zbadaniu księgowości przez Komisję Rewizyjną. Materiał powyższy odczytuje skarbnik na posiedzeniu Zarządu. Wszelkich rzeczowych wyjaśnień związanych z powyższem zestawieniem udziela na posiedzeniu Zarządu z polecenia skarbnika odpowiedzialny księgowy. Analogicznie załatwia skarbnik sprawozdanie roczne na posiedzeniu Zarządu i Walnem Zgromadzeniu. W tym celu odpowiedzialny księgowy bierze udział oficjalny w tej części posiedzenia Zarządu, w której będzie rozpatrywane sprawozdanie kasowe.“

Wybrano nową komisję pedagogiczną dla opracowywania programów kursowych, ułożenia i uzupełnienia regulaminu komisji egzaminacyjnych, zajęcia się kwestją pomocy naukowych dla urządzanych przez Instytut kursów, wydawnictw podręczników dla ich uczestników i sprawy udostępnienia biblioteki Instytutu szerszym kołom rzemieślniczym. Uchwalono podnieść składkę członków wspierających, reprezentujących silniejsze finansowo jednostki zbiorowe do wysokości 1000 zł rocznie.

Posiedzenie Zarządu z 4. VI. 1930 r.

Uchwalono zlecić komisjom: finansowej i pedagogicznej wspólnie z Dyrekcją Instytutu opracowanie preliminarza budżetowego na rok 1931, który to preliminarz winien być przed 18. VIII. 1930 r. przedłożony Ministerstwu W.R. i O.P. W związku z faktem mnożenia się nieszczęśliwych wypadków w zakładach przemysłowych postanowiono wprowadzić

do programów nauczania na kursach również przedmiot traktujący o nieszczęśliwych wypadkach i ich zapobieganiu; niezależnie od tego zwrócono się do reprezentanta Wyższego Urzędu Górniczego o interwencję w zakładach przemysłowych w kwestji pouczania personelu o sposobach zapobiegania nieszczęśliwym wypadkom. Rozważano poruszoną przez członków komisji pedagogicznej sprawę uruchomienia eksperymentalnej placówki piekarskiej i uchwalono subwencję w kwocie zł 500.— dla p. *Antoniego Sadłowskiego* mistrza piekarskiego z Katowic w celu jego wyjazdu za granicę dla zapoznania się z urządzeniami zakładów piekarskich z tem, że przedłoży on po powrocie Instytutowi projekt, zmierzający do uruchomienia rzeczonych placówek.

Posiedzenie Zarządu z 1. VIII. 1930 r.

Rozpatrywano preliminarz budżetowy na rok 1931, uchwalono skreślić niektóre najbardziej deficytowe kursy, których uruchomienie mogłoby nastąpić tylko pod warunkiem uzyskania subwencji z Ministerstwa W. R. i O. P. względnie z Województwa Śląskiego. Uchwalono podwyżkę wynagrodzenia dla wykładowców z pewnemi zastrzeżeniami, dalej przyjęto pewne normy wynagradzania wykładowców za przeprowadzone egzaminy, za nadgodziny pracy personelu biurowego Instytutu, załatwiono również ostatecznie sprawę wynajęcia lokalu na ćwiczenia praktyczne uczestników urządzanych przez Instytut kursów.

Przedłożoną ofertę Pożyczkowej Kasy Rzemieślniczej w sprawie lokaty gotówki Instytutu uchwalono przekazać komisji finansowej do rozpatrzenia i przedstawienia Zarządowi wniosków.

Posiedzenie Zarządu z 12. XI. 1930 r.

Przyjęto do wiadomości rezygnację dotychczasowego wiceprezesa, wybór nowego zaś postanowiono odłożyć do

następnego posiedzenia. Uchwalono podwyżkę płac personelu biurowego Instytutu za wyjątkiem sprawy uposażenia Dyrektora Instytutu, co odłożono do następnego posiedzenia. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie kasowe skarbnika za 3 kwartały 1930 r. Postanowiono na wniosek komisji finansowej ulokować w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej kwotę do 12 000.— zł z tem, że 3 000.— zł umieszczone będą na depozycie za trzymiesięcznem wypowiedzeniem i oprocentowaniem 7½%, 9 000.— zł zaś winne być pozostawione na rachunku bieżącym przy 5% oprocentowaniu za dziennem wypowiedzeniem. Resztę gotówki przechowuje się w P. K. O. a kasa podręczna mieści się w Banku Gospodarstwa Krajowego, oddział w Katowicach.

Posiedzenie Zarządu z 17. XII. 1930 r.

Wybrano wiceprezesa i uchwalono rachunek Instytutu z Banku Gospodarstwa Krajowego, oddział w Katowicach przenieść do Pożyczkowej Kasy Rzemieślniczej w Katowicach.

*

KOMISJE

W okresie sprawozdawczym były czynne następujące komisje:

1. KOMISJA FINANSOWA.

Komisja finansowa, wybrana na posiedzeniu Zarządu w dniu 8 kwietnia 1930 r., składająca się z pp.: *Inż. Zygmunta Kmity, Adolfa Soboty, Józefa Pientki, Inż. Mieczysława Bizonia* odbyła w roku sprawozdawczym 5 posiedzeń:

Posiedzenie komisji finansowej z dnia 16. czerwca 1930 r.

Na posiedzeniu tem obradowała komisja nad ułożeniem preliminarza budżetowego na rok 1931 i uchwaliła nie preliminarzować nowego kursu dla laborantów chemicznych, gdyż kurs taki jest w programie Szkół Technicznych.

Po udzieleniu odnośnych wskazówek polecono biurowi przygotować nowy projekt preliminarza budżetowego i naznaczono następne posiedzenie na dzień 20. czerwca 1930 r.

Posiedzenie komisji finansowej z dnia 20. czerwca 1930 r.

Zaproponowano podwyżkę wynagrodzenia dla wykładowców na kursach oraz unormowanie wynagrodzenia za przeprowadzenie egzaminów końcowych. Pozatem poruszono kwestję dotyczącą norm wynagrodzenia personelu biurowego za nadgodziny, jakoteż regulacji płac urzędniczych.

Posiedzenie komisji finansowej z dnia 5. sierpnia 1930 r.

Obradowano nad ostatecznem ułożeniem preliminarza budżetowego na r. 1931, następnie nad formą umowy w sprawie wynajęcia lokalu u p. *Józefa Pientki* w Wełnowcu.

Posiedzenie komisji finansowej z dn. 24. października 1930 r.

Komisja uchwaliła ulokować w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej gotówkę do zł 12 000.— z tem, że zł 3 000.— będą ulokowane na depozycie za 3-mies. wypowiedzeniem na 7½%, 9 000.— zł zaś na rachunku bieżącym na 5%. Resztę gotówki przechowuje się w P. K. O.

Posiedzenie komisji finansowej z dnia 2. grudnia 1930 r.

Na posiedzeniu tem uchwalono zakupić dla kursu elektromonterów 1 oscylograf demonstracyjny, różne aparaty miernicze dla kursu elektromonterów i radjomonterów, oraz 2 maszyny dla eksperymentalnej placówki szewskiej a mianowicie: 1 szpilkówkę i 1 dublówkę z firmy *Mansfeld*.

2. KOMISJA PEDAGOGICZNA.

Wybrana na posiedzeniu Zarządu w dniu 8. kwietnia 1930 r. w składzie pp.: Wizytatora *Inż. Marjana Kwiecińskiego*, *Inż. Władysława Piotrowskiego*, *Inż. Benedykta Wiszniewskiego*, *Józefa Pientki* i *Inż. Mieczysława Bizonia* odbyła 7 posiedzeń:

Posiedzenie komisji pedagogicznej z dn. 23. kwietnia 1930 r.

Uchwalono wprowadzić na wszelkich kursach nauczanie o podstawowych wiadomościach dla rzemieślników, opierając się na podręczniku *Królikowskiego* „Książka dla młodzieży rzemieślniczej.“

Komisja proponuje jako członków komisyj egzaminacyjnych zapraszać w charakterze wizytatorów przedstawicieli ze sfer przemysłu i profesorów szkół zawodowych za odpowiednim wynagrodzeniem, na który to cel Zarząd Instytutu winien przeznaczyć odpowiednie fundusze.

Po każdym egzaminie ma się odbywać konferencja dotycząca oceny wiadomości nabytych przez uczestników kursu, jak i celowości nauczania poszczególnych przedmiotów programu naukowego.

Posiedzenie z dnia 8. maja 1930 r.

Obradowano nad programem kursu dla uczniów malarских oraz zwrócono się do p. *Antoniego Sadłowskiego* o opracowanie szczegółowego programu dla czeladników piekarskich, nadto uchwalono wprowadzić do istniejących programów naukę o ustawodawstwie przemysłowym.

Przy każdym kursie należy w miarę możliwości urządzać wycieczki naukowe do warsztatów wzorowych i zakładów przemysłowych i wycieczki krajoznawcze połączone z wykładami o Polsce.

Komisja poleciła Dyrekcji Instytutu zająć się wydrukowaniem katalogu biblioteki i rozpowszechnieniem go.

Posiedzenie z dnia 19. maja 1930 r.

Sprawę wynajęcia lokali na ćwiczenia praktyczne dla uczestników kursów przekazano do załatwienia Zarządowi.

Polecono dyrekcji w sprawie wydawnictwa podręcznika p. *Stefanii Faryniakowej* zwrócić się o opinię i subwencję do Ministerstwa W. R. i O. P. Departament III.

Posiedzenie z dnia 30. czerwca 1930 r.

Komisja obradowała nad preliminarzem budżetowym na rok 1931 i odnośnie do przewidywanych kosztów urzą-

dzania kursów przedstawiła go Zarządowi, z tem jednak zastrzeżeniem by ewentualny niedobór z wszystkich kursów nie przekraczał sumy zł 20 000.—. Normy wynagrodzenia nauczycieli mają być tesame jak dotychczas.

Na zakupienie pomocy naukowych zaleca komisja wstawić do preliminarza 10% od ogólnej sumy kosztów urządzania kursów.

Polecono w preliminarzu ogólnym wstawić kwotę złotych 3 000.— jako dochód ze sprzedanych wydawnictw Instytutu.

Posiedzenie z dnia 27. listopada 1930 r.

Na tem posiedzeniu zajmowała się komisja opracowaniem programu kursu dla terminatorów murarskich i ciesielskich, zaproponowanym przez *Inż. Tadeusza Kałkowskiego*, przyczem wskazano na konieczność przeprowadzenia pewnych zmian w tymże programie.

Posiedzenie z dnia 2. grudnia 1930 r.

Omawiano przedłożony przez Dyрекję Instytutu program kursu dla terminatorów i czeladników betoniarskich.

Posiedzenie z dnia 10. grudnia 1930 r.

Omawiano przedłożony przez Dyрекję Instytutu program kursu dla stolarzy budowlanych i meblowych.

3. KOMISJA REWIZYJNA.

Komisja rewizyjna wybrana na Walnem Zgromadzeniu w dniu 22. marca 1929 r. w składzie pp.: *Inż. Stanisława Kossutha*, *Inż. Karola Stasia* i *Józefa Hamerłoka* przeprowadziła w roku sprawozdawczym rewizję ksiąg za rok 1930, a to: za pierwsze półrocze w dniu 1. i 3. lipca, za trzeci kwartał w dniach 31. października i 3. listopada, oraz za czwarty kwartał w dniach 11., 13. i 16. stycznia 1931 roku.

Inż. Mieczysław Bizoń, Dyrektor Instytutu.

Módl się i pracuj!

Z rewizyj tych sporządziła Komisja protokoły i zatwierdziła zestawienie dochodów i rozchodów w porównaniu z preliminarem budżetowym na rok 1930, dalej zamknięcie kasowe z dniem 31. grudnia 1930 r. oraz bilans za rok 1930.

4. KOMISJA DLA WSPÓŁPRACY ZE ZWIĄZKIEM WYNAŁAZCÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Na posiedzeniu Zarządu z dnia 12. marca 1930 r. została wybrana komisja dla współpracy z Związkiem Wynalazców Rzeczypospolitej Polskiej w składzie pp.: Dyrektora Instytutu — *Inż. Mieczysława Bizonia* i *Inż. Alfreda Marjana Elandta*. Nawiązała ona ściślejszy kontakt ze Związkiem Wynalazców i zapoczątkowała współpracę.

*

Pomieszczenie.

Wymienione w sprawozdaniu w roku 1929 lokale biurowe zajmuje Instytut nadal.

W celu przeprowadzania ćwiczeń praktycznych różnych kursów wynajęto w roku sprawozdawczym lokal w Śląskiej Fabryce Telefonów p. *Józefa Pientki* w Welnowcu, przy ul. św. Jadwigi nr. 8, obejmujący dwie obszerne sale wykładowe i części warsztatu wraz z podwórzem. Sale wykładowe posiadają centralne ogrzewanie. Na próbę uruchomiono tamże 2 kursy.

3. Zespół osobowy biura Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach.

Dyrektor Instytutu:

Inż. Bizoń Mieczysław — dyrektor od 1. VIII. 1928 r., Katowice, ul. Młyńska 22, II. p. tel. Nr. 187.

Personel biurowy:

1. *Preisner Jan*, księgowy, referent kursowy i bibliotekarz — od 26. III. 1928 r. Mała Dąbrówka, ul. Szpitalna L. 2.
2. *Wicik Eugenjusz*, kasjer i referent kursowy — od 1. IV. 1928 r. Przełajka, ul. Wiejska L. 29.
3. *Szewczykówna Aleksandra*, stenotypistka, pomocnica księgowości — od 9. XI. 1928 r. Milowice, ul. Saturnowska L. 12.
4. *Alkertówna Walburga*, stenotypistka — od 15. II. 1929 r. Bytków, ul. Bytomska L. 12.

*Sekretariat Sl. Instytutu Rzem. Przemysł. w Katowicach,
przy ul. Słowackiego L. 19, III. p.*

Sala wykładowa i konferencyjna Ś. I. R. P. w Katowicach przy ul. Słowackiego 19, III.p.

5. *Wojtala Leonor*, rejestrator, pomocnik bibliotekarza — od 15. III. 1929 r. Wyry, ul. Pszczyńska L. 7.
6. *Duda Stanisław*, goniec — od 15. IV. 1929 r. Wyry, ul. Pszczyńska.

Nad księgowością Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego sprawował w r. 1930 nadzór *Broda Alojzy*, zaprzysiężony rzeczoznawca księgowości, Katowice II, ul. Krakowska L. 74, tel. Nr. 30-92.

Spis wykładowców.

W roku sprawozdawczym udzielali nauki na kursach następujący Panowie:

1. *Albinowski Mieczysław Inż.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki.
2. *Arcikiewicz Stanisław*, prof. Państwowego Gimnazjum w Rybniku.
3. *Augustin Alojzy*, Doksztalcząca Szkoła Zawodowa w Rybniku.
4. *Bizoń Mieczysław Inż.*, Katowice, ul. Młyńska 22.
5. *Błedowski Jan*, kierownik działu przychodów budżetowych Wydział Skarbowy Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.
6. *Branny Jan*, Kierownik Doksztalczącej Szkoły Zawodowej w Rybniku.
7. *Broda Alojzy*, zaprzysiężony rewizor ksiąg handlowych Katowice, Krakowska 74.
8. *Chawiński Mieczysław*, Rybnik, Wydział Powiatowy.
9. *Chorzelski Henryk Inż.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki, Oddział Wodny.
10. *Ciachotny Jan*, technik Polskiego Radja, Katowice.
11. *Cielenkiewicz Roman Inż.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki.

12. *Dalbor Bolesław Inż.*, Dyrektor Król. Huckiej Gazowni w Król. Hucie.
13. *Daniec Eugenjusz Inż.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Przemysłu i Handlu.
14. *Dechów Oskar*, Doksztalająca Szkoła Zawodowa w Rybniku.
15. *Dzierżęcki Tadeusz Inż.*, Katowice, ul. Pocztowa 9.
16. *Feld Władysław*, Wydział Powiatowy w Rybniku.
17. *Giziński Bronisław Inż.*, Związek Koksowni, W. Hajduki.
18. *Janik Antoni*, Kierownik Szkoły Powszechnej w Rybniku.
19. *Juras Franciszek Dr.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Bezpieczeństwa Publicznego.
20. *Kałkowski Tadeusz Inż.*, Katowice, ul. Gliwicka 18.
21. *Karczmarski Adam Dr.*, Katowice, radca Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.
22. *Kobryner S.*, Przedstawicielstwa i Składy Komisowe w Warszawie.
23. *Len Tadeusz*, Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego.
24. *Machocki Tadeusz Inż.*, Katowice, Śląski Urząd Wojew., Wydział Robót Publicznych.
25. *Miedziński Zbigniew Inż.*, Chorzów, Państwowa Fabryka Związków Azotowych.
26. *Mielnicki Stanisław Inż.*, Katowice, Szkoła Budownictwa.
27. *Miłobędzki Karol Inż.*, Kierownik Katowickiej Radjostacji Katowice, ul. Drzymały nr. 9.
28. *Nowak Kazimierz*, Rybnik, Doksztalująca Szkoła Zawodowa.
29. *Samarzewski Wojciech*, mistrz krawiecki i instruktor, Król. Huta, ul. Wolności 76.
30. *Sedlaczek Kazimierz Dr.*, Katowice, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Skarbowy.
31. *Spruch Edward*, instruktor malarski, Wiedeń V., Margaretenstrasse 88.

32. *Stegmüller Rudolf*, instruktor obuwniczy, Graz, Elisabethnergasse 17.
33. *Stepańczyk Aleksander*, prof. Państwowego Gimnazjum w Rybniku.
34. *Tulacz Piotr Inż.* Katowice, Stowarzyszenie dla rozwoju spawania i cięcia metali.
35. *Wojciechowski Antoni*, instruktor szewski, Oświęcim II.
36. *Zelena Stanisław Inż.*, Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Parowych, Katowice.

Zestawienie czynności biurowych w Sekretarjacie Instytutu.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 1930 r. wpłynęło listów 1865.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 1930 r. wysłano listów 6550.

Dane te sporządzono na podstawie systematycznie prowadzonego dziennika listów przychodzących i wychodzących.

Pozatem załatwiano w biurze Instytutu bardzo licznie przybywających interesentów, udzielając im żądanych informacji, które w wielu wypadkach załatwiano również drogą telefoniczną.

Ruch członków.

Instytut liczył w roku sprawozdawczym sześciu członków wspierających, a mianowicie:

Polskie Towarzystwo Elektryczne,
Państwowe Zakłady Wodociągowe,
Wolny Cech Murarzy i Cieśli,
Izba Rzemieślnicza,
Zjednoczone Huty Królewska i Laura,
„Huta Pokój“, Śląskie Zakłady Górniczo - Hutnicze,
Sp .Akc.

Członków zwyczajnych było 380.

Przyjęto w ciągu roku sprawozdawczego 71 nowych członków zwyczajnych.

Wystąpiło czterech członków zwyczajnych.

Składki członkowskie wpływały nieregularnie.

Spis rzemieślników i czynnych warsztatów rzemieślniczych w Województwie Śląskiem.

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy potrzebuje niezbędnie dla swoich poczynąń, a w szczególności dla organizowania kursów, dla umożliwienia współdziałania z rzemiosłem w sprawach objętych statutem, zwłaszcza zaś dla zrealizowania budowy własnych pomieszczeń — spisu czynnych rzemieślników i warsztatów rzemieślniczych na terenie Województwa Śląskiego.

Ażeby z takiego spisu można zawsze czerpać dokładne informacje o adresach rzemieślników nim objętych i ich warsztatów, musi on być szczegółowym, kompletnym i utrzymywanym w stanie aktualności.

Instytut nie posiada funduszków na pokrycie kosztów zestawienia i utrzymywania takiego spisu w ewidencji, dlatego też Dyrekcja Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego pozwala sobie na tej drodze zwrócić się przede wszystkim do Izby Rzemieślniczej w Katowicach z uprzejmą prośbą o przeprowadzenie akcji celem zestawienia spisu wszystkich czynnych rzemieślników i warsztatów rzemieślniczych wszelkich branż w Województwie Śląskiem wraz z ewentualnymi bliższymi danymi co do zakresu robót w nich wykonywanych i systematyczne uzupełnianie spisu w pewnych stałych okresach czasu, co ułatwia niewątpliwie Instytutowi orientację i utrzymywanie kontaktu ze sferami rzemieślniczymi.

Biblioteka Śl. Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego.

Rzemieślniku korzystaj z fachowej biblioteki Instytutu.

Wydawnictwa.

W roku sprawozdawczym wydał Instytut własnym nakładem książkę p. t.: „Kalkulacja Krawiecka“, opracowaną przez p. *Dr. Franciszka Jurasa* i mistrza krawieckiego p. *Wojciecha Samarzewskiego*. Sprzedaż tej książki powierzono firmie „Dom Książki Polskiej Sp. Akc.“ w Warszawie i wysłano jej narazie 1.000 egzemplarzy. Pozatem zakupił p. *W. Samarzewski* 220 egzempl. a również w biurze Instytutu sprzedano pewną ilość egzemplarzy.

Statut Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego został wydany również własnym nakł. w 5.000 egz.

Wydano drukiem sprawozdanie Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego w Katowicach za rok 1929.

W przygotowaniu znajduje się wydawnictwo podręcznika „Kroju Sukien Damskich“, opracowanego przez p. *Faryniakową* z Białej.

Wreszcie ukończono w roku sprawozdawczym zestawienie katalogu biblioteki Instytutu, opracowanego według systemu klasyfikacji dziesiętnej. Katalog wyjdzie z druku zaraz z początkiem roku 1931 i będzie prawdopodobnie pierwszym na Śląsku Wydawnictwem bibliograficznym, opartem na zasadach systemu dziesiętnej klasyfikacji.

Biblioteka i czytelnia.

W roku sprawozdawczym zakupiono dla biblioteki 315 dzieł różnej treści i zapisano je w Karto-Indeksie.

Katalog biblioteki, oparty — jak już wspomniano w rozdziale „Wydawnictwa“ — na międzynarodowym systemie klasyfikacji dziesiętnej, zostanie rozpowszechniony w r. 1931.

Zainteresowanie rzemiosła biblioteką i czytelnią w roku sprawozdawczym było słabe; spodziewać się jednak należy, że w roku 1931 po wydaniu i rozpowszechnieniu katalogu zainteresowanie wzrośnie.

Inwentarz.

W roku sprawozdawczym zakupiono następną sprzęt, które znajdują się częściowo w biurach Instytutu, częściowo w lokalu wynajętym od p. *Józefa Pientki* w Wełnowcu: 1 mały kartoindeks (100 kart), 2 lampy biurowe, 1 stojak żelazny na mapy, 10 stołów, 1 podjum, 26 krzeseł, 1 szafa, 1 stenotex.

Pomoce naukowe.

W roku sprawozdawczym zakupiono następujące przyrządy względnie instrumenty dla pomocy naukowych:

1. 2 Dingrafy
2. 1 tablica pogładowa
3. 1 mapa Polski
4. 2 akumulatory anodowe
5. 3 komplety kluczy
6. 1 wiertarka ręczna
7. 5 śrubokrętów metalowych
8. 11 świdrów spiralnych różnych wymiarów
9. 2 młotki stalowe
10. 3 pilniki
11. 4 śrubokręty
12. 5 obcęży do cięcia drutu i kombinacyjne
13. 1 piłka do cięcia żelaza
14. 2 tuziny piłek do metali, jednostronne i dwustronne
15. 1 imadło równoległe stalowe, szer. szczęk 80 mm.
16. 1 bezpiecznik
17. 1 tablica naukowa o konstrukcji samochodów i motorów
18. 13 fachowych rysunków dla cukierników
19. 12 zeszytów rysunków fachowych dla elektrotechników
20. 48 rysunków fachowych kreśleń kamieniarza
21. 1 klucz i brzęczyk
22. 1 prostownik

23. 9 lamp do aparatów radjowych
24. 1 sprzęgacz oporowy 4001
25. 1 miliamperomierz „Obeta“
26. 1 woltomierz
27. 2 oporniki „Prech“
28. 1 potencjometr
29. 40 gniazdek telefonicznych
30. 20 śrubek montażowych krótkich i długich
31. 20 wtyczek bananowych
32. 15 jajek izolacyjnych
33. 4 podstawki sylitowe
34. 3 elementy mokre
35. 200 m linki miedzianej
36. 5 cewek
37. 50 m drutu
38. 10 podstawek do lamp
39. 5 skal małych
40. 3 sprzęgacze z trybkiem
41. 2 podstawki pojedyncze do sprzęgaczy
42. 2 miarki szklane
43. 1 gruszka gumowa
44. 22 ciężarki ołowiane
45. 1 Variofilter
46. 1 Multiformer
47. 2 cewki
48. 2 schematy
49. 1 aparat lampowy
50. 1 aparat elektryczny
51. 1 stół z drzewa sosnowego
52. 16 desek olszowych
53. 8 klocków
54. 2 kolby do lutowania
55. 1 kompresor
56. szkło dla kursu dęcia szkła

57. agregat do spawania
58. 1 cyrkiel do tablic z łukiem
59. 1 linjał metrowy do tablic
60. 1 kątomierz
61. 1 decymetr sześcienny rozkładany
62. 1 komplet brył stereometrycznych.

Spis abonowanych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy

1. czasopism fachowych:

1. A. E. G. Mitteilungen
2. Das ABC der Schuhfabrikation
3. Dziennik Urzędowy
4. Gazeta Fryzjerska
5. Gazeta Malarska
6. Lehrlingsschutz Jugend- und Berufsfürsorge
7. Lexikon der Papierverarbeitung
8. Maschinen-Bau
9. Mechanik
10. Odzież
11. Organisation
12. Przegląd Budowlany
13. Przegląd Krawiecki
14. Przegląd Stolarski
15. Przegląd Zegarmistrzowski
16. Przemysł Metalowy
17. Przemysł Skórny
18. Radjo-amator Polski
19. Rzemieślnik Śląski
20. Schuhmacher-Zeitung
21. Spawanie i Cięcie Metali

22. Technik
23. Technische Mechanik und Thermodynamik
24. Tydzień Radjowy
25. Warsztat Metalowy
26. Współpracownik
27. Zeitschrift für Handelswissenschaftliche Forschung

2. ż u r n a l i:

1. Album Spécial de Manteaux
2. Carlton Fashion
3. Confection Juno
4. Elite
5. English Styles
6. Fashionable
7. Jeunesse Parisienne
8. La Chaussure
9. La Mode De Paris
10. L'Elégance Féminine
11. Lyon Favorit Album
12. Manteaux et Costumes en Soie
13. Modes Tailleurs
14. Przegląd Kobiety
15. Przegląd Mody
16. Revue Parisienne
17. Saison Parisienne
18. Star

3. g a z e t:

1. Gazeta Robotnicza
2. Gонец Śląski
3. Polonia
4. Polska Zachodnia.

Subwencje.

W celu zapoznania się z nowoczesnymi urządzeniami warsztatowymi w zawodzie piekarskim wysłano p. *Antoniego Sadłowskiego*, mistrza piekarskiego z Katowic za granicę, a na cel ten wyasygnowano mu zł 500.—.

P. *Sadłowski* ma przedłożyć sprawozdanie ze spostrzeżeń poczynionych w związku ze swą podróżą naukową oraz projekt urządzenia przy Śląskim Instytucie wzorowej placówki piekarskiej. Sprawa ta jest w toku i podstawy do uruchomienia tej placówki założone zostaną w roku 1931.

Zestawienie wyników starań Instytutu o subwencje prywatne.

W sprawie uzyskania subwencji zwrócił się Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w roku sprawozdawczym do następujących Gmin i Wydziałów Powiatowych:

L.p.	Nazwa instytucji	Wysokość otrzymanej subwencji	Powód odmowy
1	Magistrat Miasta Bielska	—	bez odpowiedzi
2	„ „ Cieszyna	—	„ „
3	„ „ Dziedzic	—	„ „
4	„ „ Król-Huty	—	„ „
5	„ „ Lublińca	—	„ „
6	„ „ Mikołowa	—	„ „
7	„ „ Mysłów	—	brak funduszy
8	„ „ Pszczyny	—	bez odpowiedzi
9	„ „ Tarn. Gór	—	„ „
10	„ „ Wodzisławia	—	„ „
11	Urząd Gminny Bielszowice	—	brak funduszy
12	„ „ Brzezinka	—	bez odpowiedzi
13	„ „ Brzeziny	—	„ „
14	„ „ Chorzów	—	„ „
15	„ „ Chropaczów	—	„ „
16	„ „ Czernica	—	„ „

L.p.	Nazwa instytucji	Wysokość otrzymanej subwencji	Powód odmowy
17	Urząd Gminny Czerwionka	—	brak funduszków
18	" " Dąbrówka Mała	—	" "
19	" " Gierałtowiec	—	bez odpowiedzi
20	" " Giszowiec	—	" "
21	" " Goczałkowice	—	" "
22	" " Gotartowice	—	" "
23	" " Hajduki W.	—	" "
24	" " Halemba	—	" "
25	" " Janów	—	" "
26	" " Knurów	—	" "
27	" " Kochłowice	—	brak funduszków
28	" " Lipiny	—	bez odpowiedzi
29	" " Łagiewniki	—	brak funduszków
30	" " Makoszczy	—	" "
31	" " Michałkowice	zł 50,—	" "
32	" " Murcki	—	bez odpowiedzi
33	" " Niedobczyce	—	" "
34	" " Nowa Wieś	zł 50,—	" "
35	" " Nowy Bytom	—	bez odpowiedzi
36	" " Ochojec	—	" "
37	" " Orzegów	—	" "
38	" " Orzesze	—	" "
39	" " Panewnik	—	" "
40	" " Pawłów	—	brak funduszków
41	" " Piotrowice	—	bez odpowiedzi
42	" " Przyszowice	—	" "
43	" " Pszów	—	brak funduszków
44	" " Radlin	—	bez odpowiedzi
45	" " Rożdżeń	—	" "
46	" " Ruda	—	" "
47	" " Siemianowice	—	" "
48	" " Szarlej	—	" "
49	" " Świerklany	—	" "
50	" " Świętochłowice	—	" "
51	" " Wielkie Piekary	—	brak funduszków
52	Wydział Powiatowy Rybnik	—	" "
53	" " Tarn. Góry	—	brak kredytów budżetowych

Prasa.

W roku sprawozdawczym wszelkie ogłoszenia i zawiadomienia o organizowaniu kursów, o terminie ich otwarcia, o egzaminach, o projektowanych i urządzanych wystawach, jakoteż wszelkie notatki o treści interesującej ogół rzemiosła, prasa tutejsza, podobnie jak w roku poprzednim, umieszczała na swych łamach zupełnie bezpłatnie, popierając w ten sposób bardzo wydatnie poczynania Instytutu, za co Dyrekcja Instytutu składa Prasie Województwa Śląskiego na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Kursy zatwierdzone.

Programy naukowe dla różnych kursów przedkładała Dyrekcja Instytutu do opracowania Komisji pedagogicznej poczem wysyłano programy do Ministerstwa W. R. i O. P. celem ich zatwierdzenia.

Poniżej zestawiono wykaz kursów, zatwierdzonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. oraz Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego.

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony:
w roku 1927:		
1	Kurs dla palaczy kotłowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7. III. 1927 r. L. III. T. 3. 1170/27.
2	Kurs dla laborantów chemicznych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 kwietnia 1927 r. Nr. III. T. 3. 4266/27.
3	Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach i w hutach	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13. V. 1927 r. L. O. P. 14361/27.
4	Kurs kalkulacyjno-buchalteryjny przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich	Reskr. W. O. P. z dnia 27 maja 1927 r. L. O. P. 15865/27.
5	Kurs dla monterów instalacji gazowych i wodociagowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 sierpnia 1927 r. Nr. III. T. 3. 7842/27.
6	Kurs dla mistrzów budowlanych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5. XI. 1927 r. Nr. III. T. 4. 15757/27.
7	Kurs spawania metali gazami i kurs elektrycznego spawania metali	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31. XII. 1927 r. L. III. T. W. 17184/27.

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony
-------	-------------	--------------

w roku 1929:

8	Kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7. III. 1929 r. L. III. T. 3. 1170/27.
9	Kurs zawodowy przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich dla czeladników obuwniczych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10. IV. 1929 r. Nr. III. D. 2688/29.
10	Kurs kroju męskiego	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31. VII. 1929 r. Nr. III. D. 2768/29.
11	Kurs dla radjomechaników	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 sierpnia 1929 r. M. III. T. C. 5917/29.
12	Kurs hartowniczo-narzędziarski	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18. IX. 1929 r. Nr. III. T. W. 7144/29.
13	Kurs dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5. XII. 1929 r. L. III. D. 9360/29.

w roku 1930:

14	Kurs kroju bielizny dla bieliźniarek zawodowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12. I. 1930 r. Nr. III. Z. 10386/30.
15	Kurs dla monterów elektrotechnicznych	Reskr. W. O. P. z dnia 21. III. 1930 r. L. O. P. IV. 2030.
16	Kurs dla malarzy i lakierników	Reskr. W. O. P. z dnia 14. V. 1930 r. L. O. P. IV. 2376/3.
17	Kurs plisowania i gufrowania	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 11. VI. 1930 r. Nr. III. Z. 4767/30.
18	Kurs dla mistrzów obuwniczych	Reskr. W. O. P. z dnia 7. VIII. 1930 r. L. O. P. IV. 3629/2.

Kursy.

Według specjalnych zestawień, umieszczonych w niniejszym sprawozdaniu ukończono 3 kursy, zapoczątkowane w roku poprzednim, zapoczątkowano i ukończono w roku sprawozdawczym 21 kursów, przygotowano do ukończenia w przyszłym roku sprawozdawczym 4 kursy. Liczba godzin wykładowych wynosiła 3.962. Uczestników na kursach w roku sprawozdawczym było 762.

W poniższej tablicy zestawiono dla porównania ogólną ilość kursów czynnych, godzin wykładowych i uczestników kursów za lata 1927, 1928, 1929 i 1930.

Rok	Ogólna ilość kursów:	Godzin wykładowych:	Uczestników:
1927	8	1096	124
1928	9 + 5	2294	256
1929	27 + 3	4420	882
1930	24 + 4	3962	762

U w a g a: Liczby: + 5, + 3, + 4 w drugiej kolumnie oznaczają ilość kursów przechodnich t. j. takich, które zaczęte w roku sprawozdawczym, przechodzą na rok następny.

**Sprawozdanie tabelaryczne z kursów urządzonych
przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy
w roku sprawozdawczym 1930.**

L. p.	Nazwa kursu	Czas trwania	Ilość ucz.	ukończyło	Do- chody	Roz- chody	Koszt jednego uczestn.
1	dla monterów instalacji gazowych i wodociągowych w Katowicach	od 13 II. 1929 do 14 II. 1930 r.	30	19	1840,—	3080,62	165,91
2	imitacji drzew i marmurów dla lakierników i malarzy w Katowicach	od 18 I. 1930 do 28 II. 1930 r.	30	30	3098,—	3840,29	131,01
3	zawodowy dla czeladników obuwniczych w Bielsku	od 16 I. 1930 do 2 IV. 1930 r.	18	18	1080,—	1601,80	92,34
4	dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Rybniku	od 10 II. 1930 do 18 IV. 1930 r.	37	28	1443,—	3099,90	113,56
5	dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Katowicach	od 5 II. 1930 do 2 V. 1930 r.	33	17	1084 25	4291,35	258,96
6	przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Rybniku	od 19 II. 1930 do 16 V. 1930 r.	35	28	2020,50	1350,90	50,32
7	przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach	od 20 XII. 1929 do 22 V. 1930 r.	36	12	1998,50	1887,66	159,80
8	dla palaczy kotłowych w Katowicach	od 16 V. 1930 do 25 VII. 1930 r.	42	25	2948,—	1184,50	49,15
9	kroju damskiego w Katowicach	od 28 VII. 1930 do 28 VIII. 1930 r.	7	7	840,—	1503,75	91,49
10	kroju męskiego w Katowicach	od 28 VII. 1930 do 28 VIII. 1930 r.	10	10			
11	zawodowy dla czeladników obuwniczych w Rybniku	od 8 VII. 1930 do 28 X. 1930 r.	8	4	410,—	1107,68	279,38

L. p.	Nazwa kursu	Czas trwania	Ilość ucz.	ukończyło	Do-chody	Roz-chody	Koszt jednego uczestn.
12	zawodowy dla czeladników obuwniczych w Wodzisławiu	od 28 VII. 1930 do 11 XII. 1930 r.	10	8	575,—	1289,20	164,56
13	przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach	od 26 IX. 1930 do 12 XII. 1930 r.	27	20	2024,—	1283,—	66,39
14	radjomechaników w Katowicach	od 21 III. 1930 do 22 XII. 1930 r.	16	8	704,—	2122,—	267,97
15	spawania i cięcia metali wspólnie ze Stow. Dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce w Katowicach	od 14 II. 1930 do 18 III. 1930 r.	61	58	1886,39	269,—	18,08
16	" " "	od 31 III. 1930 do 29 IV. 1930 r.	45	44			
17	" " "	od 5 V. 1930 do 5 VI. 1930 r.	23	23			
18	" " "	od 2 IX. 1930 do 11 X. 1930 r.	45	45			
19	" " "	od 23 X. 1930 do 22 XI. 1930 r.	27	27			
20	obuwniczy dla mistrzów i czeladników w Katowicach	od 14 IX. 1930 do 6 X. 1930 r.	33	33			
21	obuwniczy dla mistrzów i czeladników w Królewskiej Hucie	od 14 IX. 1930 do 6 X. 1930 r.	25	25			
22	obuwniczy dla mistrzów i czeladników w Bielsku	od 7 X. 1930 do 16 X. 1930 r.	19	19	2930,—	4474,39	62,33
23	kurs dla laborantów chemicznych II i III semestr	od 4 IX. 1929 do 20 VI. 1930 r.	23				
					7951,—	7886,60	347,72

Przykład obliczania kosztów jednego uczestnika kursu dla monterów instalacji gazowych i wodociągowych.

Koszta administracyjne za cały rok wynoszą zł 47.675,91.

W roku sprawozdawczym uczęszczało na kursy ogółem 762 uczestników i odbyło się razem 3.962 godzin nauki, pomnożywszy zatem 762×3.962 otrzymamy 3.019.044 uczestniko-godzin czyli koszt administracyjne wynoszące 47.675,91 zł należy rozłożyć na 3.019,044 uczestniko-godzin. Koszt administracyjne, przypadające na 1 uczestniko-godzinę wynoszą $47.675,91 \text{ zł} : 3.019,044 = 0,016 \text{ zł}$.

Obliczenia kosztów przypadających na jednego uczestnika kursu monterów instalacji gazowych i wodociągowych dokonujemy w następujący sposób:

- I. Kurs ukończyło 19 uczestników, a odbyto 236 godzin nauki; $19 \times 236 = 4,484$ uczestniko-godzin. Na jedną uczestniko-godzinę przypadają koszty administracyjne w wysokości 0,016 zł, na 4,484 uczestniko-godzin zaś $0,016 \times 4,484 = \text{zł } 71,74$.
- II. Koszt omawianego kursu, składające się z wydatków na wynagrodzenie nauczycieli, koszt najmu lokalu, obsługi i koszt wyjazdów wynoszą razem zł 3,080,62. Koszt jednego uczestnika wynoszą tedy:
 $\text{zł } 3,080,62 \text{ więcej } \text{zł } 71,74 = \text{zł } 3,152,36$, które podzielone przez 19 uczestników, dają iloraz równy zł 165,91.

Obliczenie wykazało więc, że koszt przypadające na jednego uczestnika kursu monterów instalacji gazowych i wodociągowych wynoszą 165 zł 91 gr.

**Zestawienie tabelaryczne kursów przechodnich
t. j. rozpoczętych w r. 1929 i 1930, których ukończenie
nastąpi w roku 1931.**

L. p.	K u r s y	Data otwarcia kursu	Ilość odbytych godzin wykładow. w r. 1930	Ilość uczestników
1	IV-ty semestr kursu laborantów chemiczn.	13. III. 1929 r.	—	19
2	Kurs dla palaczy kotłowych w Wełnowcu	20. X. 1930 r.	98	15
3	Kurs dla monterów elektrotechn. w Wełnowcu	1. XII. 1930 r.	37	19
4	Kurs dla malarzy i lakiernik. w Bielsku	1. XII. 1930 r.	145	48

U w a g a: Otwarcie IV semestru kursu laborantów chemicznych projektowano na rok 1930 po ukończeniu III semestru tegoż kursu, jednak z powodu przeniesienia Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej z Król. Huty do Katowic i braku odpowiednich laboratoriów chemicznych w Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych, nie można go było uruchomić i ukończyć.

Zestawienie kursów projektowanych na rok 1931.

1. 4 kursy dla palaczy kotłowych
2. 1 kurs dęcia szkła
3. 1 kurs dla dozorców urządzeń w kopalniach
4. 1 kurs dla monterów elektrotechnicznych
5. 1 kurs dla dozorców tablic rozdzielczych
6. 1 kurs dla monterów instalacyj gazowych i wodociągowych

7. 1 kurs dla metalowców (ślusarzy)
8. 1 kurs dla wyszywaczek tkackich w Bielsku
9. 1 kurs zawodowy dla krawców
10. 4 kursy przygotowawcze do egzaminów mistrzowskich
11. 2 kursy zawodowe dla stolarzy
12. 3 kursy zawodowe dla obuwników
13. 1 kurs kroju damskiego
14. 2 kursy kroju męskiego
15. 1 kurs dla radjomechaników
16. 1 kurs dla kinooperatorów
17. 1 kurs imitacji drzew i marmurów
18. 1 kurs dla malarzy i lakierników
19. 1 kurs dla maszynistów parowozowych
20. 1 kurs plisowania i gufrowania
21. 1 kurs zawodowy dla piekarzy
22. 1 kurs organizacji nowoczesnej narzędziarni
23. 1 kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe.

Dodatkowo preliminuje się — zależnie od specjalnych subwencji:

24. 1 kurs dla czeladników budowlanych, pracujących w żelbetnictwie
 25. 1 kurs dla terminatorów budowlanych
 26. 1 kurs dla terminatorów z zawodu metal.
 27. 1 kurs dla terminatorów malarskich
 28. 1 kurs dla mechaników automobilowych.
-

REGULAMIN

egzaminów końcowych, urządzanych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Katowicach, zatwierdzony reskryptem Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego Wydział Oświecenia Publicznego z dn. 21. XII. 1929 L. O. P. III. 9013.

§ 1.

Po ukończeniu kursu i odbyciu egzaminu końcowego, Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy wydaje uczestnikom kursu zaświadczenie.

§ 2.

Egzamin odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną, którą zwołuje biuro Instytutu po porozumieniu się z Wydziałem Oświecenia Publicznego co najmniej na tydzień przed terminem egzaminu.

§ 3.

Do Komisji Egzaminacyjnej należą z urzędu: dyrektor Instytutu, wszyscy wykładowcy na danym kursie nauczyciele, pozatem przedstawiciel Izby Rzemieślniczej, Izby Handlowej i przedstawiciele zainteresowanych kursem Instytucyj.

Wydziałowi O. P. przysługuje prawo delegowania swojego przedstawiciela na posiedzenie Komisji.

§ 4.

Przewodniczącym Komisji jest dyrektor Instytutu.

§ 5.

Egzamin odbywa się protokółarnie.

§ 6.

Uchwały Komisji zapadają większością głosów, a w razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

Kandydatowi, który przy egzaminie nie odpowie wymagom programu, może Komisja pozwolić przystąpić do egzaminu poprawczego w terminie określonym przez Komisję.

§ 7.

Egzamin przeprowadza z uczestnikami kursu nauczyciel odpowiedniego przedmiotu a pozatem mogą zadawać pytania także inni członkowie Komisji Egzaminacyjnej i delegat Wydz. O. P.

§ 8.

Uczestnicy kursu, którzy na egzaminie otrzymali ze wszystkich przedmiotów nauki na kursie oceny conajmniej dostateczne, otrzymują zaświadczenie ukończenia kursu, ci zaś uczestnicy, którzy nie otrzymali ze wszystkich przedmiotów oceny dostatecznej, mogą otrzymać zaświadczenie uczęszczania na kurs.

Na wszystkich zaświadczeniach wypisane będą oceny ostateczne z poszczególnych przedmiotów, według protokołu Komisji Egzaminacyjnej.

Instytucje
zapraszane w roku sprawozd. do komisij egzaminacyjnych.

L. p.	I n s t y t u c j a	Wysła- no za- proszeń	Wzięło udział w ko- misjach egzamin.
1	Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego	11	1
2	Izba Handlowa w Katowicach	11	1
3	Izba Rzemieślnicza w Katowicach	9	6
4	Przymusowy Cech Blacharzy i Instalato- rów w Katowicach	1	—
5	Przymusowy Cech Blacharzy, Dachar- zy i Instalatorów w Świętochłowicach	1	—
6	Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Paro- wych w Katowicach	3	—
7	Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach	5	1
8	Wolny Cech Murarzy i Cieśli w Kato- wicach	1	—
9	Wolny Cech Polskich Budowniczych na Śląsku	1	1

Pokaz aparatu „Deka“.

W miesiącu marcu 1930 r. Instytut po porozumieniu się z Przedstawicielstwem Maszyn „Deka“ w Warszawie, zamierzał urządzić dla spawaczy odpowiedni pokaz elektroaparatu „DEKA“ do lutowania pił o szerokości do 55 mm.

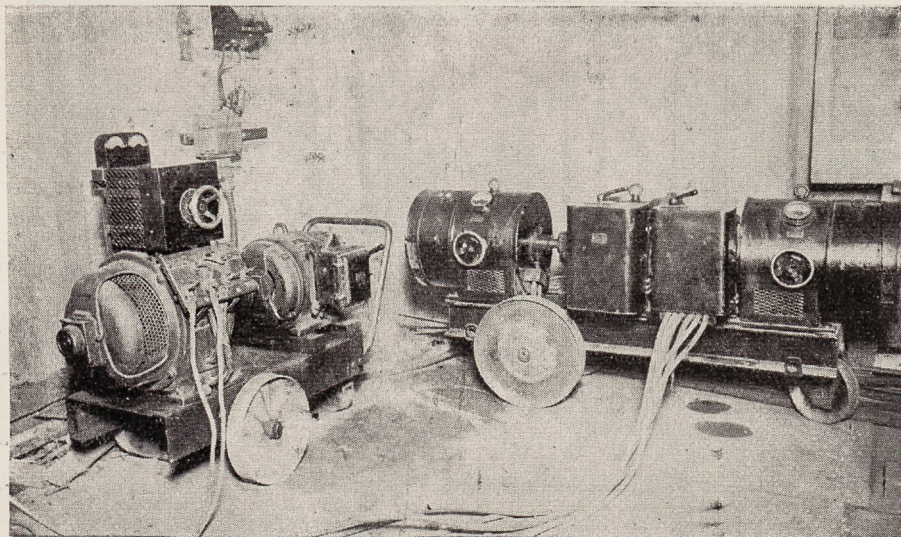
W tym celu wysłano odpowiednie okólniki do wszystkich absolwentów kursów spawania. Na skutek tego wpłynęło do Instytutu 48 zgłoszeń. W międzyczasie jednak stosunki zmieniły się w Wytwórni Aparatów „DEKA“ tak, że fabryka nie mogła nam dostarczyć swojego przedstawiciela celem zademonstrowania aparatu i z powodu tego pokaz ten nie doszedł dotychczas do skutku.

Celem pokazu jest dokładne zaznajomienie spawaczy z lutowaniem wszelkiego rodzaju pił jak również z obsługą aparatu i jego działaniem. Pokaz projektowany był na 4 godziny, w czym 2 godziny miały być poświęcone ćwiczeniom praktycznym, pozostałe zaś 2 godziny wykładom. Nadmienić tutaj należy, że aparat „DEKA“ wykonany w całości w kraju ma te zalety, że może być w każdej chwili gotów do użytku przez włączenie do kontaktu sieci elektrycznej oświetleniowej lub silnikowej prądu zmiennego 120—220 volt.

Zainteresowanie wśród spawaczy pokazem aparatu było stosunkowo duże. Wytwórnia Aparatów „DEKA“ przyrzeka Instytutowi urządzenie pokazu w najbliższym czasie.

Pokaz dublówki „Kinvall“.

W miesiącu grudniu 1929 r. zwrócił się do Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego p. S. *Kobryner* —

Agregat do spawania elektrycznego firmy „Elin.”

Pokaz dubłówki „Kinvall” w Katowicach.

Przedstawicielstwa i Składy Komisowe w Warszawie — z propozycją urządzenia w Katowicach pokazu małej dublówki „Kinvall“ do napędu ręcznego i motorowego. Dublówka ta jest maszyną najnowszej konstrukcji małych rozmiarów, oczekiwana z niecierpliwością przez mistrzów obuwniczych, którzy już od dawna pragną zarzucić ręczne dublowanie obuwia i słusznie, gdyż dublowanie jednej pary obuwia sposobem ręcznym trwa zwykle od 1½ do 2 godzin i nie wypada tak równo jak przy dublowaniu maszynowym. Poza tem przy dublowaniu ręcznem przeciąga się przedzę przez 100 do 150 dziurek w podeszwie, wskutek czego osłabia się ją a szycie posiada mniejszą trwałość.

Dla zademonstrowania korzyści maszynowego dublowania urządził Instytut w porozumieniu z p. *S. Kobrynerem* pokaz dublówki „KINVALL“ w dniach 5, 6 i 7 czerwca 1930 r. w lokalu Instytutu w godzinach przedpołudniowych. W pokazie wzięło udział kilkunastu tutejszych mistrzów obuwniczych.

Eksperymentalna placówka szewska w Mikołowie.

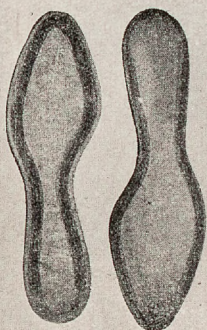
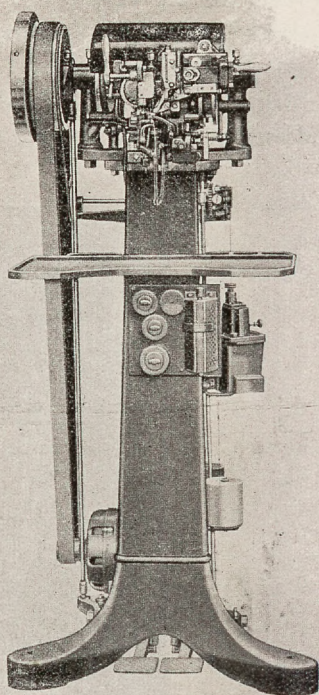
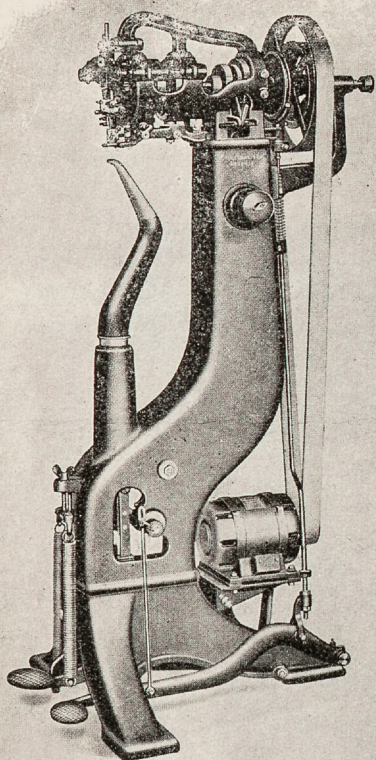
Omawiana w sprawozdaniu za rok 1929 eksperymentalna placówka szewska w Mikołowie nie została w roku sprawozdawczym uruchomiona z powodu braku potrzebnych maszyn. Instytut zamówił z początkiem roku 1930 dwie maszyny, a to 1 prasę do lepienia podeszew oraz 1 maszynę do skrobania podeszew. Starania Instytutu o uzyskanie zezwolenia na wprowadzenie tych maszyn do kraju bez opłaty celnej opóźniły sprawę (zezwolenie uzyskano dopiero po 5 miesiącach). W międzyczasie jednak fabryka Wilh. Suhrcke w Hagen i/W. wysprzedała wszystkie prasy do lepienia podeszew, nowej zaś takiej prasy nie mogła dostarczyć. Maszynę do skrobania podeszew sprowadzono zaś skądinąd i ustawiono w warsztacie Spółdzielni Szewskiej z o. o. w Mi-

kołowie. Następnie w grudniu 1930 zakupiono dla tej Spółdzielni dalsze 2 maszyny, a to 1 dubłówkę i 1 szpilkówkę, obie z firmy Chn. Mansfeld, Leipzig. Do napędu tych 3 maszyn, których ilustracje podajemy obok, zakupi się odpowiednie silniki, a uruchomienie ich nastąpi przypuszczalnie w lutym 1931 r.

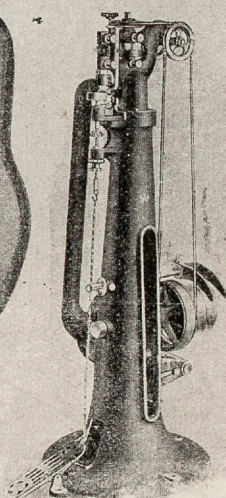
Rycina obok przedstawia z lewej strony u góry szpilkówkę, z prawej dubłówkę, w środku od dołu maszynę do skrobania podeszew, które widnieją po obu jej stronach, oskrobane przy pomocy tej maszyny.

Spółdzielnia szewska z ogr. odp. w Mikołowie.

Kopf C

Kopf B

Kopf A

Kursy

**Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych,
odbyty w czasie od 17. grudnia 1929 r. do 6. marca 1930 r.
w Król. Hucie.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Boczek Alfons</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 7.
2. <i>Czaja Gerhard</i>	Król. Huta, ul. Pudlerska.
3. <i>Dembiński Michał</i>	Wielkie Hajduki, ul. Kościelna 13.
4. <i>Gatner Anzelm</i>	Wielkie Hajduki, ul. Mickiewicza 4.
5. <i>Kadela Tomasz</i>	Wielkie Hajduki, Poniatowskiego 5.
6. <i>Kostka Jan</i>	Król. Huta, ul. Wolności 84.
7. <i>Olszowski Władysław</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 107.
8. <i>Piecha Paweł</i>	Król. Huta, ul. Kościelna 9.
9. <i>Ribol Józef</i>	Król. Huta, ul. Dąbrowskiego 34.
10. <i>Smolka Józef</i>	Król. Huta, ul. Szpitalna 18.
11. <i>Tobola Rafał</i>	Wielkie Hajduki, ul. Wolności 8.
12. <i>Zysmann Feliks</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 18.

**Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych,
odbyty w czasie od 22. kwietnia 1929 do 18. lipca 1929 r.
w Nowej Wsi.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Borszcz Józef</i>	Pawłów, ul. Główna 14.
2. <i>Katdonek Jan</i>	Pawłów, ul. Główna 67.
3. <i>Mercik Józef</i>	Kończyce, ul. Wilczka 54.
4. <i>Passoń Paweł</i>	Pawłów, ul. Kościelna 18.
5. <i>Pośpiech Robert</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 38.
6. <i>Potyka Sebastian</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 29.
7. <i>Schündler Brunon</i>	Ruda, ul. Sobieskiego 26.
8. <i>Widera Emanuel</i>	Makoszowy, ul. 3-go Maja 20.

**Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych,
odbyty w czasie od 1. października 1929 do 16. grudnia 1929
w Katowicach.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Boba Maciej</i>	Mysłowice, ul. Bytomska 3.
2. <i>Czakański Emil</i>	Józefowiec, ul. Józefa Bedera 58.
3. <i>Hałaczekiewicz Stanisław</i>	Bogucice, ul. Katowicka 12.
4. <i>Karzelek Teodor</i>	Wełnowiec, ul. Ks. Rzymelki 4.
5. <i>Kaszyca Józef</i>	Mysłowice, Rynek 26.
6. <i>Michalski Michał</i>	Mysłowice, ul. Pszczyńska 20.
7. <i>Niechoj Karol</i>	Nowy Bytom, plac Wolności 2.
8. <i>Sowa Józef</i>	Józefowiec, ul. Piastów 8.

**Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych
w Rybniku.**

Kurs otwarto w dniu 8. lipca 1930 r. w Rybniku w starej szkole powszechnej przy ul. Cmentarnej. Na kurs zapisało się 24 kandydatów, na naukę zaś przybyło 9-ciu uczestników. Lekcje początkowo odbywały się normalnie i frekwencja była bardzo regularna. W miesiącu wrześniu uczestnicy kursu zaczęli odpadać tak, że pod koniec kursu zostało ich tylko 4-ch. Godzin odbyto 152. Naukę na kursie prowadził instruktor p. *Antoni Wojciechowski*. Organizacja kursu trwała około 16-tu miesięcy. Tutaj dodać należy, że Przymusowy Cech Obuwników w Rybniku nie dołożył starań dla ułatwienia Instytutowi zorganizowania kursu tak, jakby to był winien uczynić, lecz przeciwnie pewne nieogłędności Kierownictwa Cechu wywołały zniechęcenie uczestników do nauki tak, że kurs zamknięto w dniu 28. X. 1930 r. przy 4 uczestnikach:

1. <i>Blaski Jan</i>	Orzesze, nr. 3.
2. <i>Podstawka Jan</i>	Rydułtowy, ul. 20-go Marca 24.
3. <i>Tomulka Wiktor</i>	Knurów, ul. Kościelna 23.
4. <i>Weps Alfons</i>	Rzędówka, poczta Leszczyny, przy dworcu kolejowym.

*Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Nowej Wsi.
22. IV. 1929 — 18. VII. 1929 r.*

Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Katowicach
1. X, 1929 — 16. XII, 1929 r.

*Kurs dla czeladników obuwniczych w Wodzisławiu.
28. VII. 1930 — 11. XII. 1930 r.*

W rzemiośle przyszłość Polski!

Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Wodzisławiu.

W dniu 28 lipca 1930 r. otwarto w Wodzisławiu w szkole powszechnej przy ulicy Kościuszki nr. 1 kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych. Na kurs zapisało się 10 uczestników, z których 8-miu, uczęszczając regularnie na naukę, kurs ukończyło. Nauki na kursie udzielał instruktor *Antoni Wojciechowski* z Oświęcimia. Początkowo lekcje odbywały się 2 razy w tygodniu, pod koniec zaś codziennie. Części teoretycznej nauczano w szkole powszechnej, praktyczną zaś naukę przeprowadzano w warsztatach własnych uczestników kursu. Program kursu był taki sam jak w Bielsku i w Rybniku. Uczestnicy kursu, chcąc wyrazić uznanie za zorganizowanie i przeprowadzenie kursu, przesłali Instytutowi pisemne podziękowanie. Kurs zamknięto w dniu 11. grudnia 1930 r., wystawę zaś urządzono w Wodzisławiu dnia 18. grudnia 1930 r. w szkole powszechnej przy ulicy Kościuszki L. 1 od godz. 16-tej do 20-tej. Wystawę zwiedziła licznie publiczność.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Filiusz Jerzy</i>	Wodzisław, ul. Marsz. Piłsudskiego.
2. <i>Gazda Wilhelm</i>	Gólkowice.
3. <i>Halacz Wilhelm</i>	Lubomia, ul. Mickiewicza.
4. <i>Klapuch Jan</i>	Skrzypowice, ul. Wiejska.
5. <i>Koczwara Wilhelm</i>	Syrynia.
6. <i>Oślizło Jakób</i>	Jedłownik, ul. Wiejska.
7. <i>Rek Maksymilian</i>	Turza.
8. <i>Roesner Józef</i>	Wodzisław, ul. Marsz. Piłsudskiego.

Sprawozdanie z kursów obuwniczych instruktora Rudolfa Stegmüllera.

Wzrastająca konkurencja i napływ obcych firm, skłania obuwników do przeciwstawienia się temu różnymi sposobami.

mi. Jedną z najważniejszych kwestyj jest ulepszanie metod pracy przez zapoznawanie się z nowszymi i łatwiejszymi sposobami wyrobu obuwia na miarę. Bardzo praktyczną okazała się metoda *Rudolfa Stegmüllera*, zawodowego nauczyciela przy Instytucie dla Popierania Rzemiosła w Gracu. Śląski Instytut Rzemieślniczo - Przemysłowy, pragnąc poprzeć intencje objawiane przez sfery reprezentujące rzemiosło szewskie, zaprosił p. *Rudolfa Stegmüllera* z inicjatywy p. *Ernesta Cyrona*, kierownika Spółdzielni Szewskiej w Mikołowie, dla przeprowadzenia odpowiedniego kursu. Mistrzowie obuwnicy zainteresowali się żywo tym kursem i zgłosili swój udział w kursie w tak pokażnej liczbie, że ze względu na ilość kandydatów z różnych miejscowości musiano urządzić dwa kursy równoległe a to: w Katowicach w lokalu Domu Chrześcijańskiego przy ulicy Jagiellońskiej nr. 17 i w Król. Hucie przy ul. 3-go Maja w lokalu p. Grochowiny. Oba kursy rozpoczęły się dnia 14 września i trwały do 6. października. Nauka odbywała się codziennie i to w Katowicach przedpołudniem od godz. 9-tej do 12-tej, a w Król. Hucie popołudniu od godz. 17-tej do 21-ej. Następnie przeprowadzono taki sam kurs dla mistrzów obuwniczych w Bielsku w czasie od 7. X. do 16. X. 1930 roku.

Program kursów był następujący:

Wstęp, branie miary, odlewy gipsowe, rysowanie konturów stopy za pomocą patentowanego aparatu *Rudolfa Stegmüllera* do brania miary, przerabianie starych kopyt według odlewów gipsowych, rysunek szablonu cholewki na półbucik damski z jedną i dwoma spinkami, wykroje szablonu na półbuciki damskie, rysunek obuwia turystycznego, rysunek szablonu półbucików męskich różnych wymiarów, rysunek szablonu na buty z cholewami, na cholewki męskie z gumą i z guzikami, sporządzanie szablonu według kopii kopyta, rysunek szablonu na różne stopy anormalne, teoretyczne i praktyczne wskazówki z zakresu obuwniczego.

*Kurs obuwniczy instruktora Rudolfa Stegmüllera Katowice — Król. - Huta.
14. IX. 1930 — 6. X. 1930 r.*

Rzemieślniku poznaj dobrze twój zawód!

Wystawa z kursu obuwniczego w Katowicach,

Wystawa z kursu obuwniczego w Król. Hucie.

Zasadniczą nowością w porównaniu z dotychczasowymi systemami jest samo branie miary za pomocą patentowanych aparatów *R. Stegmüllera*, jak również przerabianie kopyt stosownie do indywidualnych potrzeb nogi ludzkiej. Nowy system przedstawia się następująco: Obuwnik po odrysowaniu stopy sporządza odlew gipsowy na specjalnej odpowiednio wygiętej desce, na której nogę ustawia się tak, jak w obuwiu, przyczem ułożenie pięty reguluje się według wysokości noszonych obcasów.

Po sporządzeniu odlewu gipsowego stopy przerabia się kopyto odpowiednio do jej wymiarów i można przytem posłużyć się nawet zupełnie zużytem kopytem, które według potrzeby odpowiednio się obrabia bądźto przez obcięcie go, przypiłowanie, bądź też przez nalepienie w odpowiednich miejscach specjalnie preparowanej masy drzewnej. Według tak przystosowanego do nogi kopyta, sporządza się po wyschnięciu masy drzewnej obuwie dla każdej stopy.

W celu otrzymania miary cholewki można się również posłużyć patentowanym aparatem do brania miar wynalazku *R. Stegmüllera*.

Uczestnicy kursów zapoznali się również z kilkoma prostymi sposobami sporządzania cholewek.

W Katowicach ukończyli kurs następujący mistrzowie:

1. <i>Bona Jan</i>	Katowice, ul. Sienkiewicza 6.
2. <i>Cyron Ernest</i>	Mikołów, ul. Stawowa 2.
3. <i>Dyrda Józef</i>	Łagiewniki, ul. Średnia 2.
4. <i>Grolík Jan</i>	Pszczyna, ul. Ks. Poniatowskiego.
5. <i>Jonderko Antoni</i>	Katowice, ul. Królowej Jadwigi.
6. <i>Kan Juda Józef</i>	Katowice, ul. Stawowa 13.
7. <i>Kramarczyk Artur</i>	Siemianowice, ul. Matejki 16.
8. <i>Kruczek Piotr</i>	Katowice, ul. Krakowska 37/39
9. <i>Krzyżowski Jan</i>	Tychy, ul. Książęca 8.
10. <i>Lotter Paweł</i>	Katowice, ul. Mieleckiego 3.
11. <i>Macheński Walenty</i>	Siemianowice, ul. Matejki 24.

12. *Materla Piotr*
13. *Modlich Wincenty*
14. *Nawrath Augustyn*
15. *Nyga Wincenty*
16. *Ochman Ernest*
17. *Olszowski Wincenty*
18. *Pach Jan*
19. *Plotek Brunon*
20. *Polke Emil*
21. *Prawdzik Karol*
22. *Seeman Michał*
23. *Skawran Władysław*
24. *Skrzypek Ludwik*
25. *Stokłosa Józef*
26. *Stych Jan*
27. *Szopa Augustyn*
28. *Śmiłowski Franciszek*
29. *Walla Karol*
30. *Weisbaum Abram*
31. *Weisser Józef*
32. *Wojciechowski Antoni*
33. *Żołna Franciszek*

Piotrowice, ul. Mikołowska 41.
 Rybnik, ul. Kościelna 3.
 Chropaczów, ul. Bytomska 22.
 Murcki, ul. Wolności 8.
 Pszczyna, ul. Lompy 2.
 Świętochłowice, ul. Wolności 17.
 Katowice, ul. Nad Potokiem.
 Katowice III, Wojciechowskiego 139.
 Mikołów, Rynek 20.
 Chorzów, pl. Jana 37.
 Katowice, ul. Mikołowska.
 Tychy, ul. Książęca 8.
 Katowice, ul. Kościuszki 38.
 Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 12.
 Katowice, Bykowina 6.
 Bogucice, ul. Katowicka 4.
 Kostuchna.
 Pszczyna, ul. Mickiewicza 23.
 Katowice, ul. Plebiscytowa 19.
 Katowice, ul. Górnicza 7.
 Oświęcim II, Dworzec kolejowy.
 Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 38.

W Król. Hucie ukończyli kurs następujący mistrzowie:

1. *Baima Konrad*
2. *Biskup Franciszek*
3. *Boczek Alfons*
4. *Bramowski Brunon*
5. *Bułka Alojzy*
6. *Chrószcz Konrad*
7. *Godoń Karol*
8. *Gońka Franciszek*
9. *Gorel Tomasz*
10. *Grzegorzycza Paweł*
11. *Guminior Antoni*
12. *Kostka Jan*
13. *Kuś Walenty*
14. *Marcinek Stanisław*
15. *Moczygomba Juliusz*
16. *Niechoj Józef*

Orzegów, ul. Stawowa 13.
 Król. Huta, ul. 3-go Maja 43.
 Król. Huta, ul. Bytomska 18.
 Świętochłowice, ul. Wolności 4.
 Szarlej, ul. Gimnazjalna 20.
 Hajduki Wielkie, ul. Kościuszki 8.
 Król. Huta, ul. Narożna 21.
 Lipiny Śl., ul. Bytomska 34.
 Król. Huta, ul. Krzyżowa 25.
 Król. Huta, ul. Krzyżowa 15.
 Wielka Dąbrówka, ul. Kościuszki 90.
 Król. Huta, ul. Wolności 84.
 Król. Huta, ul. 3-go Maja 50.
 Król. Huta, ul. Katowicka 10.
 Król. Huta, ul. Bogedaina 23.
 Lipiny, ul. Bytomska 30.

17. <i>Nowak Józef</i>	Ruda, ul. Sobieskiego 6.
18. <i>Schuheida Maks</i>	Hajduki Wielkie, ul. Krakowska 101.
19. <i>Skawran Augustyn</i>	Hajduki Wielkie, ul. Krakowska 120.
20. <i>Smolka Juliusz</i>	Król. Huta, ul. Szpitalna 18.
21. <i>Stach Stanisław</i>	Hajduki Wielkie, ul. Krakowska 133.
22. <i>Szafraniec Maks</i>	Król. Huta, ul. Krótka 4.
23. <i>Tobola Rafał</i>	Hajduki Wielkie, ul. Wolności 8.
24. <i>Widera Ernest</i>	Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 42.
25. <i>Zysman Fiszel</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 8 a.

W Bielsku ukończyli kurs następujący mistrzowie:

1. <i>Ćmok Paweł</i>	Aleksandrowice, nr. 67.
2. <i>Hüttner Friedrich</i>	Bielsko, ul. Batorego 16.
3. <i>Jarosz Ludwik</i>	Kamienica nr. 181.
4. <i>Kantyka Józef</i>	Dziedzice.
5. <i>Knieć Stefan</i>	Lipnik, ul. Lipnicka 215.
6. <i>Legin Karol</i>	Cieszyn, ul. Wyższa Brama 16.
7. <i>Lukas Karol</i>	Kamienica nr. 47.
8. <i>Lukas Paweł</i>	Jasienica, nr. 271.
9. <i>Mitrega Paweł</i>	Stare Bielsko, nr. 68.
10. <i>Nikiel Abel</i>	Straconka, ul. Straconki 144.
11. <i>Nowotarski Alojzy</i>	Bielsko, ul. Strzelnica 21.
12. <i>Pieszka Józef</i>	Jasienica, nr. 306.
13. <i>Pustelnik Robert</i>	Biała, ul. Piszta 416.
14. <i>Skutil Marcin</i>	Bielsko, ul. Nad Ścieżką 10.
15. <i>Socha Franciszek</i>	Biery, nr. 31.
16. <i>Stefko Rudolf</i>	Bielsko, ul. Blichowa 50.
17. <i>Suchanek Franciszek</i>	Bielsko, ul. Sobieskiego 33.
18. <i>Wawrzeczko Jan</i>	Grodziec, nr. 28.
19. <i>Żdziebło Hugon</i>	Bielsko, ul. Wzgórze 4.

Po ukończeniu kursów tak w Katowicach jak i w Król. Hucie otwarto bezpłatne wystawy prac uczestników kursów. W Katowicach odbyła się wystawa w dniach od 19 — 22-go października w lokalu p. Liczbińskiego w Rynku l. 1. Wystawa otwarta była dla publiczności od godz. 9-tej do 20-tej bez przerwy. Wystawiono 70 par różnego gatunku obuwia, tak męskiego jak i damskiego. Jako specjalność wystawił p. *Ludwik Skrzypek* z Katowic 1 parę wysokich butów ofi-

cerskich, Spółdzielnia Szewska zaś w Mikołowie 1 bucik ortopedyczny na nogę krótszą o 27 cm. W Król. Hucie odbyła się wystawa w dniach 27. i 28. października 1930 roku w lokalu hr. Redena przy ul. Katowickiej, gdzie wystawiono 59 par obuwia.

Obie wystawy zwiedziła tłumnie publiczność. Prasa wyrażała się o wystawach i wyłożonych tam eksponatach bardzo pochlebnie.

Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Bielsku.

W dniu 16. stycznia 1930 r. został uruchomiony w Bielsku kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych.

Na kurs zapisało się 18 uczestników, którzy uczęszczając bardzo regularnie, ukończyli kurs.

Nauki na kursie udzielał instruktor *Ant. Wojciechowski* z Oświęcimia. Lekcje odbywały się 5 razy w tygodniu a mianowicie: w poniedziałki, wtorki, środy i piątki od godziny 17 do 21-ej, w czwartki zaś od godziny 17,30 do 21-ej w gmachu Szkoły Przemysłowej w Bielsku przy ul. Sixta.

Program kursu obejmujący godzin 200 był następujący:

Linje konstrukcyjne dla nogi normalnej i ortopedycznej;
" " " " szpicowej, płaskiej i półortop.;
" " " " wzorów zwykłych i luksusowych;
wykonanie i rysowanie wszelkich wzorów zawodowych i przykrawanie form według najnowszej mody, oraz praktyczne wykonanie wierzchów do obuwia według najnowszych żurnali; budowa nogi ludzkiej: linje konstrukcyjne dla kopyt zwykłych i ortopedycznych, praktyczne wykonanie i zastosowanie kopyt zwykłych i ortopedycznych według miary; obrys nogi ludzkiej: rys rzutu poziomego, wyszukanie stopni według skali miary, oraz skale miar 4, 5,

*Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Bielsku.
16. I. 1930 — 2. IV. 1930 r.*

Rzemiosło dobrobytem średniego stanu!

6, 7 szerokości; odlewy gipsowe nogi ludzkiej; wykonanie praktyczne spodów do obuwia: a) szpilkowego, b) szytego, c) klejonego na zimno bez pras, wykonanie obuwia zwykłego, sportowego, luksusowego na obcasach drewnianych lub wykonanych z masy; rozpoznawanie i konserwowanie materiałów twardych i miękkich; garbarstwo chromowe, ałunowe, roślinne i t. p.; higiena zawodowa — wykład lekarski: budowa nogi ludzkiej, kości, mięśnie, żyły, worki tłuszczowe, wrażliwość nóg ludzkich: nagniotki, kalectwa z powodu źle zrobionego obuwia i t. p. oraz utrzymywanie zdrowotności nóg.

Program ten został zatwierdzony przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dnia 10. IV. 1929 r. Nr. III. T-2688/29.

Poświadczenia uczęszczania na kurs otrzymali następujący uczestnicy:

1. <i>Baścik Jan</i>	Biała, ul. Nad Niwką 4.
2. <i>Bochenek Wojciech</i>	Bielsko, ul. Blichowa 78.
3. <i>Buchta Józef</i>	Bielsko, ul. Mickiewicza 1.
4. <i>Fabrowicz Rudolf</i>	Biała Leszczyna, ul. Leszczyńska.
5. <i>Ganczarczyk Franciszek</i>	Bielsko, ul. Alnora 5.
6. <i>Kmieć Stefan</i>	Biała-Lipnik, ul. Lipnicka.
7. <i>Mandel Henryk</i>	Biała, ul. Hałcnowska 7.
8. <i>Musiół Władysław</i>	Bielsko, ul. Blichowa 78.
9. <i>Nikiel Abel</i>	Straconka 144.
10. <i>Olejak Władysław</i>	Janowice 128.
11. <i>Opyrchal Kazimierz</i>	Biała, ul. Szkolna 8.
12. <i>Opyrchal Wiktor</i>	Biała, ul. Szkolna 8.
13. <i>Pellar Jan</i>	Bielsko, ul. Mickiewicza 5.
14. <i>Piątek Antoni</i>	Bielsko, ul. Blichowa, u p. Stefko.
15. <i>Rusin Piotr</i>	Biała, ul. Głęboka 8.
16. <i>Suwaj Wincenty</i>	Biała, pl. Deskowy 6.
17. <i>Szpyra Józef</i>	Kozy, nr. 262.
18. <i>Tomasik Józef</i>	Biała, ul. Szkolna 8.

Uczestnicy pragnąc wyrazić Instytutowi uznanie za przeprowadzenie kursu, ogłosili w prasie podziękowanie.

Kurs zamknięto dnia 2. kwietnia 1930 r. W dniu 28-go kwietnia 1930 r. urządzono w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku wystawę prac uczestników kursu, która trwała od godziny 17,30 do 19,30.

Kurs przyklejania podeszew na zimno odbyty w czasie od 31. października 1928 do 1. listopada 1928 w Katowicach.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Biskup Franciszek</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 43.
2. <i>Biskup Hubert</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 43.
3. <i>Jarczok Michał</i>	Szopienice, ul. Krakowska 18.
4. <i>Kanjuda Józef</i>	Katowice, ul. Stawowa 9.
5. <i>Kaszyca Józef</i>	Mysłowice, Rynek 26.
6. <i>Lotter Paweł</i>	Katowice, ul. Mielęckiego 3.
7. <i>Olszowski Władysław</i>	Hajduki Wielkie 107.
8. <i>Weisbaum Abram</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 19.

Kurs przyklejania podeszew na zimno odbyty w czasie od 13. do 19. marca 1929 r. w Katowicach.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Adamczyk Jan</i>	Katowice, ul. Kościuszki 18.
2. <i>Andraszke Hugon</i>	Katowice, ul. Kamienna 7.
3. <i>Breiler</i>	Katowice, ul. św. Stanisława 8.
4. <i>Figula Jerzy</i>	Katowice, ul. Dąbrowska 3.
5. <i>Frölich Jan</i>	Katowice, ul. Opolska 2.
6. <i>Giesel Emanuel</i>	Katowice, ul. Kościuszki 44.
7. <i>Krzyżowski Jan</i>	Tychy, ul. Książęca 8.
8. <i>Lempik Jerzy</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 22.
9. <i>Lipowicz Stanisław</i>	Katowice, ul. Sienkiewicza 14.
10. <i>Lorenc Cyprian</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 108.
11. <i>Lotter Jan</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 34.
12. <i>Oleś Jan I.</i>	Katowice III, ul. Marcina 6.
13. <i>Oleś Jan II.</i>	Katowice III, ul. Narutowicza 11.

*Kurs przyklejania podeszew na zimno w Katowicach.
13. III. 1929 — 19. III. 1929 r.*

Dźwignijmy rzemiosło w Polsce!

14. <i>Ondrowicz Józef</i>	Katowice, ul. Szopena 18.
15. <i>Papoń</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 84.
16. <i>Pasternak Józef</i>	Katowice, ul. Raciborska 13.
17. <i>Seeman Michał</i>	Katowice, ul. Mikołowska 33.
18. <i>Skolik Józef</i>	Katowice, ul. Marjacka 37.
19. <i>Skrzypiec Ludwik</i>	Katowice, ul. Kościuszki 38.
20. <i>Stranc</i>	Tychy, ul. Książęca 8.
21. <i>Szmatoła Wincenty</i>	
22. <i>Szopa Augustyn</i>	Katowice II, ul. Katowicka 4.
23. <i>Śliwka Karol</i>	Katowice, ul. Młyńska 23.
24. <i>Wagner Emil</i>	Katowice, ul. Gliwicka 2.
25. <i>Wajura Oswald</i>	Katowice, ul. Batorego 4.
26. <i>Żolna Franciszek</i>	Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 38.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
odbyty w czasie od 27. maja do 5. sierpnia 1927 r.
w Rybniku.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Ćmok Karol</i>	Rydułtowy, ul. Korfantego 10.
2. <i>Fjółka Jan</i>	Brzezie.
3. <i>Herdzin Edmund</i>	Popielów.
4. <i>Hibner Edward</i>	Czerwionka, ul. Furgoła.
5. <i>Kaniewski Franciszek</i>	Rybnik, Al. 3-go Maja 25.
6. <i>Legierski Andrzej</i>	Rybnik, ul. Laryszka 3.
7. <i>Paprotny Urban</i>	Rydułtowy.
8. <i>Stachecki Franciszek</i>	Rybnik, ul. św. Jana 10.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
odbyty w czasie od 21. listopada 1927 do 25. stycznia 1928
w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Broll Karol</i>	Halemba, ul. Kol. 104.
2. <i>Czakański Czesław</i>	Katowice II, ul. Markiewki 57.
3. <i>Guzy Teodor</i>	Michałkowice, ul. Wolności 35.

4. *Kaszny Jan*
5. *Klepek Paweł*
6. *Krenzel Wincenty*
7. *Ludyga Piotr*
8. *Marniok Stanisław*
9. *Olszówka Wincenty*
10. *Passoń Wilhelm*
11. *Proba Jerzy*
12. *Schumilas Teodor*
13. *Seweryn Stanisław*
14. *Siemieniewski Antoni*
15. *Sobczyk Konrad*
16. *Sorembik Karol*
17. *Stachowiak Stanisław*
18. *Zakrzewski Roman*
19. *Zysik Paweł*
20. *Żebrowski Wacław*
21. *Żurek Ludwik*

Wodzisław.
 Świętochłowice, ul. Bytomska 15.
 Król. Huta, ul. Jadwigi 2.
 Katowice, ul. Zabrska 14.
 Kostuchna 52, pow. Pszczyna.
 Świętochłowice, ul. Wolności 17.
 Król. Huta, ul. Mickiewicza 100.
 Katowice-Brynów, Mikołowska 14.
 Brzezinka, ul. Kościelna.
 Tychy, Paprocka Huta.
 Katowice-Ligota, ul. Książęca 13.
 Mała Dąbrówka, ul. Katowicka 6.
 Siemianowice, ul. Sobieskiego 23.
 Katowice-Ligota, ul. Ligocka 3.
 Mysłowice, ul. Krakowska 28.
 Piaseczna, poczta Strzybnica.
 Katowice II, ul. Krakowska 26.
 Katowice-Dąb, ul. Dębowa 35.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
 odbyty w czasie od 12. marca do 24. maja 1928 r.
 w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. *Borowski Roman*
2. *Bista Wilhelm*
3. *Danisiz Ludwik*
4. *Gruszka Franciszek*
5. *Jesioneł Władysław*
6. *Klein Leopold*
7. *Korbik Józef*
8. *Król Stefan*
9. *Książek Augustyn*
10. *Musiół Antoni*
11. *Nowicki Bernard*
12. *Nyc Czesław*
13. *Polaczek Józef*
14. *Poloczek Józef*

Murcki, ul. Dworcowa 14.
 Bykowina, ul. Wiejska 33.
 Katowice-Bogucice, ul. Markiefki 25.
 Katowice-Załęże, ul. Macieja 2.
 Katowice-Załęże, Narutowicza 14.
 Janów Miejski, ul. Janowska 22.
 Bytków, ul. Ogrodowa 5.
 Brzeziny Śl., ul. 3-go Maja 71.
 Katowice, ul. Poprzeczna 13.
 Wielkie Piekary, ul. Marjacka 253.
 Nowa Wieś, ul. Bytomska 6.
 Katowice-Bogucice, Franciszka 2.
 Radzionków, pl. Kościuszki 14.
 Katowice, ul. Poczтова 11.

15. *Sekta Franciszek*
16. *Szittek Adolf*
17. *Wiesiołek Teodor*

Mikołów, ul. Krakowska 31.
 Janów, ul. Szkolna 50.
 Katowicka Hałda.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
 odbyty w czasie od 20. października 1928 do 6. marca 1929
 w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Bula Wojciech</i>	Nowe Hajduki, ul. Mickiewicza 10.
2. <i>Cofała Stefan</i>	Mikołów, ul. Krakowska 31.
3. <i>Kiczka Ryszard</i>	Kończyce, ul. 3-go Maja 7.
4. <i>Lis Piotr</i>	Łagiewniki, ul. Urzędowa 4.
5. <i>Lorenc Konrad</i>	Orzegów, ul. Bytomska 11.
6. <i>Mazur Maksymilian</i>	Kończyce, ul. Paderewskiego 23.
7. <i>Modrzyk Bernard</i>	Łagiewniki, ul. Kościelna 54.
8. <i>Musiół Maksymilian</i>	Roździeń, ul. Rejtana 10.
9. <i>Olewniczak Antoni</i>	Katowice, ul. Wodna 5.
10. <i>Pietrzyk Franciszek</i>	Katowice, ul. Krakowska.
11. <i>Rzaniak Bernard</i>	Katowice, ul. Bogucicka 3.
12. <i>Szczęsny Franciszek</i>	Lipiny, ul. Kolejowa 11.
13. <i>Toborek Ryszard</i>	Imielin.
14. <i>Wawrzynek Edward</i>	Wełnowiec, ul. Wandy 10.
15. <i>Wilk Alojzy</i>	Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
 odbyty w czasie od 23. kwietnia do 6. grudnia 1929 r.
 w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Eckert Franciszek</i>	Nowy Bytom, ul. Stalmacha 6.
2. <i>Heród Emil</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 27.
3. <i>Macheński Walenty</i>	Siemianowice, ul. Matejki 24.
4. <i>Machulec Józef</i>	Mikołów, ul. 3-go Maja 20.
5. <i>Minkus Ryszard</i>	Katowice, ul. Marjacka 9.
6. <i>Nowak Jakób</i>	Tarnowskie Góry, Sobieskiego 17.

7. *Pajonk Roman*
8. *Zagórnik Stanisław*
9. *Ziaja Alojzy*

Katowice II, ul. Krakowska 49.
 Katowice, ul. Jana Kupca 4.
 Szopienice, ul. Dworcowa 15.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
 odbyty w czasie od 24. kwietnia do 27. grudnia 1929 r.
 w Król. Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Glód Florian</i>	Król. Huta, Ligota Górnicza 5.
2. <i>Godoń Karol</i>	Król. Huta, ul. Narożna 21.
3. <i>Kaczur Wacław</i>	Tarnowskie Góry, Sobieskiego 4.
4. <i>Kadela Tomasz</i>	Wielkie Hajduki, Poniatowskiego.
5. <i>Kostka Jan</i>	Król. Huta, ul. Wolności 84.
6. <i>Olszowski Władysław</i>	Wielkie Hajduki, Krakowska 107.
7. <i>Operchalski Józef</i>	Świętochłowice, ul. Czarnoleśna 8.
8. <i>Paliński Teodor</i>	Łagiewniki, ul. Kościelna 52.
9. <i>Piecha Paweł</i>	Król. Huta, ul. Kościelna 9.
10. <i>Tobola Rafał</i>	Wielkie Hajduki, ul. Wolności 8.
11. <i>Wojsyk Edward</i>	Król. Huta, ul. Grunwaldzka 1.
12. <i>Zysmann Feliks</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 8 a.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich
 w Rybniku.**

W dniu 19. lutego 1930 r. otwarto w Rybniku w starej szkole powszechnej przy ul. Cmentarnej kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Na kurs zapisało się 35 kandydatów, z których przeciętnie 28 uczęszczało na lekcje.

Lekcje odbywały się 4 razy w tygodniu a mianowicie w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki od godz. 18—21-ej. Nauki na kursie udzielali pp.:

1. *Arcikiewicz Stanisław* — rachunki i księgowość,
2. *Augustin Alojzy* — nauka o handlu i wekslu,

*Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach,
20. X. 1928 — 6. III. 1929 r.*

Szanuj pracę rękodzielnika!

*Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Rybniku.
19. II. 1930 — 16. V. 1930 r.*

Rzemieślniku unikaj sporów!

3. *Branny Jan i Stepańczak Aleks.* — ustawodawstwo,
4. *Janik Antoni* — stylistyka i korespondencja,
5. *Nowak Kazimierz* — kalkulacja rzemieślnicza.

Program nauki obejmował godzin 130.

Kierownictwo kursu powierzył Instytut p. *Janowi Branemu* — Kierownikowi Doksztalcającej Szkoły Zawodowej w Rybniku. Na kursie były reprezentowane następujące zawody: krawcy, kołodzieje, piekarze, ślusarze, blacharze, obuwnicy, stolarze, elektrykarze, kowale, rzeźnicy i siodlarze.

Kurs został ukończony w dniu 16. maja 1930 r., egzamin zaś odbył się w dniach 23. i 24. maja 1930 r. Do egzaminu zgłosiło się 31 kandydatów, z pośród których 24 złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym, reszta zaś t. j. 7-miu zostało przeznaczonych do egzaminu poprawczego. Egzamin poprawczy, do którego zgłosiło się 5 kandydatów, odbył się w dniu 4. lipca 1930 r. Egzamin ten z wynikiem pomyślnym złożyło 4 kandydatów, pozostali zaś uczestnicy odstąpili od egzaminu.

Absolwenci kursu:

1. <i>Banko Stefan</i>	Wodzisław, Śl. Zakł. Elektryczne.
2. <i>Draga Henryk</i>	Bełk.
3. <i>Dronszczyk Paweł</i>	Boguszowice.
4. <i>Drzewiński Julian</i>	Rybnik, ul. Mikołowska 121.
5. <i>Dźwigał Jan</i>	Wodzisław, ul. Korfantego 18.
6. <i>Froncek Emil</i>	Bełk.
7. <i>Gładysz Alojzy</i>	Grabownia.
8. <i>Grabmayer Paweł</i>	Rybnik, ul. Mikołowska 11.
9. <i>Gruszka Wiktor</i>	Wilchwa.
10. <i>Joachimski Józef</i>	Markłowice Dolne.
11. <i>Knapik Konrad</i>	Dębieńsko Stare.
12. <i>Kulla Wilhelm</i>	Boguszowice, nr. 17.
13. <i>Lech Augustyn</i>	Rybnik.
14. <i>Musiół Jan</i>	Markłowice Górne.
15. <i>Noga Edward</i>	Godów.

16. <i>Oleś Fryderyk</i>	Boguszowice.
17. <i>Piechaczek Alojzy</i>	Marklowice Dolne.
18. <i>Piksa Henryk</i>	Równia.
19. <i>Pojda Karol</i>	Kryry.
20. <i>Reś Paweł</i>	Pszów.
21. <i>Saporek Franciszek</i>	Rybnik, Zakład dla Głuchoniemych.
22. <i>Staniczek Ignacy</i>	Pszów.
23. <i>Tkocz Ryszard</i>	Zamysłów.
24. <i>Turek Eryk</i>	Marklowice.
25. <i>Widuch Joachim</i>	Przyszowice.
26. <i>Wilkus Alojzy</i>	Gorzyce.
27. <i>Winkler Alfons</i>	Marklowice Stare.
28. <i>Woryna Paweł</i>	Rybnik, Zakład dla Głuchoniemych.

Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach.

W dniu 20. grudnia 1929 r. otwarto w Katowicach w Polskiej szkole wydziałowej żeńskiej przy ul. Szkolnej kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Z pośród zapisanych na kurs 50-ciu kandydatów, uczęszczało początkowo 36, a następnie liczba ich spadła do 28 uczestników. Frekwencja była naogół bardzo regularna. Na kursie było przewidzianych godzin 130 przy 20 uczestnikach. Ponieważ zaś uczestników było 28, okazała się potrzeba dodania poszczególnym wykładowcom kilku godzin, tak że liczbę godzin wykładowych zwiększono na 154. Nauki na kursie udzielali następujący wykładowcy:

1. *Błędowski Jan* — księgowość,
2. *Dr. Juras Franciszek* — kalkulacja rzemieślnicza,
3. *Dr. Karczmarski Adam* — ustawodawstwo ogólne i podatkowe,
4. *Len Tadeusz* — nauka o handlu i wekslu, rachunki oraz stylistyka i korespondencja.

Program kursu był następujący:

R a c h u n k i. Miary metryczne i wagi. Cztery działania zasadnicze liczbami całymi, dziesiętnymi i ułamkami zwyczajnymi z uwzględnieniem ich przy obliczaniu ceny, powierzchni, objętości i ciężaru.

Reguła trzech prosta, rachunek podziału. Zastosowanie reguły trzech przy obliczaniu procentu, odsetek i dyskontu weksli. (Obliczanie procentu, odsetek procentu, odsetek i kapitału na lata, miesiące i dni).

Zwyczaj kupieckie (tara, brutto, netto, skonto, rabat, prowizja, zysk, strata itd.).

K a l k u l a c j a. Objasnienie spotykanych zwykle w cennikach określeń ilości, jakości i ceny surowców, półfabrykatów i materiałów pomocniczych.

Obliczanie ceny zakupu towaru z uwzględnieniem kosztów sprowadzenia, opustu i terminu płatności.

Różne rodzaje płac robotników.

Wyczerpujące omówienie kosztów ogólnych. Określenie ich na podstawie zapisków książkowych i ich podział na poszczególne wyroby według różnych metod.

Obliczanie ceny własnej wyrobów na podstawie zużycia tego materiału, płac robotników i udziału w kosztach ogólnych.

Preliminowanie zapotrzebowania materiału do wykonania zamówień na podstawie rysunków.

Sporządzanie kosztorysu na podstawie poprzedniego obliczenia potrzebnego materiału, wynagrodzenia robotników, udziału w kosztach ogólnych i taryf.

Wyznaczenie ceny sprzedażnej wyrobów z uwzględnieniem zysku, terminu płatności, opustów, kosztów sprzedażnych i t. d.

N a u k a o w e k s l u. Pojęcie weksla. Sola i Prima weksel. Istotne i nieistotne części weksla. Stempel wekslowy.

Akcept. Różne rodzaje weksli ze względu na dzień płatności. Weksel na własne zlecenie. Indossament. Prolongata weksla. Odpowiedzialność wekslowa. Zdolność wekslowa. Protest. Gospodarcze znaczenie weksla.

Nauka o handlu. Pojęcie kupca. Postanowienia prawne o kupnie. Firma. Stowarzyszenia handlowe, zarobkowe i gospodarcze. Konkurs. Poczтовая Kasa Oszczędności.

Księgowość. Pojęcie, cel i korzyści księgowości. Znaczenie dowodowe ksiąg. Objasnienie ksiąg zasadniczych, potrzebnych dla warsztatów. Ćwiczenia w księgowaniu na podstawie krótkiego przedstawienia zajęć handlowych.

Zaksięgowanie jednomiesięcznego przebiegu zajęć handlowych w średnim warsztacie rzemieślniczym w księgach zasadniczych i pomocniczych z zamknięciem ksiąg i sporządzeniem inwentarza.

Sporządzanie potrzebnej w poszczególnych wypadkach korespondencji, rachunków, listów, weksli, przekazów pocztowych, adresów przesyłkowych, listów przewozowych, deklaracji celnych i t. d. Należy je sporządzić conajmniej w jednym egzemplarzu.

Ustawodawstwo. Krótki rys historyczny i powstanie Państwa Polskiego. Położenie geograficzne, obszar, ludność, podział na wyznania i na sfery gospodarcze. Władze ustawodawcze: Sejm, Senat. Władze wykonawcze: Prezydent, Rada Ministrów, Ministerstwa. Podział Państwa pod względem administracyjnym i gwarancje konstytucyjne. Sądownictwo, prawa i obowiązki obywatelskie. Samorządy, ustawodawstwo socjalne. Inspekcja pracy, jej zadania i cele, czas pracy, dni świąteczne. Praca młodocianych i kobiet. Urlopy. Ubezpieczenia społeczne. Ogólne zasady ustawodawstwa przemysłowego, obecnie obowiązującego w Polsce. Ustawodawstwo podatkowe. Stylistyka i korespondencja.

Kierownictwo kursu powierzył Instytut p. *Dr. Adamowi Karczmarskiemu*. Na kursie były reprezentowane różnorakie gałęzie rzemiosła jak: stolarze, ślusarze, elektromonterzy, piekarze, kowale, introligatorzy, mechanicy, obuwnicy, krawcy, instalatorzy, fryzjerzy, kuśnierze, rzeźnicy i bednarze. Kurs zakończono w dniu 22 maja 1930 r. Egzamin końcowy przeprowadzono w dniach 12 i 13 czerwca, a złożyło go z wynikiem pomyślnym 12

absolwentów kursu:

1. <i>Brzeziński Franciszek</i>	Brzezinka, ul. Laryszka 180.
2. <i>Buchta Stefan</i>	Nikiszowiec, ul. Dolna 13.
3. <i>Duczmał Antoni</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 149.
4. <i>Goj Paweł</i>	Brzezinka III, ul. Sienkiewicza 325.
5. <i>Habdas Franciszek</i>	Katowice, ul. Kilińskiego 5.
6. <i>Kasprzycki Rudolf</i>	Katowice, ul. Andrzeja 12, III p.
7. <i>S. Kolińska Jolanta</i>	Katowice, Marsz. Piłsudskiego 52.
8. <i>Krisz Józef</i>	Tychy, Browar Obywatelski.
9. <i>S. Krzystolik Innocenta</i>	Katowice, Marsz. Piłsudskiego 52.
10. <i>Łuczywo Jan</i>	Katowice, ul. Wodna 6.
11. <i>Operchalski Franciszek</i>	Świętochłowice, ul. Długa 36.
12. <i>Puczka Antoni</i>	Katowice, ul. Teatralna 7.

Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach.

W dniu 26 września 1930 r. otwarto w Katowicach w Polskiej szkole wydziałowej żeńskiej przy ul. Szkolnej kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Na kurs zapisało się 45 kandydatów, z których zaczęło uczęszczać 27. Frekwencja była naogół bardzo regularna. Przeciętnie na wykładach było 23 uczestników. Na kursie przewidziano 130 godzin nauki. Nauki udzielali:

1. *Blendowski Jan* — księgowość,
2. *Dr. Juras Franciszek* — kalkulacja rzemieślnicza, stylistyka i korespondencja,

3. *Dr. Karczmarski Adam* — ustawodawstwo ogólne i rachunki,
4. *Dr. Sedlaczek Kazimierz* — ustawodawstwo podatkowe, nauka o handlu i wekslu.

Kurs ukończono w dniu 12 grudnia 1930 r., egzamin zaś przeprowadzono w dniu 19 grudnia 1930 r. Do egzaminu zgłosiło się 25-ciu kandydatów, z których 20-tu złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym a to:

1. <i>Bartusz Robert</i>	Siemianowice, ul. Bytomska 20.
2. <i>Duda Aniela</i>	Nowa Wieś, ul. Mikołowska 13.
3. <i>Dylong Józef</i>	Katowice III, ul. Janasa 6.
4. <i>Gałązka Stanisław</i>	Lędziny, ul. Mysłowicka 45.
5. <i>Helwig Augustyn</i>	Roździeń, ul. Rejtana 44.
6. <i>Kaczmarek Stanisław</i>	Brzozowice, ul. Piekarska 13.
7. <i>Kłak Jan</i>	Szopienice, ul. Siemianowicka 8.
8. <i>Kmieciak Paweł</i>	Nowa Wieś, ul. Sienkiewicza 1.
9. <i>Kostka Emanuel</i>	Katowice III, ul. Gminna 4.
10. <i>Kunze Jan</i>	Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 21.
11. <i>Małek Paweł</i>	Ruda, ul. 3-go Maja 37.
12. <i>Morawiec Paweł</i>	Kochłowice, ul. Nowo-Wiejska 47.
13. <i>Niederliński Jan</i>	Katowice II, ul. Krakowska 74.
14. <i>Pisarski Jerzy</i>	Bykowina, ul. Główna 33.
15. <i>Plichta Józef</i>	Kobiór, ul. Dworcowa 6.
16. <i>Sobanek Roman</i>	Wełnowiec, ul. Jadwigi 9.
17. <i>Sukała Konstanty</i>	Wielkie Piekary, ul. Józefka 12.
18. <i>Szczęsny Paweł</i>	Lipiny, ul. Kolejowa 11.
19. <i>Weiman Bogusław</i>	Chropaczów, ul. Kościelna 14.
20. <i>Wycisk Eleonora</i>	Katowice, ul. Słowackiego 10.

**Kurs kroju męskiego dla czeladników krawieckich,
odbyty w czasie od 28. grudnia 1928 do 26. stycznia 1929 r.
w Katowicach.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Bartochowski Stanisław</i>	Katowice, ul. Mikołowska 46.
2. <i>Brudny Karol</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 36.

3. <i>Chrzan Mieczysław</i>	Katowice, ul. Wojewódzka.
4. <i>Czaja Jan</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 36.
5. <i>Czałowicz Jan</i>	Katowice, ul. Marjacka.
6. <i>Czarnecki Walenty</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40.
7. <i>Czerwiński Kazimierz</i>	Katowice, ul. Kościuszki 19.
8. <i>Gorący Stanisław</i>	Katowice, ul. Wojewódzka.
9. <i>Habdas Franciszek</i>	Katowice, ul. Słowackiego 19.
10. <i>Hanzlik Tomasz</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40.
11. <i>Herzyk Antoni</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 36.
12. <i>Hirsberg Zygmunt</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 34.
13. <i>Hornung Henryk</i>	Katowice, ul. Piłsudskiego 69.
14. <i>Janko Roman</i>	Katowice, ul. Wojewódzka.
15. <i>Janusz Franciszek</i>	Katowice, ul. Kościuszki 12.
16. <i>Jarmużek Stanisław</i>	Katowice, ul. Piłsudskiego.
17. <i>Jednaki Karol</i>	Katowice II, ul. Krakowska 91.
18. <i>Jędrzejewski Józef</i>	Katowice, pl. Wolności 3.
19. <i>Kalisz Adolf</i>	Katowice, ul. Sienkiewicza 19.
20. <i>Kasprzycki Rudolf</i>	Katowice, ul. Bart. Głowackiego 19.
21. <i>Kierat Andrzej</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40.
22. <i>Kolb Zygfryd</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 18.
23. <i>Koterba Stefan</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 12.
24. <i>Krukiewicz Stefan</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40.
25. <i>Krzykowski Aleksander</i>	Katowice, ul. Andrzeja 12.
26. <i>Malinowski Piotr</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 60.
27. <i>Minecki Mieczysław</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40.
28. <i>Nowak Edmund</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 26.
29. <i>Ociepka Marcin</i>	Sosnowiec, ul. Siedlecka 29.
30. <i>Październy Stanisław</i>	Katowice, ul. Mickiewicza 4.
31. <i>Pilarz Franciszek</i>	Katowice, ul. Mikołowska 5.
32. <i>Pilch Adam</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 18.
33. <i>Prochowski Feliks</i>	Mała Dąbrówka, ul. Polna 1.
34. <i>Putek Albin</i>	Katowice, ul. Wodna 4.
35. <i>Retzek Paweł</i>	Brzezinka, nr. 190.
36. <i>Tkacz Bolesław</i>	Sosnowiec, ul. Narutowicza 26.
37. <i>Walknowski Longin</i>	Katowice, ul. Mikołowska 30.
38. <i>Wiktorczyk Stefan</i>	Katowice, ul. 3-go Maja.
39. <i>Wiśniewski Adam</i>	Sosnowiec, ul. Sienna 7.
40. <i>Wojtun Antoni</i>	Brzezinka, ul. Słowackiego 33.
41. <i>Zimny Emil</i>	Katowice, ul. Zarębskiego 15.

**Kurs kroju dla mistrzów krawieckich,
odbyty w czasie od 28. stycznia do 22. lutego 1929 r.
w Katowicach.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Bartosik Stanisław</i>	Katowice, ul. Andrzeja 12.
2. <i>Brudło Franciszek</i>	Katowice, ul. Piłsudskiego 36.
3. <i>Ciepły Jan</i>	Mikołów, ul. Krakowska 7.
4. <i>Ciszewski Stanisław</i>	Sosnowiec, ul. Rybna 15.
5. <i>Cofala Stefan</i>	Katowice-Ligota, ul. Załęska 31.
6. <i>Dymek Andrzej</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 28.
7. <i>Fiotka Paweł</i>	Katowice, ul. Marjacka 3.
8. <i>Franecki Robert</i>	Katowice, ul. Francuska 34.
9. <i>Gawron Józef</i>	Sosnowiec, ul. Ziemska 7.
10. <i>Gidaszewski Antoni</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 34.
11. <i>Grabiński Ludwik</i>	Lubliniec, ul. Mickiewicza.
12. <i>Grenda Antoni</i>	Kolonja Okrzeji, Gmina Niwka.
13. <i>Grützmann Gotfryd</i>	Katowice III, ul. Mickiewicza 50.
14. <i>Harguth Józef</i>	Katowice, ul. Zielona 3.
15. <i>Herman Fabjan</i>	Katowice, ul. Mikołowska 7.
16. <i>Kalabiński Wiktor</i>	Sosnowiec, ul. Narutowicza 5.
17. <i>Kempiński Antoni</i>	Katowice, ul. Lompy 2.
18. <i>Kudela Rudolf</i>	Katowice, ul. Młyńska 13.
19. <i>Malina Józef</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 68.
20. <i>Mandecki Alojzy</i>	Katowice-Ligota, ul. Ligocka 14.
21. <i>Mrozek Franciszek</i>	Sosnowiec, ul. Kuźnica 14.
22. <i>Muszyk Piotr</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 1.
23. <i>Neuman Emanuel</i>	Wielkie Piekary.
24. <i>Orszulik Fabjan</i>	Bzie Górne, pow. Pszczyna.
25. <i>Palusiński Teofil</i>	Katowice, ul. Zielona 26.
26. <i>Piasecki Ludwik</i>	Sosnowiec, ul. Wiejska 14.
27. <i>Pielawa Karol</i>	Kobiór.
28. <i>Rozkoszny Józef</i>	Katowice, ul. Sienkiewicza 5.
29. <i>Rusek Szczepan</i>	Sosnowiec, ul. Orla 30.
30. <i>Szaton Emanuel</i>	Siemianowice, ul. Dąbrowskiego 7.
31. <i>Trybulski Teofil</i>	Sosnowiec, ul. Dzika 1.
32. <i>Twardoch Julian</i>	Sosnowiec, ul. Wapienna 2.
33. <i>Urbanek Stanisław</i>	Katowice, ul. Jagiellońska.
34. <i>Urbas Jan</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 22.
35. <i>Wawrzyniak Herman</i>	Katowice, ul. Słowackiego 15.

36. *Weissenberg Walter*
37. *Wilczek Ryszard*
38. *Woźnicki Stanisław*
39. *Wróblewski Jan*
40. *Zagórski Hubert*

Mikołów, ul. 3-go Maja 8.
 Katowice, ul. Poprzeczna 10.
 Katowice, ul. Plebiscytowa 12.
 Sosnowiec, ul. Robotnicza.
 Mikołów, ul. Dworcowa 2.

**Kurs kroju damskiego i dziecięcego,
 odbyty w czasie od 27. maja do 27. czerwca 1929 r.
 w Katowicach.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Bartochowski Stanisław</i>	Katowice, ul. Mikołowska 46.
2. <i>Bartochówna Genowefa</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 32.
3. <i>Chrzan Mieczysław</i>	Katowice, ul. Szafranka 9.
4. <i>Cofala Stefan</i>	Mikołów, ul. Krakowska 31.
5. <i>Galuszka Małgorzata</i>	Nikiszowiec, ul. Ligonía 2.
6. <i>Goląbek Wincenta</i>	Orzesze, ul. Dworcowa.
7. <i>Górczyńska Janina</i>	Katowice, ul. Stawowa 20.
8. <i>Kasprzak Felicia</i>	Szopienice, ul. Kościuszki 21.
9. <i>Kasprzycki Rudolf</i>	Katowice, ul. Andrzeja 12.
10. <i>Kalisz Adolf</i>	Katowice, Kochanowskiego 6, tyl. d.
11. <i>Kopecka Klara</i>	Katowice, Opolska, róg Dąbrówki.
12. <i>Koźlikówna Jadwiga</i>	Bogucice, ul. Ludwika 25.
13. <i>Kuliżanka Zofia</i>	Bogucice, Fabryka Chemiczna.
14. <i>Lipówna Janina</i>	Katowice, ul. Marjacka 8.
15. <i>Mastalerz Marta</i>	Nowa Wieś, ul. Kościuszki 34.
16. <i>Merge Erna</i>	Wełnowiec, Szyb Alfreda.
17. <i>Podleśna Elżbieta</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 31.
18. <i>Polakówna Anna</i>	Siemianowice, ul. Barbary 10.
19. <i>Sobala Marja</i>	Biertułtowy, ul. Kopernika 291.
20. <i>Sobota Olga</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 49.
21. <i>Szczęsna Łucja</i>	Katowice, Karbowa 34.
22. <i>Wanjura Łucja</i>	Mikołów, ul. Miarki 3.
23. <i>Wieczorek Helena</i>	Szopienice, ul. Krakowska 54.
24. <i>Woźnicki Stanisław</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 12.
25. <i>Zajac Monika</i>	Katowice II, ul. ks. Bonczyka 7.

**Kurs kroju męskiego,
odbyty w czasie od 31. lipca do 2. września 1929 r.
w Bielsku.**

Uczestnicy kursu:

1. <i>Bandura Józef</i>	Kęty, ul. W. Świętych 676.
2. <i>Bathelt Andrzej</i>	Stare Bielsko, 206.
3. <i>Biesok Paweł</i>	Jasienica, pow. Bielsko, nr. 22.
4. <i>Bizoń Józef</i>	Bielsko, Nad Ścieżką 4.
5. <i>Brozdowicz Jakób</i>	Bielsko, ul. Cieszyńska 2.
6. <i>Chałupka Franciszek</i>	Bielsko, ul. Kolejowa 6.
7. <i>Czarnota Jan</i>	Pietrzykowice, pow. Żywiec.
8. <i>Dudek Franciszek</i>	Jaworze, nr. 24.
9. <i>Geyer Edward</i>	Bielsko, ul. Kolejowa 21.
10. <i>Gębała Władysław</i>	Mikuszowice, nr. 69.
11. <i>Golec Józef</i>	Bestwina, pow. Biała, 272.
12. <i>Góral Stanisław</i>	Kęty, ul. Piłsudskiego 110.
13. <i>Iskierka Piotr</i>	Bielsko.
14. <i>Kardaś Maciej</i>	Bielsko, ul. Kudlicha 3.
15. <i>Kardaś Rudolf</i>	Bielsko, ul. Kudlicha 3.
16. <i>Kardaś Włodzimierz</i>	Bielsko, ul. Kudlicha 3.
17. <i>Kasperek Franciszek</i>	Kobiernice, nr. 204.
18. <i>Kerpiec Stanisław</i>	Kęty, ul. W. Świętych.
19. <i>Klimczak Oton</i>	Bielsko, ul. Kopernika 1.
20. <i>Kliś Stanisław</i>	Kęty, ul. Kościuszki 174.
21. <i>Komandera Adolf</i>	Kozy, pow. Bielsko, 435.
22. <i>Korzonkiewicz Jan</i>	Kozy, pow. Bielsko, 108.
23. <i>Kramarczyk Józef</i>	Biała, ul. Chałnowska 540.
24. <i>Kriebelt Jan</i>	Kamienica, nr. 162.
25. <i>Krysta Józef</i>	Bielsko, ul. Piotra Skargi 11.
26. <i>Niesyty Ignacy</i>	Biała, ul. Lipnicka 8.
27. <i>Niesyt Paweł</i>	Jasienica, nr. 134.
28. <i>Nikiel Józef</i>	Bielsko, ul. Krasińskiego 1.
29. <i>Peterko Jan</i>	Komorowice Polskie, 318.
30. <i>Pindel Jan</i>	Biała, ul. Komorowicka 37.
31. <i>Piwowarczyk Kazimierz</i>	Biała-Lipnik, ul. Lipnicka 612.
32. <i>Rajda Feliks</i>	Bielsko, ul. Republikańska.
33. <i>Rusín Adolf</i>	Komorowice, nr. 10.
34. <i>Szeliga Józef</i>	Kobiernicę, nr. 129.
35. <i>Szczypko Józef</i>	Mnich, nr. 59.

Kurs kroju męskiego w Bielsku.
31. VII. 1929 — 2. IX. 1929 r.

Kurs kroju damskiego w Rybniku.
19. VIII. 1929 --- 23. IX. 1929 r.

36. *Światłoch Franciszek*
37. *Tomalik Bolesław*
38. *Toman Wiktor*
39. *Vybiral Józef*
40. *Wand Moses*
41. *Wrona Emil*
42. *Zehngut Leopold*
43. *Zoremba Józef*
44. *Żurek Leon*

Mazańcowice, nr. 37.
 Kozy.
 Kowale.
 Bielsko, ul. Blichowa 11.
 Bielsko, Plac Wyzwolenia 8.
 Biała.
 Biała-Lipnik, ul. Hoffmana 10.
 Biała, ul. Chałnowska.
 Bielsko. ul. Niecała 5.

**Kurs kroju damskiego,
 odbyty w czasie od 19. sierpnia do 23. września 1929 r.
 w Rybniku.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Buglanka Gertruda</i>	Biertułtowy, pow. Rybnik.
2. <i>Dzidlówna Łucja</i>	Kop. Rymer, pow. Rybnik.
3. <i>Grabińska Elżbieta</i>	Gorzyce, koło Rybnika.
4. <i>Jendrośka Karol</i>	Pszów, pow. Rybnik, ul. Hallera.
5. <i>Kipkowa Franciszka</i>	Rybnik, ul. Gimnazjalna 9.
6. <i>Kopczyk Alojzy</i>	Krzyżkowice, pow. Rybnik.
7. <i>Kubiczanka Helena</i>	Niewiadom G.
8. <i>Lachówna Anna</i>	Rybnik, Zakład Psychjatryczny.
9. <i>Lukaszczyk Elfryda</i>	Czerwionka, pow. Rybnik.
10. <i>Olchowa Marja</i>	Rybnik, ul. Gimnazjalna 9.
11. <i>Piksa Henryk</i>	Rowin, pow. Rybnik.
12. <i>Piontek Teodor</i>	Pszów, pow. Rybnik.
13. <i>Riemanówna Katarzyna</i>	Niedobczyce, pow. Rybnik.
14. <i>Widryńska Marta</i>	Kolonja Blücher.
15. <i>Zarzecka Jadwiga</i>	Rybnik, Zakład Psychjatryczny.

**Kurs kroju męskiego,
 odbyty w czasie od 19. sierpnia do 23. września 1929 r.
 w Rybniku.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Adamczyk Antoni</i>	Rybnik, ul. Piłsudskiego 25.
2. <i>Brydzy Teodor</i>	Średnie Łaziska, pow. Pszczyna.

3. <i>Chrószcz Waldemar</i>	Rydułtowy, ul. Korfantego 12.
4. <i>Dziuba Stefan</i>	Golejów, pow. Rybnik.
5. <i>Gonsior Franciszek</i>	Orzesze, pow. Pszczyna, u p. Wajdy.
6. <i>Grychnik Józef</i>	Kokoszyce, pow. Rybnik.
7. <i>Jendrośka Karol</i>	Pszów, pow. Rybnik.
8. <i>Kopczyk Alojzy</i>	Krzyżkowice, pow. Rybnik.
9. <i>Kurzawa Antoni</i>	Rybnik, ul. Sobieskiego.
10. <i>Mikolajczak Franciszek</i>	Orzesze, pow. Pszczyna.
11. <i>Piontek Teodor</i>	Pszów, pow. Rybnik.
12. <i>Przybyła Ernest</i>	Godów, pow. Rybnik.
13. <i>Rduch Józef</i>	Markłowice Dolne.
14. <i>Rduch Robert</i>	Wilecza Górna, poczta Szczygłowice,
15. <i>Szczesny Józef</i>	Jastrzębie Górne. [pow. Rybnik.
16. <i>Szczesny Teodor</i>	Markłowice Dolne.
17. <i>Wawrzyczny Adolf</i>	Wodzisław, ul. Dworcowa 12.
18. <i>Wilkus Alojzy</i>	Gorzyce.

KURSY KROJU.

Kursy kroju zamierzano początkowo przeprowadzić pod kierownictwem instruktora p. *Aleksandra Koniecznego* z Warszawy, który powrócił ze szkoły kroju „Minister & Co Ltd Fashion Grinters“ w Londynie.

Oplaty za kurs kalkulowano na podstawie warunków, podanych przez p. *Koniecznego*, opierając się na zasadzie samowystarczalności i ustalono je na zł 130.— od osoby. Z powodu małej ilości zgłoszeń wszedł Instytut w porozumienie z p. *Wojciechem Samarzewskim*, instruktorem kroju z Król. Huty, który podał korzystniejsze warunki. Po ustaleniu opłaty kursowej na zł 80, powierzono mu kierownictwo dwu równoległych kursów, z których jeden obejmował naukę kroju męskiego, drugi naukę kroju damskiego. Kursy otwarto dnia 28 lipca 1930 r.

Przy rozpoczęciu kursów stawiło się 16 uczestników na kurs męski i 3 uczestniczki na kurs damski, kilku jednak uczestników kursu kroju męskiego zapisało się również na

kurs kroju damskiego. Nauka odbywała się codziennie w sali Domu Chrześcijańskiego w Katowicach przy ul. Jagiellońskiej nr. 17 i to od godz. 14-tej do 17-tej dla kursu damskiego, a od godziny 18—21 dla kursu kroju męskiego, według programów, zatwierdzonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dnia 31. 7. 1929 r. L. III. D. 5768, które poniżej podajemy.

Plan nauki kroju damskiego i dziecięcego. — Czas trwania około 90 godzin.

1. Rozpoznawanie figur i branie miary,
2. Szkieleł, plecy i linje zasadnicze czyli wprowadzenie w metodę kroju,
3. Rysunek jaczki półluźnej,
4. Rysunek jaczki luźnej,
5. Krój jaczki stylowej,
6. Rysunek jaczki sportowej,
7. Rysunek rękawów do żakietów,
8. Rysunek modnej jaczki według żurnalu,
9. Rysunek jaczki fantastycznej,
10. Rysunek sukni w całości, zwykłej, domowej,
11. Rysunek sukni w całości szalowej,
12. Rysunek sukni spacerowej,
13. Rysunek rękawów do sukien,
14. Rysunek wygodnika,
15. Rysunek płaszcza kimono,
16. Rysunek płaszcza raglan kimono,
17. Rysunek rękawa raglanowego,
18. Rysunek zwykłego płaszcza,
19. Rysunek płaszcza sportowego,
20. Rysunek płaszcza modnego według żurnalu,
21. Rysunek żakietu angielskiego,
22. Rysunek żakietu styl wiedeński,

23. Rysunek różnych kołnierzy 7 wzorów,
24. Rysunek wierzchu na futro gładkiego,
25. Rysunek wierzchu na futro według żurnalu,
26. Rysunek bekieszy,
27. Rysunek peleryny,
28. Rysunek kapturka,
29. Rysunek spodni szerokich pludry,
30. Rysunek spodni — bryczesy sportowe,
31. Rysunek spódnicy zwyczajnej,
32. Rysunek spódnicy kloszowej,
33. Rysunek spódnicy na otyłą osobę,
34. Rysunek spódnicy sportowej,
35. Rysunek spódnicy do konnej jazdy,
36. Rysunek staniczka krakowskiego.

Ubrania Dziecięce:

37. Rysunek staniczka i spodenek,
38. Rysunek jaczki i rękawa na 4 lata,
39. Rysunek płaszczyka na 4 lata,
40. Rysunek krótkich spodenek i kamizelki na 10 lat,
41. Rysunek jaczki na 10 lat.

Plan nauki kroju męskich ubrań cywilnych, wojskowych, sportowych i dla duchowieństwa. — Czas trwania nauki 110 godzin.

1. Sposób brania miar i rozpoznanie budowy korpusu,
2. Szkielet, plecy i linje zasadnicze czyli wprowadzenie w metodę kroju,
3. Rysunek jednej marynarki na obj. 48,
4. Rysunek drugiej marynarki na obj. 44,
5. Rysunek marynarki na otyłą osobę 54—60,
6. Rysunek 3 rękawów do powyższych sztuk,
7. Rysunek litewki dla kolejarzy 46,

8. Rysunek munduru dla straży pożarnej,
9. Rysunek kurtki z mufkami 50,
10. Rysunek sportowej marynarki 48,
11. Rysunek smokinga 46,
12. Rysunek modnej marynarki,
13. Rysunek marynarki na pochylego,
14. Rysunek marynarki na przegiętego,
15. Rysunek marynarki na garbatego,
16. Rysunek żakietu czyli surduta,
17. Rysunek żakietu na otyłego 54—58,
18. Rysunek surduta,
19. Rysunek fraka,
20. Rysunek rewerendy zwykłej dla księży (rzymska),
21. Rysunek rewerendy z boczkiem i pelerynką (polska),
22. Rysunek rewerendy śląskiej,
23. Rysunek czamarki czyli sokołówki,
24. Rysunek bluzy wojskowej,
25. Rysunek frencza wojskowego dla oficerów,
26. Rysunek różnych kołnierzy (7 sztuk),
27. Rysunek palta letniego (zarzutka),
28. Rysunek palta zimowego,
29. Rysunek palta na otyłą osobę,
30. Rysunek invernosa (Havelok),
31. Rysunek palta stanowego, przód w całości, plecy z boczkiem,
32. Rysunek ulstra,
33. Rysunek płaszcza w tyle z kontrfałdem i dragonem,
34. Rysunek płaszcza oficerskiego,
35. Rysunek wierzchu szalowego na futro,
36. Rysunek świtki czyli bekieszy,
37. Rysunek rękawów do płaszczy,
38. Rysunek peleryny,
39. Rysunek kapturka,
40. Rysunek kombinacji dla motocyklistów,

41. Rysunek raglanu,
42. Rysunek kimono raglanu,
43. Rysunek rękawów do raglanu i kimona,
44. Rysunek płaszcza jupiter,
45. Rysunek spodni zwyczajnych,
46. Rysunek spodni kloszowych,
47. Rysunek spodni narciarskich,
48. Rysunek spodni na otyłego,
49. Rysunek spodni sportowych (szerokie pludry),
50. Rysunek spodni rajtek bryczesy,
51. Rysunek spodni na krzywe nogi („O“- i „X“-nogi),
52. Rysunek spodni wojskowych, w przodzie zapinanych,
53. Rysunek spodni amerykańskich lub do fraka,
54. Rysunek kamizelki zwyczajnej,
55. Rysunek kamizelki na otyłą osobę,
56. Rysunek kamizelki do fraka i smokinga,
57. Rysunek kamizelki dla księży,
58. Rysunek kamizelki ze szalem,
59. Rysunek kamizelki z rękawami,
60. Lekcja o poprawkach,
61. Omawianie pytań frekwentantów.

Kurs ukończyło w dniu 28 sierpnia 1930 r. 10 kandydatów z kursu męskiego, a mianowicie:

1. <i>Bielecki Władysław</i>	Katowice, ul. Stanisława 7.
2. <i>Brabański Edmund</i>	Ruda Śl., ul. Kolejowa 5.
3. <i>Dudek Alfred</i>	Świętochłowice, ul. Hutnicza 8.
4. <i>Grzybek Michał</i>	Wesoła, ul. Graniczna 110.
5. <i>Jasiński Józef</i>	Wesoła, pow. Pszczyna.
6. <i>Kusz Franciszek</i>	Ruda, ul. Hutnicza 9.
7. <i>Pałowski Emanuel</i>	Kostuchna, ul. Sienkiewicza 215.
8. <i>Pryka Ignacy</i>	Katowice, ul. Mieleckiego 6.
9. <i>Tychoniuk Michał</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 40, III p.
10. <i>Wójtowicz Stanisław</i>	Roździeń, ul. Piłsudskiego 21.

*Kurs kroju męskiego i damskiego w Katowicach.
28. VII. 1930 — 28. VIII. 1930 r.*

Pamiętaj, że praca ręczna i umysłowa całość stanowi!

*Kurs kroju męskiego w Katowicach.
28. VII. 1930 — 28. VIII. 1930 r.*

Analfabetyzm rzemieślniczy podcina byt rzemiosła!

*Kurs kroju damskiego w Katowicach.
27. V. 1929 — 27. VI. 1929 r.*

Szanuj i ceń dobrego rzemieślnika!

oraz 7 uczestników wzgl. uczestniczek z kursu kroju damskiego, a mianowicie:

1. <i>Badochówna Helena</i>	Dąbrowa Górnicza, ul. Zagórska 1.
2. <i>Brabański Edmund</i>	Ruda Śl., ul. Kolejowa 5.
3. <i>Kusz Franciszek</i>	Ruda Śl., ul. Hutnicza 9.
4. <i>Pryka Ignacy</i>	Katowice, ul. Mieleckiego 6.
5. <i>Siwek Marja</i>	Piotrowice, ul. Mikołowska 7.
6. <i>Sprung Łucja</i>	Nowa Wieś, ul. Karola Miarki 16.
7. <i>Wójtowicz Stanisław</i>	Roździeń, ul. Piłsudskiego 21.

W dniu 2 września urządzono wystawę prac uczestników kursów. Wybrano przytem Komisję Kwalifikacyjną, składającą się z pp.: *Antoniego Gidaszewskiego* i *Franciszka Dolaty*, w celu oceny wystawionych prac. Komisja przyznała wszystkim wystawcom odpowiednie nagrody.

X-ty kurs spawania i cięcia metali
urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
w czasie od 7. lutego do 13. marca 1929 r.

Absolwenci kursu:

1. <i>Aleksa Jan</i>	Nowa Wieś, ul. 3-go Maja 134.
2. <i>Bandzia Franciszek</i>	Nikiszowiec, ul. Kościelna 14.
3. <i>Błaszczyk Edward</i>	Mikołów, ul. Rybnicka 14.
4. <i>Bloch Wacław</i>	Pabjanice, ul. Targowa 8.
5. <i>Broncel Teofil</i>	Cielmice, pow. Pszczyna.
6. <i>Bubała Jan</i>	Stara Kuźnia, pow. Pszczyna.
7. <i>Caputa Roman</i>	Michałkowice.
8. <i>Chabiński Stanisław</i>	Czeladź, ul. Bytomska 76.
9. <i>Danielczyk Karol</i>	Tychy, ul. Stawowa 50.
10. <i>Drabik Paweł</i>	Czułów, ul. Polna 18, pow. Pszczyna.
11. <i>Draga Jan</i>	Łaziska Górne, Zakłady Elektro.
12. <i>Drożak Kazimierz</i>	Równie Wołyńskie, Cukrownia.
13. <i>Ecke Oswald</i>	Łaziska Górne, Zakłady Elektro.
14. <i>Frontzik Augustyn</i>	Król. Huta, ul. Ligota Górnicza 47.
15. <i>Gawłowski Franciszek</i>	Szopienice-Roździeń, Bagno 2.

16. *Gąsior Jan*
17. *Głowania Franciszek*
18. *Goczał Józef*
19. *Grolik Franciszek*
20. *Guzy Jan*
21. *Górník Józef*
22. *Hejczyk Hubert*
23. *Hetmańczyk Lorenz*
24. *Jatzeł Robert*
25. *Kalamarz Walenty*
26. *Kaluża Brunon*
27. *Kaluża Izidor*
28. *Kęblowski Mieczysław*
29. *Krupanek Wilhelm*
30. *Kubica Tomasz*
31. *Kumar Adolf*
32. *Lelek Józef*
33. *Lelonek Ignacy*
34. *Ligenza Augustyn*
35. *Lodek Konstanty*
36. *Maciagowski Roman*
37. *Müller Teodor*
38. *Noras Ludwik*
39. *Nowak Teodor*
40. *Oleks Ludwik*
41. *Osadnik Teofil*
42. *Paszek Gerhard*
43. *Piesiur Maksymilian*
44. *Pośpiech Józef*
45. *Przybyłka Teodor*
46. *Respondek Stefan*
47. *Schmatola Edward*
48. *Siewier Alojzy*
49. *Sobota Alojzy*
50. *Sylla Paweł*
51. *Syska Eryk*
52. *Szalasta Robert*
53. *Szczyrba Gerhard*
54. *Szymala Jan*
55. *Szulc Józef*
56. *Ullman Józef*

Halemba, ul. Młyńska 60.
 Katowice, ul. Gliwicka 19.
 Imielin, ul. Sienkiewicza 3.
 Król. Huta, ul. Stycznińskiego 40.
 Michałkowice, ul. Bytomska 3.
 Mikołów, ul. Górnicza 2.
 Siemianowice, ul. Kościuszki 7.
 Niezdara, pow. Będzin.
 Bogucice, ul. Walerjana 6.
 Siemianowice, ul. Stęślickiego 7.
 Mikołów, ul. Krakowska 22.
 Mikołów, Gniotek.
 Pabjanice, ul. Sienkiewicza 6.
 Przełajka, ul. Wiejska 28.
 Szopienice, ul. 3-go Maja 51.
 Mikołów, ul. Skotnica 4.
 Mała Dąbrówka, ul. Normy 2.
 Katowice, ul. Krasińskiego 61.
 Michałkowice, ul. Piłsudskiego 21.
 Mysłowice, ul. Bytomska 31.
 Kochłowice, ul. Miarki 11.
 Czerwionka, ul. Kościuszki 2.
 Katowice-Brynów, ul. Brynowska 18.
 Mikołów, ul. Klasztorna 22.
 Orzesze.
 Siemianowice, ul. Śmiłowskiego 17.
 Król. Huta, ul. Kordeckiego 4.
 Nikiszowiec, ul. Górna 11.
 Świętochłowice, ul. Fogta 18.
 Siemianowice, ul. Dąbrowskiego 11.
 Borki, Podgórna 10, pow. Katowice.
 Katowice III, Wojciechowskiego 138.
 Wiry, pow. Pszczyna.
 Górna Wilcza, pow. Rybnik.
 Siemianowice, ul. Górnicza 9.
 Król. Huta, ul. Mickiewicza 19.
 Pawłów, ul. Główna, pow. Pszczyna.
 Łaziska Górne, Zakłady Elektro.
 Górna Wilcza, pow. Rybnik.
 Górna Wilcza, pow. Rybnik.
 Katowice-Ligota, ul. Załęska 26.

57. <i>Wacław Antoni</i>	Siemianowice, ul. Dąbrowskiego 2.
58. <i>Wadas Wilhelm</i>	Mała Dąbrówka, ul. Normy 2.
59. <i>Waliński Kazimierz</i>	Kostuchna, pow. Pszczyna.
60. <i>Wicik Tomasz</i>	Przełajka, ul. Wiejska 71.
61. <i>Widera Karol</i>	Michałkowice, ul. Krakowska 3.
62. <i>Wieczorek Edmund</i>	Mikołów, ul. Gniotek.
63. <i>Wodetzki Wilhelm</i>	Orzesze.
64. <i>Wolny Otton</i>	Siemianowice, ul. Korfantego 16.
65. <i>Zielonku Wiktor</i>	Siemianowice, ul. Fabryczna 11.

XI-ty kurs spawania i cięcia metali
urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
w czasie od 28. maja do 28. czerwca 1929 r.

Absolwenci kursu:

1. <i>Adamiec Karol</i>	Brzeszcze.
2. <i>Anderka Józef</i>	Nowy Bytom, ul. Niedurnego 12.
3. <i>Bajer Bernard</i>	Wielkie Piekary, ul. Marjacka 4.
4. <i>Bańczyk Paweł</i>	Kochłowice, ul. Kochłowska 46.
5. <i>Bronder Walter</i>	Chorzów, ul. Szkolna 7.
6. <i>Buczyński Ignacy</i>	Siemianowice, ul. Kościelna 9.
7. <i>Cieślak Wilhelm</i>	Siemianowice, ul. Piastowska 7.
8. <i>Cylok Leon</i>	Kochłowice, ul. Polna 5.
9. <i>Dudata Szczepan</i>	Zawiercie, fabryka Hulczyńskiego.
10. <i>Dura Wilhelm</i>	Ruda Śl., ul. Szczęść Boże 41.
11. <i>Dużyński Stanisław</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 9.
12. <i>Fioł Eryk</i>	Knurów, ul. Piłsudskiego.
13. <i>Galluch Jakób</i>	Król. Huta, ul. Bytomska 67.
14. <i>Gerlitz Józef</i>	Brzozowice, ul. Piekarska 75.
15. <i>Glombowski Paweł</i>	Siemianowice, ul. Jagiellońska 2.
16. <i>Gorażda Alfons</i>	Siemianowice, ul. Węglowa 13.
17. <i>Grabowski Hubert</i>	Czerwionka, ul. Focha 15.
18. <i>Jagła Kazimierz</i>	Nowy Sącz, Dzieln. Dąbrówka 190.
19. <i>Kasek Teodor</i>	Wyry, ul. Główna 92.
20. <i>Kotodziej Emanuel</i>	Siemianowice, ul. Michałkowicka 29.
21. <i>Konopek Bernard</i>	Król. Huta, ul. Ogrodowa 28.
22. <i>Kostrzewa Ryszard</i>	Orzegów, ul. Bytomska 62.

23. <i>Krzykowski Leon</i>	Orzegów. ul. Kościelna 27.
24. <i>Krzystanek Stanisław</i>	Niwka, Piaski.
25. <i>Litwiński Henryk</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 8.
26. <i>Losa Roman</i>	Ruda Śl., ul. Janasa 6.
27. <i>Lumonia Wiktor</i>	Ruda Śl., ul. Połna 28.
28. <i>Łokieć Franciszek</i>	Siemianowice, ul. Kościelna 8.
29. <i>Malek Teodor</i>	Orzegów, ul. Bytomska 62.
30. <i>Ociążek Franciszek</i>	Siemianowice, ul. Katowicka 6.
31. <i>Ornowski Zbigniew</i>	Sosnowiec, ul. Chemiczna 6.
32. <i>Osiecki Hugon</i>	Załęże, ul. Bocheńskiego 20.
33. <i>Otka Piotr</i>	Cielmice, ul. Wiejska 66.
34. <i>Otrząsek Herman</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 40.
35. <i>Owczarek Władysław</i>	Katowice, ul. Mikołowska 51.
36. <i>Pucala Konrad</i>	Katowice II, ul. Burowiecka 32.
37. <i>Rua Ryszard</i>	Szopienice, ul. Krakowska 38.
38. <i>Rusek Augustyn</i>	Nowy Bytom, ul. 3-go Maja 15.
39. <i>Stawik Józef</i>	Kochłowice, ul. 3-go Maja 14.
40. <i>Skoczylas Ernest</i>	Lipiny, ul. Kolejowa 30.
41. <i>Stryczek Stefan</i>	Siemianowice, ul. Michałkowska 35.
42. <i>Wilk Jan</i>	Huta Zgoda w Zgodzie, pow. Świętochłowice.
43. <i>Wolny Maksymilian</i>	Siemianowice, ul. Piastowska 15.
44. <i>Wolny Wiktor</i>	Nowa Wieś, ul. Kochłowska.
45. <i>Wójcik Jan</i>	Brzeszcze.
46. <i>Wtóczkowski Józef</i>	Drohobycz II, „Polmin“.
47. <i>Zasada Stanisław</i>	Dąbrowa Górnicza, ul. Zielona 6.
48. <i>Zielonka Emil</i>	Ruda Śl., ul. Szczęść Boże 43.
49. <i>Ziętek Rutin</i>	Katowice II, ul. Burowiecka 32.

**XII-ty kurs spawania i cięcia metali
urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
w czasie od 16. lipca do 19. sierpnia 1929 r.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Adamiec Karol</i>	Brzeszcze, pow. Oświęcim.
2. <i>Bajer Bernard</i>	Wielkie Piekary, ul. Mariacka 4.
3. <i>Bochnia Stanisław</i>	Lipiny, ul. Ostatni Grosz 5.

4. *Brambosz Leopold*
5. *Czechowski Józef*
6. *Czyłok Leon*
7. *Czyszczon Józef*
8. *Foit Eryk*
9. *Gerlitz Józef*
10. *Goik Jerzy*
11. *Golomski Paweł*
12. *Gorażdża Paweł*
13. *Janek Wojciech*
14. *Jednicki Feliks*
15. *Karmański Teodor*
16. *Kasperczyk Paweł*
17. *Koenig Karol*
18. *Kołodziej Emanuel*
19. *Kos Antoni*
20. *Kostrzewa Ryszard*
21. *Krzykowski Leon*
22. *Kuc Augustyn*
23. *Labus Józef*
24. *Leśniak Franciszek*
25. *Linek Karol*
26. *Litwiński Henryk*
27. *Lomania Wiktor*
28. *Losa Roman*
29. *Łokieć Franciszek*
30. *Malek Teodor*
31. *Osiecki Hugon*
32. *Otrząsek Franciszek*
33. *Otrząsek Herman*
34. *Pagor Władysław*
35. *Pieter Ludwik*
36. *Proske Jerzy*
37. *Rak Jan*
38. *Rua Ryszard*
39. *Rzymanek Konrad*
40. *Siodmok Joachim*
41. *Skoczylas Ernest*
42. *Ślawik Józef*
43. *Sowada Herbert*
44. *Stryczek Stefan*

Panewniki, ul. Mikołowska 35.
 Nikiszowiec, ul. Dolna 7.
 Kochłowice, ul. Polna 2.
 Świętochłowice, ul. Kolejowa 22.
 Knurów, ul. Piłsudskiego.
 Brzozowice, ul. Piekarska 73.
 Chropaczów, ul. Hutnicza 10.
 Siemianowice, ul. Jagiellońska 3.
 Katowice II, ul. Burowiecka 32.
 Bykowina, ul. Wiejska 3.
 Świętochłowice, ul. Długa 44.
 Król. Huta, ul. Wolności 59.
 Kochłowice, ul. Wirecka 21.
 Król. Huta, ul. Krzyżowa 27.
 Siemianowice, ul. Michałkowicka 29.
 Dąbrowa Górnicza, ul. Korzeniec 84.
 Orzegów, ul. Bytomska 60.
 Orzegów, ul. Kościelna 27.
 Szopienice-Roździeń, Ogr. Dworc. 46.
 Roździeń, ul. Rejtana 48.
 Brzeszcze, pow. Oświęcim.
 Bielszowice, ul. Górna 107.
 Król. Huta, ul. Katowicka 8.
 Ruda Śl., ul. Polna 28.
 Ruda Śl., ul. Janasa 6.
 Siemianowice, ul. Kościelna 8.
 Orzegów, ul. Bytomska 62.
 Katowice III, ul. Bocheńskiego 20.
 Siemianowice, ul. Katowicka 6.
 Bielszowice, ul. Szkolna 40.
 Wełnowiec, ul. Piastów 5.
 Chropaczów, ul. Kościelna 12.
 Szopienice, ul. Kolejowa 5.
 Chropaczów, ul. Hutnicza.
 Szopienice, ul. Krakowska 38.
 Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 26.
 Rydułtowy, ul. Paderewskiego 19.
 Lipiny, ul. Kolejowa 30.
 Kochłowice, ul. 3-go Maja 14.
 Katowice II, ul. Leopolda 5.
 Siemianowice, ul. Michałkowicka 35.

45. <i>Swoboda Emanuel</i>	Szopienice, Warsztaty Kolejowe.
46. <i>Szczerba Oskar</i>	Czerwionka. ul. Suchowska 7.
47. <i>Świegoniak Walenty</i>	Niemcy, p. Kazimierz, koło Strzemieszyc.
48. <i>Tomaszewski Antoni</i>	Szopienice, Parowozownia.
49. <i>Tworuzka Reinhold</i>	Kostuchna, kolonja Boera.
50. <i>Wehe Fryderyk</i>	Siemianowice, ul. Piastowska 7.
51. <i>Wrzeski Jan</i>	Katowice, Policja, ul. Zielona.
52. <i>Wójcik Jan</i>	Brzeszcze, pow. Oświęcim.
53. <i>Zasada Stanisław</i>	Dąbrowa Górnicza, ul. Zielona 6.
54. <i>Zauermann Wiktor</i>	Katowice, ul. Barbary 14.
55. <i>Ziarko Emil</i>	Mała Dąbrówka, ul. Katowicka 28.

XIII-ty kurs spawania i cięcia metali
urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
w czasie od 26. sierpnia do 1. października 1929 r.

Absolwenci kursu:

1. <i>Babik Józef</i>	Król. Huta, ul. Hajducka 44.
2. <i>Bara Jan</i>	Nikiszowiec, ul. Pocztowa 3.
3. <i>Bogocz Jan</i>	Rybnik, ul. Wodzisławska 42.
4. <i>Czop Ferdynand</i>	Brzeziny Śl., ul. 3-go Maja 81.
5. <i>Danecki Michał</i>	Kamień 87, pow. Świętochłowice.
6. <i>Dubiel Roman</i>	Mała Dąbrówka, Siemianowicka 15.
7. <i>Duka Wilhelm</i>	Janów-Nikiszowiec, ul. Górna 4.
8. <i>Duży Józef</i>	Krasowy, ul. Krakowska.
9. <i>Fritz Jerzy</i>	Świętochłowice, ul. Długa 40.
10. <i>Gonszczyk Paweł</i>	Katowice, IV, ul. Hetmańska 22.
11. <i>Hensel Walenty</i>	Szopienice, ul. Warszawska 4.
12. <i>Holeczek Paweł</i>	Wielkie Hajduki, Kraszewskiego 2.
13. <i>Hornik Piotr</i>	Kosztowy, ul. Kościelna.
14. <i>Hönl Fryderyk</i>	Łaziska Górne, Zakłady Elektro.
15. <i>Jeleń Eryk</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza.
16. <i>Kapica Jacenty</i>	Giszowiec, ul. Mieleckiego 8.
17. <i>Kastora Engelbert</i>	Katowice, ul. Rawy 6.
18. <i>Kienig Mieczysław</i>	Bielszowice, ul. Główna 52.
19. <i>Koczur Franciszek</i>	Andrychów 292, pow. Wadowice.

20. *Konieczko Ryszard*
21. *Kordys Piotr*
22. *Kowal Maks*
23. *Krancioch Emanuel*
24. *Krawczyk Sylwester*
25. *Langer Herman*
26. *Leśnik Albert*
27. *Mahlke Brunon*
28. *Malik Jerzy*
29. *Michalak Izidor*
30. *Muszala Edward*
31. *Mutz Jan*
32. *Nagy Karol*
33. *Nyga Franciszek*
34. *Olearczyk Stanisław*
35. *Puszek Henryk*
36. *Pientka Ludwik*
37. *Pieruszka Eryk*
38. *Pluta Alojzy*
39. *Pośpiech Bolesław*
40. *Potempa Jan*
41. *Przewoźnik Tomasz*
42. *Rak Wiktor*
43. *Rakoniewski Antoni*
44. *Rostek Maks*
45. *Schramowski Brunon*
46. *Smolnik Karol*
47. *Sobala Roman*
48. *Sojka Alfred*
49. *Synowiec Alfons*
50. *Szafron Wojciech*
51. *Tomsza Józef*
52. *Viertel Karol*
53. *Wesołek Władysław*
54. *Wieczorek Edward*
55. *Wieczorek Franciszek*
56. *Wilk Kazimierz*
57. *Zawisz Ryszard*

Ruda Pol. Szyb Klary.
 Katowice II, ul. Piaskowa 5.
 Bielszowice, ul. Mickiewicza.
 Nowy Bytom, ul. Piłsudskiego.
 Katowice, ul. Stanisława 8.
 Szopienice, ul. Warszawska 3.
 Ligota, pow. Rybnicki.
 Rydułtowy, ul. Wolności.
 Król. Huta, ul. Podgórna 7.
 Bobrowniki, ul. Kościelna 43.
 Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 28.
 Giszowiec, ul. Modrzejowska 22.
 Chropaczów, ul. Polna 2.
 Bieruń Stary, ul. Ogrodowa.
 Król. Huta, ul. Poniatowskiego 13.
 Król. Huta, ul. Kordeckiego 4.
 Piotrowice, ul. Katowicka 14.
 Nowa Wieś, ul. Kościuszki 18.
 Wielkie Hajduki, ul. św. Barbary 12.
 Bobrowniki, ul. Kościelna 43.
 Bielszowice, ul. Czarnoleska 16.
 Nikiszowiec, ul. Górna 5.
 Krasowy, ul. Krakowska 49.
 Knurów, ul. Korfantego 8.
 Katowice, ul. Wodna 13.
 Katowice, ul. Słowackiego 18.
 Świętochłowice, ul. Hutnicza 5.
 Łagiewniki, ul. Kościelna 48.
 Katowice-Ligota, ul. Hetmańska 6.
 Kosztowy, ul. Jana 89.
 Katowice II, ul. Krakowska 70.
 Bielszowice, ul. Zabrska 77.
 Katowice II, ul. Rawy 1a.
 Paruszowiec-Rybnik, Ogrodowa 2.
 Bielszowice, ul. Mickiewicza 19.
 Mała Dąbrówka, ul. Polna 3.
 Świętochłowice, ul. Czarnoleska 31.
 Mysłowice, ul. Piaskowa 18.

XIV-ty kurs spawania i cięcia metali
urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
w czasie od 7. października do 14. listopada 1929 r.

Absolwenci kursu:

1. <i>Bargiel Marjan</i>	Czeladź, ul. Bytomska 67.
2. <i>Barwicki Wilhelm</i>	Kolonja Rybna, pow. Tarn. Góry.
3. <i>Bregulla Wilhelm</i>	Siemianowice, ul. Katowicka 1.
4. <i>Bywalec Wiktor</i>	Kostuchna, ul. Szkolna.
5. <i>Cichoń Antoni</i>	Nikiszowiec, ul. Poprzeczna 5.
6. <i>Deberníc Józef</i>	Król. Huta, ul. Bogedaina 20.
7. <i>Deutscher Roman</i>	Siemianowice, ul. Staszycza 2.
8. <i>Gawron Franciszek</i>	Król. Huta, ul. św. Barbary 14.
9. <i>Gruszka Izidor</i>	Nowa Wieś, ul. Wandy 2.
10. <i>Gorlich Wilhelm</i>	Brzeziny, ul. 3-go Maja 65.
11. <i>Górník Augustyn</i>	Krasowy, ul. Szkolna 4.
12. <i>Górny Fabjan</i>	Czeladź, ul. Zagrodowa 8.
13. <i>Gutsfeld Bernard</i>	Król. Huta, ul. Gimnazjalna 41.
14. <i>Gwizdoń Wilhelm</i>	Lipiny, ul. Bytomska 35.
15. <i>Harenza Szczepan</i>	Modrzejów, Wygoda 1.
16. <i>Jagła Kazimierz</i>	Nowy Sącz, Dzielnicza Dąbrówka.
17. <i>Kapler Franciszek</i>	Murcki, ul. Katowicka 21.
18. <i>Kawka Emanuel</i>	Sucha Góra, ul. Szkolna 17.
19. <i>Kozłowski Alfred</i>	Kończyce, ul. Wilczka 38.
20. <i>Kuchta Stanisław</i>	Przyszwice, ul. Główna.
21. <i>Leśniak Dominik</i>	Michałkowice, ul. Żeromskiego 18.
22. <i>Lizoń Augustyn</i>	Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 60.
23. <i>Malik Jerzy</i>	Król. Huta, ul. Podgórna 7.
24. <i>Manowski Józef</i>	Król. Huta, ul. ks. Gałskiego 73a.
25. <i>Margulies Juliusz</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 16.
26. <i>Mendetzki Walter</i>	Łaziska Górne, ul. Dworcowa.
27. <i>Mnich Jan</i>	Brzeziny Śl., ul. Bytomska.
28. <i>Mucha Izidor</i>	Czeladź, Stara Kolonja.
29. <i>Nawrotek Jan</i>	Murcki, ul. Katowicka 11.
30. <i>Nieszporek Edward</i>	Czeladź, ul. Krzywa 43.
31. <i>Nolewajka Gustaw</i>	Siemianowice, ul. Mickiewicza.
32. <i>Piontek Izidor</i>	Ligota, nr. 79, pow. Rybnik.
33. <i>Podzimski Alojzy</i>	Brzeziny Śl., ul. 3-go Maja 65.
34. <i>Ratka Józef</i>	Świętochłowice, kolonja Hugona 1.

35. *Ritter Paweł*
36. *Tokarz Jan*
37. *Tomala Emil*
38. *Uzok Konrad*
39. *Witt Józef*
40. *Włodarek Józef*
41. *Zaradny Paweł*

- Michałkowice, ul. Wojciecha 5.
 Nowy Sącz, Świniersko Gmina.
 Kostuchna, ul. Szkolna 35.
 Kostuchna, ul. Wiejska 49.
 Łagiewniki, ul. Kościelna 46.
 Bielszowice, ul. Główna 42.
 Król. Huta, ul. Bogedaina 31.

**XV-ty kurs spawania i cięcia metali
 urządzony wspólnie ze Stowarzyszeniem Dla Rozwoju
 Spawania i Cięcia Metali w Katowicach
 w czasie od 18. listopada do 20. grudnia 1929 r.**

Absolwenci kursu:

1. *Badura Paweł*
2. *Brzezina Wilhelm*
3. *Depta Ludwik*
4. *Foltys Emil*
5. *Gawron Albert*
6. *Gubała Teodor*
7. *Hachula August*
8. *Kamyczek Ryszard*
9. *Klein Oswald*
10. *Kolasiński Robert*
11. *Kompala Henryk*
12. *Koryciarz Paweł*
13. *Kuś Stefan*
14. *Lukaszek Teodor*
15. *Mańka Tomasz*
16. *Margulies Feliks*
17. *Mottoch Czesław*
18. *Nowak Wincenty*
19. *Ociepiński Bolesław*
20. *Pilschek Jakób*
21. *Placek Józef*
22. *Popczyk Aleksander*
23. *Pownuk Jan*
24. *Rak Piotr*

- Łaziska Górne, ul. Wodociągowa 15.
 Rydułtowy, ul. Benedyktyńska 5.
 Siemianowice, ul. Wandy 18.
 Kostuchna, Kolonia Boera.
 Wielkie Hajduki, ul. Kolejowa 26.
 Siemianowice, ul. Piastowska 13.
 Murcki, ul. Katowicka 24.
 Jankowice, nr. 54.
 Szopienice, ul. Wałowa 8.
 Michałkowice, ul. Kościuszki 4.
 Siemianowice, ul. Mysłowicka 27.
 Kamień, ul. Główna 136.
 Kostuchna, ul. Wiejska 226.
 Wyrzy, ul. Główna 92.
 Kochłowice, Radoszowska 13.
 Płock, Fabryka Maszyn i Sprzęt.
 Czeladź, ul. Bytomska 67.
 Krasowy, pow. Pszczyna.
 Miłowice, ul. Bryniczna 2.
 Murcki, ul. Wolności 7.
 Siemianowice, ul. Piastowska 12.
 Łagisza, pow. Będzin.
 Brzeziny, ul. Poniatowskiego 4.
 Chropaczów, ul. Kostuchna 14.

25. <i>Rodek Piotr</i>	Sosnowiec, Kop. Klimontów.
26. <i>Sitko Konrad</i>	Imielin, pow. Pszczyna.
27. <i>Skowronek Antoni</i>	Chropaczów, ul. Polna 4.
28. <i>Szczygier Józef</i>	Świętochłowice, ul. Górnicza 3.
29. <i>Szombera Teofil</i>	Bujaków, pow. Rybnik.
30. <i>Zygmański Stanisław</i>	Sosnowiec, ul. Marjacka 12.
31. <i>Żylka Aleksander</i>	Brzeziny Śl., ul. Damrota 7.

KURSY SPAWANIA.

Kursy spawania prowadzimy na terenie Województwa Śląskiego wspólnie ze Stowarzyszeniem dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali na podstawie obopólnego porozumienia. Kierownictwo kursu spoczywa w ręku Dyrektora wyżej wzmiankowanego Stowarzyszenia, *Inż. Piotra Tułacza*.

W roku sprawozdawczym odbyły się w Katowicach następujące kursy:

XVI. kurs trwał od 14. II. 1930 r. — 18. III. 1930 r. — absolwentów 58.

XVII. kurs trwał od 31. III. 1930 r. — 29. IV. 1930 r. — absolwentów 44.

XVIII. kurs trwał od 5. V. 1930 r. — 5. VI. 1930 r. — absolwentów 23.

XIX. kurs trwał od 2. IX. 1930 r. — 11. X. 1930 r. — absolwentów 45.

XX. kurs trwał od 23. X. 1930 r. — 22. XI. 1930 r. — absolwentów 27.

Program kursu:

1. Wykład.

Różne sposoby łączenia metali: zawijanie; lutowanie miękkie; lutowanie twarde; zgrzewanie ogniskowe; zgrzewanie gazem wodnym; dolewanie; stapianie termitem; zgrzewanie elektryczne; spawanie samorodne; nitowanie. Zastosowanie różnych metod łączenia metali. Zastosowanie spawania.

2. Wykład.

Tlen: własności tlenu; fabrykacja tlenu; butle tlenowe; zawory; organizacja sprzedaży tlenu.

Gazy palne: wodór; gaz Blau'a; gaz świetlny; pary benzyny i benzolu; acetylen.

1. Ćwiczenie.

Autogen.: Ustawianie wytwórnic i ładowanie; badanie zabezpiecznika wodnego; założenie palnika i zaworu redukcyjnego; zamykanie i otwieranie butli tlenowych. Regulacja płomienia.

Elektrycz.: Demonstracja urządzeń do spawania elektrycznego, agregatów dla prądu stałego i transformatorów prądu zmiennego; zakładanie elektrody i regulacja prądu; prowadzenie szwu prostego na płaskim żelazie i utrzymanie należytego łuku.

2. Ćwiczenie.

Autogen.: prowadzenie szwu prostego palnikiem poziomo, bez materiału dodatkowego, na gładkiej blasze żelaznej.

Elektrycz.: Demonstracja urządzeń do spawania elektrycznego, agregatów dla prądu stałego i transformatorów prądu zmiennego; zakładanie elektrody i regulacja prądu; prowadzenie szwu prostego na płaskim żelazie i utrzymanie należytego łuku.

3. Wykład.

Karbid: własności karbidu; magazynowanie karbidu; wydajność karbidu; zanieczyszczenia karbidu.

Wytwornice acetylenowe: polimeryzacja; nadprodukcja; podział wytwornic; wytwornice kontaktowe; wytwornice na spadek wody do karbidu; wytwornice na spadek karbidu do wody; aparaty nieautomatyczne; instalacje stałe i przenośne; ciśnienie acetylenu; preparaty karbidowe; wydajność wytwornic; cechy ogólne wytwornic.

4. Wykład.

Acetylen rozpuszczony czyli „gaz-dissous“: butle na gaz-dissous; zastosowanie gazu-dissous.

Palniki do spawania: cechy palnika; podział palników; palniki na wysokie ciśnienie; palniki na niskie ciśnienie; stosunek objętości gazów przy spawaniu; dobór palników; utrzymanie palników.

5. Wykład.

Armatury i akcesoria: przewody acetylenowe; zabezpieczniki wodne; zawory redukcyjne; węże gumowe.

Uruchomienie instalacji do spawania.

Płomień palnika i jego regulacja.

3. Ćwiczenie.

Autogen.: spawanie blachy żelaznej pod kątem, bez materiału dodatkowego; wykucie na płasko spawanej próbki.

Elektrycz.: Demonstracja urządzeń do spawania elektrycznego, agregatów dla prądu stałego i transformatorów prądu zmiennego; prowadzenie szwu prostego na płaskim żelazie i utrzymanie należytego łuku.

4. Ćwiczenie.

Autogen.: Nakładanie szwu prostego materiałem dodatkowym na gładkiej blasze.

Elektrycz.: Prowadzenie szwu poprzecznego na płaskim żelazie; ułożenie warstwy poziomej.

5. Ćwiczenie.

Autogen.: spawanie blach żelaznych na styk w lewo poziomo, z użyciem materiału dodatkowego. Próby na zginanie w imadle.

Elektrycz.: Prowadzenie szwu poprzecznego na płaskim żelazie; ułożenie warstwy poziomej.

6. Wykład.

Prąd i siła elektromotoryczna; napięcie, natężenie i opór. prądu; przewodnictwo elektryczne metali; oporniki; połączenie odbiorników szeregowo i równoległe; rozgrzewanie przewodników i rozgrzewanie kontaktów.

6. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie na poziomej blasze, blachy ustawionej pionowo.

Elektrycz.: Prowadzenie szwu poprzecznego na płaskim żelazie; ułożenie warstwy poziomej.

7. Wykład.

Praca prądu elektrycznego; własność magnetyczna przewodników prądu; elektromagnesy; indukcja i samoindukcja. Zasada transformatora.

7. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie na poziomej blasze rurki, zgiętej z blachy tej samej grubości.

Elektrycz.: Wypełnienie warstwami kątownika; badanie spoiny po przecięciu.

8. Wykład.

Prądnicę prądu stałego; wzbudzanie; prądnice szeregowo, bocznikowe i bocznikowo-szeregowo; łączenie prądnic. Prądnice prądu zmiennego jedno- i trójfazowego. Przetwornice prądu zmiennego na prąd stały. Silniki elektryczne.

8. Ćwiczenie

Autogen : Cięcie żelaza i stali Regulacja palnika do cięcia cięcie blach i rur.

Elektrycz.: Wypełnienie warstwami kątownika; badanie spoiny po przecięciu.

9. Wykład.

Łuk volty prądu stałego i jego własności przy elektrodach węglowych; charakterystyka źródła prądu.

Łuk volty prądu zmiennego; łuk volty przy elektrodach metalowych. Napięcie i natężenie prądu przy spawaniu.

9. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie rur na styk; próby wytrzymałości, przez skucie na płasko.

Elektrycz.: Wypełnienie warstwami kątownika; badanie spoiny po przecięciu.

10. Wykład. Spawanie łukowe z sieci prądu stałego. Prądnice szeregowo-bocznikowe o specjalnych oporach obwodu. Prądnice bocznikowe i przeciw-szeregowe o wzbudzeniu własnem i obcem. Prądnice o biegunach zwrotnych	10. Ćwiczenie. Autogen.: Spawanie kolanka rury. Elektrycz.: Układanie warstwy na wałku. Badanie szwu po przecięciu.
11. Wykład. Inne urządzenia do spawania łukowego. Elektrody. Przebieg spawania łukowego.	11. Ćwiczenie. Autogen.: Spawanie łącznika teowego rury; próba wytrzymałości przez skucie na płasko. Elektrycz.: Układanie warstwy na wałku. Badanie szwu po przecięciu.
12. Wykład. Różne metody spawania łukowego: Benardosa, Zerenera i Sławjanowa.	12. Ćwiczenie. Autogen.: Spawanie żelaznych prętów na styk, wykucie szwu na cienki czworokąt, próbka na skrócenie i zagięcie. Elektrycz.: Układanie warstwy na wałku. Badanie szwu po przecięciu.
13. Wykład. Regulacja prądu; łączenie biegunów; nawiązywanie i przerywanie łuku, przy spawaniu metodą Sławjanowa. Ochrona pracy.	13. Ćwiczenie. Autogen.: Spawanie blach żelaznych w prawo, poziomo, z użyciem materiału dodatkowego. Próby na zginanie w imadle Elektrycz.: Spawanie blach na styk w prawo i w lewo; badanie spojenia.

14. Wykład.

Technika spawania metali; metale; metaloidy i stopy; punkt topliwości; ciepło właściwe; przewodnictwo cieplne; ciepło utajone; straty cieplne; rozszerzalność metali; utlenianie; rozpuszczanie gazów; parowanie; własności mechaniczne; natężenia wewnętrzne; materiały dodatkowe.

15. Wykład.

Prace przygotowawcze do spawania: przygotowanie brzegów; spasowanie i zapięcie, równomierne zagrzanie, spinanie, rozchylenie brzegów; spawanie dna; spawanie pod kątem, spawanie rur, spawanie kryz, spawanie prętów, spawanie na zakładkę.

16. Wykład.

Różne metody spawania: siła palnika, spawanie ciągle i przerywane, spawanie w lewo i w prawo; ruchy materiału dodatkowego, ruchy palnika; grubość elektrody, spawanie w lewo i w prawo szwu prostego; nakładanie warstw łukiem elektrycznym i wypełnienie głębokiego szwu spojenia.

Błędy spawania: niedostateczne przetopienie, przyklejenia, utlenianie, porowatość, osłabienie ścianki, nawęglanie, próby wytrzymałości spoiny, próby wytrawiania; inne próby.

14. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie w prawo na poziomej blasze, blachy ustawionej pionowo.

Elektrycz.: Spawanie blach na styk w prawo i w lewo.

15. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie pionowe teownika z blachy żelaznej.

Elektrycz.: Spawanie blach na styk w prawo i w lewo; badanie spojenia.

16. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie płaskie żeliwa na zimno, z materiałem dodatkowym

Elektrycz.: Spawanie blach pod kątem, jedno- i obustronnie, różnych grubości.

17. Wykład.

Spawanie żelaza i stali łukiem elektrycznym i gazami: własności żelaza; własności stali; struktura wewnętrzna żelaza i stali; gatunki żelaza i stali; zasady spawania, szybkość spawania, ulepszenie spoiny, spawanie stali twardej, spawanie stali stopowych.

17. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie różnego żeliwa i małych części maszynowych.

Elektrycz.: Spawanie blach pod kątem, jedno- i obustronnie, różnych grubości.

18. Wykład.

Spawanie żeliwa: odmiany i własności surówki odlewniczej; trudności spawania żeliwa; zasady spawania żeliwa; spawanie na gorąco, spawanie na zimno; Przykłady: materiał dodatkowy, środki pomocnicze, piece do żarzenia; ostygnięcie; błędy spawania, własności szwu spoiny. Zastosowanie spawania żeliwa.

18. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie blach miedzianych na styk.

Elektrycz.: Spawanie blach pod kątem, jedno- i obustronnie, różnych grubości.

19. Wykład.

Spawanie miedzi i jej stopów: własności miedzi; zasady spawania; materiał dodatkowy; środki pomocnicze; trudności spawania miedzi; własności spoiny. Zastosowanie spawania miedzi. Własności mosiądzu i brązu. Zasady spawania mosiądzu i brązu.

19. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie mosiądzu i innych stopów miedzi.

Elektrycz.: Spawanie pręta stalowego i wykonanie próby na zginanie.

20. Wykład.

Spawanie glinu (aluminjum): własności glinu; trudności spawania glinu; materiał dodatkowy; zasady spawania. Duraluminjum.

Spawanie ołowiu: różne metody spawania ołowiu, własności ołowiu. Zasady spawania ołowiu.

20. Ćwiczenie.

Autogen.: Lutowanie na twardo palnikiem: żelaza, stali, żeliwa, i miedzi.

Elektrycz.: Spawanie pręta stalowego i wykonanie próby na zginanie.

21. Wykład.

Spawanie maszynowe.

Cięcie: zasada cięcia autogenicznego, palniki do cięcia, technika cięcia, trudności cięcia; ciśnienie tlenu; czystość tlenu; maszyny do cięcia. Zastosowanie cięcia; dziurawienie żeliwa. Cięcie pod wodą. Koszt cięcia.

21. Ćwiczenie

Autogen.: Spawanie aluminium i stopów aluminium acetylenem i wodorem. Próby wytrzymałości.

Elektrycz.: Spawanie pręta stalowego i wykonanie próby na zginanie.

22. Wykład.

Maszyny do zgrzewania oporowego i oporowo-lukowego. Zgrzewanie punktowe i linjowe. Zgrzewanie przy pomocy elektrolizy.

22. Ćwiczenie.

Autogen.: Spawanie ołowiu acetylenem i wodorem.

Elektrycz.: Demonstracja spawania pionowego z dołu i z góry; spawania poziomego w poprzek ściany pionowej, spawania nad głową, spawania żeliwa i elektrycznego cięcia.

23. Wykład.

Zastosowanie spawania gazami, łukiem elektrycznym i innych sposobów łączenia. Kalkulacja kosztów. Przepisy bezpieczeństwa. Higiena.

24. Wykład.

Powtórzenie materiału teoretycznego i próbne przeegzaminowanie.

23. Ćwiczenie.

Autogen.: Demonstracja cięcia żeliwa, skuwanie aluminium, spawania palenisk miedzianych, spawania odlewów na gorąco.

Elektrycz.: Demonstracja spawania pionowego z dołu i z góry; spawania poziomego w poprzek ściany pionowej, spawania nad głową, spawania żeliwa i elektrycznego cięcia.

24. Ćwiczenie.

Autogen.: Dalsze demonstracje robót spawalniczych, oraz spawanie przedmiotów metalowych trudniejszych form, przyniesionych przez uczestników.

Elektrycz.: Demonstracja spawania pionowego z dołu i z góry; spawania poziomego w poprzek ściany pionowej, spawania nad głową, spawania żeliwa i elektrycznego cięcia.

W celu umożliwienia realizacji programu kursów spawania elektrycznego na ciepło, zakupił Instytut podwójny zespół do spawania elektrycznego łukiem świetlnym, przewoźny, chroniony przed wodą kapiącą, 1430 obr./min., obejmujący:

jeden silnik 3-faz. induk. DFR. 20.4 2-łożysk. z dobudowanym przełącznikiem z gwiazdy w trójkąt mocy przy 70% czasu trwania w ruchu 30 KM = 22 KW, napięcie 220 i 380 V. 50 okr. z deszczułką zaciskową, 12 zaciskami i listwą Nr. fabr. 137.270;

dwie dynamo-maszyny do spawania RF 67, 1-łożysk. z wbudowanym amperomierzem o skali 300 amp. nat. prądu spaw. przy 70% trwania w ruchu 50—200 amp. napięciu łuku świetl. 25—50 woltów. Nr. fabr. 135.564/70;

1 rama fundamentowa z żelaza profil. z 3-ma kołami i dyszlem ręcznym;

jeden kabel dla silnika 5 m dł., 1 wtyczka, 1 gniazdko wtyczkowe, 2 garnitury części przynależnych dla 200 amp., obejm.: 2 kable do załączenia przedmiotu spawanego 5 m dł., 2 kable do spawania 5 m. dł. z elektrodami ręcznymi; 2 uchwyty połączeniowe; 4 tarcze ochronne ze szklami; szkieł rezerw. farbowanych; 10 szkieł rezerw. przeźroczystych; 1 garnitur części przynależnych dla 400 amp., obejmujący: 1 kabel do załączania przedmiotu spawanego 5 m dł.; 1 kabel do spawania 5 m dł. i uchwyt połączeniowy; 1 elektroda ręczna dla elektrod węglowych wzgl. elektrod do żelaza lanego; 1 para rękawiczek asbestowych; 1 kołpak ochronny ze szklami.

Zasadniczą cechą zespołu do spawania elektrycznego są dwa systemy szczotek, z których jeden jest zwarty bezpośrednio, od drugiego zaś prowadzą odpowiednie przewody do bieguna dodatniego i ujemnego. Zadaniem tej konstrukcji jest samoczynne utrzymywanie raz nastawionego natężenia prądu, regulacja zaś tego natężenia odbywa się

przez zmianę oporu w obwodzie magnetycznym, a więc praktycznie bez strat, przez zmianę przekrojów przesuwających biegunów. Uzwojenie maszyn jest szeregowo, przy czem obie prądnice mogą pracować niezależnie od siebie lub też równolegle, dając sumę natężenia prądu. Napęd odbywa się przy pomocy wspólnego silnika trójfazowego z wirnikiem zwartym, przyczem przez zastosowanie przełącznika z gwiazdy w trójkąt i rozruchu bez obciążenia, uderzenie prądu nie jest większe niż przy maszynie z wirnikiem pierścieniowym.

Pozatem w sprawie spawania acetylenem kierownictwo kursu reasumując swe prace za lata 1928/29 i 1930 nadmieniał, że prawie wszyscy wyszkoleni na kursach spawacze znajdują, mimo kryzysu w przemyśle, zatrudnienie, co najlepiej świadczy o potrzebie istnienia podobnych kursów. Na zasadzie porównania statystyki zużycia tlenu dla celów technicznych w Polsce ze statystyką Szwajcarskiego Związku Acetylenowego, który na mocy umowy z rządem wykonuje kontrolę nad urządzeniami do spawania w przemyśle, stwierdzić można, że w Polsce przed 3 laty zatrudnionych było około 10.000 spawaczy, z czego około 5.000 pracowało w Województwie Śląskiem. W ciągu 3 lat wzrosło w Polsce zużycie tlenu dla celów przemysłowych przeszło dwukrotnie, osiągając 2.500.000 m³ rocznie, gdy tymczasem Szwajcaria nie przekracza 1.200.000 m³.

Podane powyżej porównanie świadczy o bardzo silnej tendencji rozwojowej spawania w przemyśle i o istniejącej potrzebie systematycznego szkolenia rzemieślników w tym zawodzie. Szczególnie na terenie Województwa Śląskiego, gdzie łącznie z Zagłębiem Dąbrowskiem pracuje około 65% spawaczy, zatrudnionych ogółem w Polsce, prowadzenie kursów posiada specjalne znaczenie.

Na niemieckim Górnym Śląsku jest stale czynna Szkoła Spawania w Gliwicach, prowadzona przez Niemiecki Zwią-

zek Acetylenowy, która dotąd dostarczała również dla polskiego Górnego Śląska wyszkolonych spawaczy, na czym naturalnie cierpiał ogół robotników polskich, stale zamieszkujących na polskim Górnym Śląsku, gdyż z ich pominięciem, przemysł tutejszy zatrudniał spawaczy, pochodzących z niemieckiego Górnego Śląska.

Spawania nie może rzemieślnik opanować jedynie na podstawie praktyki warsztatowej, jak w innych zawodach, gdyż wymaga ono zrozumienia całego szeregu zjawisk, towarzyszących skomplikowanemu przebiegowi metalurgicznemu przy topieniu palnikiem rozmaitych metali, jak również znajomości warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, z którymi zapoznać się można jedynie na kursach. Spawacze, którzy nie przechodzili wyszkolenia teoretycznego, popełniają przez lata całe zasadnicze błędy, objawiające się w twardości i kruchości spoiny, jej małej wytrzymałości i nieuszczelności, mimo tego, iż posiadają wielką wprawę w prowadzeniu szwu. Wprawdzie spotykamy się jeszcze niekiedy z zapatrywaniem, że spawanie jest operacją pomocniczą, którą w razie potrzeby powinien wykonać byle ślusarz lub kowal, znający się na armaturach do spawania, jednakowoż dotychczasowe doświadczenie przekonuje nas, że wyszkolony spawacz pracuje po wyszkoleniu wyłącznie tylko w tej specjalności i poprzedni jego zawód nie posiada dla niego większego znaczenia.

Ponieważ spawanie wymaga zupełnej specjalizacji rzemieślników, powinniśmy w przyszłości dążyć do stworzenia zawodu spawacza i ujęcia tej nowej grupy rzemieślniczej w tesame formy organizacyjne, jakie posiadają inne zawody rzemieślnicze. Spawanie przenika coraz więcej do wszystkich dziedzin twórczości przemysłowej i rzemieślniczej, dlatego też potrzeba unormowania stosunków personelu rzemieślniczego w tej dziedzinie jest bardzo aktualna.

Instytucja nasza dążyć musi do odpowiedniej rozbudowy kursów spawania przez wyposażenie kursów tych w lepsze urządzenia warsztatowe i narzędzia, które zrównałyby je pod tym względem z kursami zagranicznymi, a szczególnie z kursami niemieckimi, bardzo intensywnie prowadzonymi od kilku lat, gdyż — jak stwierdza raport Międzynarodowej Komisji Acetylenowej — w ciągu 3 lat wyszkolono w Niemczech na kursach spawania przeszło 14.000 spawaczy.

Poza kursami dla początkujących spawaczy, prowadzonymi dotychczas, projektuje się zorganizowanie w przyszłości kursów wyższych dla spawaczy-praktyków, którzy ukończyli kurs niższy i mają za sobą przynajmniej dwuletnią praktykę.

Program powyższych kursów dla spawaczy-praktyków został w bieżącym roku opracowany i zatwierdzony. Przedstawia się on następująco:

Kurs niższy daje uczestnikom zasady spawania w teorii i w praktyce, i to zarówno spawania elektrycznego jak i acetylenowego.

Praktyczne spawanie na kursie niższym odbywa się na próbkach żelaza i innych metali.

Ponieważ kurs wyższy powinien być logicznem uzupełnieniem wiadomości teoretycznych i praktycznych, nabytych na niższym kursie, winien objąć on przede wszystkim zastosowanie spawania w rozmaitych gałęziach przemysłowych. Kurs ten winien również przyczynić się do pobudzenia inicjatywy prywatnej w przedsiębiorstwach przemysłowych w kierunku szerszego stosowania spawania.

Kurs wyższy spawania dzieli się na poszczególne działy przemysłowe, dając możność frekwentantom ściślejszej specjalizacji w jednym z wprowadzonych działów. Czas trwania kursu obliczony jest na sześć tygodni. Opłata za kurs

wynosić ma złotych 150. Godziny pracy kursistów pozostałyby te same, co na kursie niższym, ponieważ doświadczenie, przy kursach niższych, wykazało, iż tego rodzaju organizacja najlepiej odpowiada miejscowym warunkom. Wobec tego odbywałyby się ćwiczenia w dwóch grupach, t. j. od godziny 3 do godziny 5 pierwsza grupa i od godziny 6 do godziny 8 druga grupa. Natomiast dla obydwu grup odbywałby się od godziny 5—6 wspólny kurs.

Po krótkim powtórzeniu materiału kursu niższego przeprowadzi się, jako ćwiczenie klasyfikacyjne, spawanie pręta stalowego, wykucie na kwadrat i próbę na skręcanie, oraz ćwiczenia trudniejszych metod spawania, a więc przede wszystkim spawania pionowego i ponad głową.

Po ukończeniu tych ćwiczeń na próbkach, odbywałyby się ćwiczenia spawania elektrycznego i acetylenowego równoległe z wykładami dla poszczególnych gałęzi przemysłu metalowego — i tak:

1. Spawanie w odlewnictwie:

- a) Spawanie mniejszych części żeliwnych na zimno.
- b) Spawanie wyrobów lano-kutych.
- c) Spawanie odlewów stalowych.
- d) Spawanie większych odlewów na gorąco.
- e) Różne metody cięcia żeliwa.

2. Spawanie w kotlarstwie:

- a) Spawanie grubszych blach żelaznych.
- b) Spawanie acetylenowe grubszych blach miedzianych.
- c) Spawanie rys kotłowych.
- d) Nakładanie łąt na rysach.
- e) Spawanie ścian sitowych w paleniskach.
- f) Uszczelnianie szwów nitowanych.
- g) Obcinanie nitów.

- h) Wycinanie płomieniówek.
 - i) Prace demontażowe przy kotłach.
3. Spawanie w kolejnictwie:
- a) Spawanie złącza szyn.
 - b) Napawanie szyn i krzyżownic.
 - c) Naprawa zwrotnic.
 - d) Napawanie obręczy kołowych.
 - e) Naprawa buforów i t. p.
4. Spawanie w lotnictwie:
- a) Spawanie połączeń z cienkiej blachy stalowej.
 - b) Spawanie węzłów cienkich rur stalowych.
 - c) Spawanie montażowe w gabarytach.
 - d) Spawanie aluminiowe i stopów aluminiowych.
 - e) Spawanie rur i blachy stali stopowych.
5. Spawanie przy fabrykacji seryjnej i spawanie pomocnicze w ruchu fabrycznym:
- a) Spawanie zbiorników przy szczególnem uwzględnieniu spawania w prawo.
 - b) Spawanie wzmocnień otworów przy zbiornikach.
 - c) Spawanie grzejników.
 - d) Spawanie wentylatorów i ekshaustorów.
 - e) Spawanie tarcz napędowych.
 - f) Spawanie regałów do magazynu, z odpadków kształtówek i rur.
 - g) Spawanie gabarytów montażowych.
 - h) Spawanie pomocnicze przy montażu.
 - i) Napawanie stali szybko tnącej na noże dla obrabiarek i stellitowanie.

6. Spawanie w budownictwie:

- a) Budowa belek o zmiennym przekroju.
- b) Spawanie węzłów kratownic.
- c) Spawanie kratownicy.
- d) Spawanie ramy nośnej.
- e) Spawanie łożysk podporowych dla kratownic poziomych.

7. Spawanie rurociągów:

- a) Spawanie rurociągu prostego.
- b) Spawanie różnych typów kryz i muf.
- c) Spawanie łuków różnych typów.
- d) Spawanie kompensatorów różnych konstrukcji.
- e) Spawanie rurociągów w wykopie.
- f) Spawanie przy instalacjach rurociągów, przy budowie domów.

8. Metody badań spojenia:

- a) Badanie wytrzymałości spojenia.
- b) Badanie dobroci szwu spojenia.
- c) Badania laboratoryjne.

9. Kalkulacja:

- a) Kalkulacja kosztów spawania w rozmaitych gałęziach przemysłowych.
- b) Porównanie kosztów spawania elektrycznego i acetylenowego z innymi rodzajami połączeń.

Prowadzenie ćwiczeń przy tym programie pomyślane jest w ten sposób, że grupy podzielone są na oddziały, składające się z 4 do 6 uczniów, którzy wykonują jedno zadanie z danego działu.

Przy frekwencji 40 uczniów i oddziałach złożonych z 5 uczniów przypadałoby na każdy dział przemysłowy 8 ćwiczeń większych, o znaczeniu zasadniczym. Ćwiczenia te odbywałyby się równolegle we wszystkich działach w ten sposób, że każdy z uczniów, względnie każdy dział, przeszedłby praktycznie w ciągu kursu przynajmniej jedno zasadnicze ćwiczenie z każdej grupy przemysłowej. Pozatem każdy z uczestników kursu miałby możliwość obserwowania wykonywania pracy innych oddziałów, ucząc się temsamem na doświadczeniu, poczynionem przez współtowarzyszy.

Wykłady byłyby poświęcone studjom prawidłowego wykonania prac spawalnych, przy pracach wykonywanych na kursie.

W najbliższym czasie zamierza Instytut przystąpić do zorganizowania specjalnych k o n k u r s ó w, a udział w nich brałoby, oprócz uczestników kursów, również ci spawacze-praktycy, którzy dotychczas nie mogli ukończyć kursu spawania, dzięki zaś praktyce, oraz na podstawie studjów z podręczników opanowali spawanie pod względem praktycznym i teoretycznym.

Ażeby unormować stosunki w tej dziedzinie, uważamy za konieczne zorganizowanie wyżej wspomnianych konkursów, na zasadzie których oraz na zasadzie ustnego egzaminu można będzie wydawać kandydatom zaświadczenia, iż są wyszkolonymi spawaczami.

Program takiego konkursu już opracowano i przedłożono go do zatwierdzenia.

Przewidywać również należy, iż po odbyciu kursów wyższych Instytut nasz zorganizuje egzaminy czeladnicze i mistrzowskie dla zawodu spawacza, stwarzając w ten sposób pierwsze kadry rzemieślników tej dziedziny.

Poniżej podajemy spis absolwentów kursów:

Kurs XVI.

1. <i>Barowski Stefan</i>	Tarn. Góry, osada Lasowice 8.
2. <i>Brachman Alojzy</i>	Niedobczyce, pow. Rybnik.
3. <i>Czaja Alojzy</i>	Szopienice, ul. Rejtana 6.
4. <i>Czwięk Wilhelm</i>	Kochłowice, ul. Polna 2.
5. <i>Dudek Jan</i>	Pieczyska, gmina Ciężkowice.
6. <i>Galeziok Augustyn</i>	Brzeziny, ul. 3-go Maja 65.
7. <i>Głab Walter</i>	Świętochłowice, ul. Czarnoleska 8.
8. <i>Grzyb Stefan</i>	Trzebinia, kop. Zbyszek.
9. <i>Hajnisz Emil</i>	Jaśkowice, poczta Orzesze.
10. <i>Hasy Karol</i>	Lipiny, ul. Hadrjana 9.
11. <i>Hewig Józef</i>	Bazanów, ul. Wiejska 24.
12. <i>Hoffman Franciszek</i>	Wielkie Hajduki, ul. Miarki 10.
13. <i>Jabłczyński Ignacy</i>	Dąbrowa.
14. <i>Janko Piotr</i>	Orzegów, ul. Piłsudskiego 6.
15. <i>Janus Roman</i>	Orzegów, ul. Ligonja 4.
16. <i>Januszkiewicz Stanisław</i>	Katowice III, ul. Wolnego 2.
17. <i>Kajdas Augustyn</i>	Katowice II, ul. Wolności 125.
18. <i>Kaps Józef</i>	Łaziska Dolne.
19. <i>Klimek Wiktor</i>	Rybnik, ul. Piłsudskiego 7.
20. <i>Knura Antoni</i>	Mościenice, nr. 88.
21. <i>Kowalski Alojzy</i>	Ruda, ul. Sobieskiego 35.
22. <i>Koźlik Ludwik</i>	Świętochłowice, ul. Cmentarna 4.
23. <i>Krawiec Alojzy</i>	Wielkie Hajduki, ul. 16-go Lipca 16.
24. <i>Królak Józef</i>	Wyry, poczta Mikołów.
25. <i>Krymiec Antoni</i>	Król. Huta, ul. Hajducka 65.
26. <i>Krzemień Teofil</i>	Jęzor, Modrzejów.
27. <i>Kulesa Oskar</i>	Wielkie Hajduki, kol. Hutnicza 26.
28. <i>Kuś Alojzy</i>	Kochłowice, ul. Nowczyńska 123.
29. <i>Kwoska Stanisław</i>	Katowice II, ul. Szeroka 23.
30. <i>Liwiński Roman</i>	Katowice III, ul. Wolnego 1.
31. <i>Lubina Robert</i>	Nikiszowiec, ul. Górna 4.
32. <i>Łata Franciszek</i>	Katowice III, ul. Wolnego 2.
33. <i>Marek Ryszard</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 132.
34. <i>Michalczyk Ludwik</i>	Murcki, ul. Katowicka 17.
35. <i>Pająk Józef</i>	Wyry, ul. Poprzeczna 1.
36. <i>Peikert Józef</i>	Kościan, ul. Czempieńska 11.
37. <i>Piegza Paweł</i>	Siemianowice, ul. Korfantego.
38. <i>Pilarski Herman</i>	Mysłowice, ul. Miarki 10.

39. *Płonka Teodor*
40. *Polok Paweł*
41. *Profaska Maks*
42. *Rzychoń Wiktor*
43. *Sitko Paweł*
44. *Smolarczyk Wiktor*
45. *Smosz Henryk*
46. *Staniek Eryk*
47. *Suchoń Wilhelm*
48. *Szałlik Herbert*
49. *Szczepański Władysław*
50. *Szneidler Wilhelm*
51. *Szulik Albin*
52. *Słiwka Konstanty*
53. *Wala Alojzy*
54. *Warzecha Franciszek*
55. *Widera Wilhelm*
56. *Wilł Józef*
57. *Włosieński Paweł*
58. *Zajac Jan*

Katowice, ul. Powstańców 23.
 Mysłowice, ul. Słupecka 22.
 Jaśkowice, poczta Orzesze.
 Piotrowice, ul. Mikołowska 72.
 Janów Miejski, ul. Łączna 1.
 Jaworzno, ul. Sądowa 14.
 Świętochłowice, ul. Gliwicka 3.
 Mikołów, ul. Żorska 19.
 Mysłowice, ul. Sienkiewicza 11.
 Siemianowice, ul. Głowackiego 14.
 Jeleniec, Bory 300, p. Jaworzno.
 Król. Huta, ul. Gimnazjalna 32.
 Jankowice.
 Miasteczko, ul. Wernicka 7.
 Piotrowice, ul. Mikołowska 69.
 Siemianowice, Huta Jerzego.
 Brzeziny Śl., ul. Powstańców 3.
 Bielszowice, ul. Sienkiewicza 3.
 Szopienice, ul. 3-go Maja 36.
 Brzezinka, ul. Kościelna 88.

Kurs XVII.

1. *Bloch Izidor*
2. *Chmiel Stefan*
3. *Dyga Ewald*
4. *Dziwis Rudolf*
5. *Feist Ignacy*
6. *Florjan Bernard*
7. *Gdynia Jan*
8. *Gnielczyk Alfred*
9. *Gregorczyk Walter*
10. *Hacz Ludwik*
11. *Huczko Jędrzej*
12. *Kamyczek Ludwik*
13. *Kimel Stanisław*
14. *Kokoszka Stanisław*
15. *Konig Teodor*
16. *Krufczyk Wilhelm*
17. *Kürscher Henryk*
18. *Kwitek Robert*

Wielka Dąbrówka, Kościuszki 62.
 Sosnowiec, ul. Staszica 7.
 Lipiny, Szyb Marcina.
 Łagiewniki, ul. Kościelna.
 Michałkowice, ul. Kościuszki 30.
 Wełnowiec, ul. Rzymelki 21.
 Ruda, Szyb Walentego 29.
 Siemianowice, ul. Sobieskiego
 Katowice, ul. św. Jacka 11.
 Kończyce, ul. Wilczka.
 Sanok. Posada Olchowska.
 Rybnik, ul. Chwałowicka 55.
 Chorzów, ul. Szopena 7.
 Klimontów, ul. Główna 5. Będzin.
 Wielkie Hajduki, ul. Stalmacha 14.
 Świętochłowice, ul. Vogta 5 a.
 Siemianowice, ul. Sobieskiego.
 Knurów, ul. Rybnicka 54.

XVI. Kurs spawania w Katowicach.
14. II. 1930 — 18. III. 1930 r.

Precz z fuszerstwem rzemieślniczym!

XX. Kurs spawania w Katowicach.
23. X. 1930 — 22. XI. 1930 r.

XX. Kurs spawania w Katowicach.
23. X. 1930 — 22. XI. 1930 r.

19. *Ledwoch Józef*
20. *Leicherberger Wojciech*
21. *Mielecki Tadeusz*
22. *Milek Józef*
23. *Mleczyński Gerhard*
24. *Mosur Mieczysław*
25. *Nieśląńczyk Józef*
26. *Nowak Jerzy*
27. *Ogórek Serafin*
28. *Osadnik Leon*
29. *Pawelczyk Ewald*
30. *Piątek Jakób*
31. *Poniszowski Alfred*
32. *Porczyk Jan*
33. *Przybyła Emil*
34. *Puchałka Franciszek*
35. *Skrzypiec Alojzy*
36. *Szynawa Paweł*
37. *Śmiatkowski Antoni*
38. *Świegoniak Leon*
39. *Trzęściok Emanuel*
40. *Wiśniewski Czesław*
41. *Woch Mieczysław*
42. *Wolny Konrad*
43. *Wójcik Ignacy*
44. *Zynek Władysław*

Zychcie, ul. Sienkiewicza. p. Będzin.
 Katowice, ul. Limanowskiego 20.
 Posada Olchowska, Sanok
 Mała Dąbrówka, ul. Ditricha 17 a.
 Katowice, ul. Starowiejska 9.
 Czeladź, ul. Modrzejowska 15.
 Lipiny, kol. Kolejowa 13.
 Ruda, ul. Krakowska 27 a.
 Pawłów, ul. Górnicza 12.
 Świętochłowice, ul. Vogta 5 a.
 Świętochłowice, ul. Bytomska 32.
 Radzionków, ul. Ogrodowa 18.
 Ruda, ul. Starowiejska 15.
 Brzezinka, ul. Laryszka 29.
 Rydułtowy, pow. Rybnik.
 Mazańcowice, pow. Bielsko.
 Lipiny, ul. Król. Hucia 33.
 Bytków, pl. Wolności.
 Grudków, pow. Będzin.
 Bytków, ul. Wiejska.
 Kochłowice, ul. Katowicka 30. .
 Katowice-Ligota, ul. Komornicka 8.
 Trzebionka 158, pow. Trzebinia.
 Mikołów, ul. Klasztorna 18.
 Kamień, ul. Słowackiego 73.
 Klimontów, Browarowa 53, Będzin.

Kurs XVIII.

1. *Bleiszwitz Maks*
2. *Boruta Ignacy*
3. *Brum Wilhelm*
4. *Kalinowski Teodor*
5. *Kostosz Franciszek*
6. *Kroker Wilhelm*
7. *Mansel Wilhelm*
8. *Marks Franciszek*
9. *Matheas Emil*
10. *Michnol Jerzy*
11. *Młynek Jerzy*
12. *Pawletta Gerhard*

Bielszowice, ul. Zabrska 94.
 Katowice-Załęże, ul. Pokoju 3.
 Świętochłowice, ul. Długa 2.
 Mała Dąbrówka, ul. Targowa 6.
 Brzozowice, ul. Powstańców 57.
 Mikołów, ul. Polna 6.
 Stara Gać, pow. Pszczyna.
 Szopienice, ul. Krakowska 5.
 Król. Huta, ul. Ogrodowa 47.
 Nikiszowiec, ul. Górna 16.
 Okocim, Browar, pow. Brzesko.
 Katowice, ul. Piłsudskiego 63.

13. *Pyszny Henryk*
14. *Radwański Franciszek*
15. *Reguła Brunon*
16. *Rotter Alfred*
17. *Sikora Maks*
18. *Stempor Józef*
19. *Tworuszka Ignacy*
20. *Wilczek Hubert*
21. *Winszczyk Emanuel*
22. *Wonsik Alojzy*
23. *Vorreiter Paweł*

Leśniczówka, Bagno-Szopienice.
 Nikiszowiec, ul. Korfatego 6.
 Świętochłowice, ul. św. Barbary 5.
 Leszczyny, kol. Ralkowiec, p. Rybn.
 Kop. Ema, ul. Korfatego 60.
 Katowice III, Wojciechowskiego 138.
 Katowice III, kop. Wujek 79.
 Świętochłowice, ul. Czarnoleska 31.
 Tarn. Góry, Blachówka.
 Katowice III.
 Załęże, ul. Strzybnego 34.

Kurs XIX.

1. *Bartoszek Paweł*
2. *Brachmański Erich*
3. *Brevka Józef*
4. *Bugiel Jerzy*
5. *Bujar Franciszek*
6. *Chylaszek Bolesław*
7. *Ciuraj Jan*
8. *Ditrich Maks*
9. *Felder Herman*
10. *Galios Roman*
11. *Galuszka Dominik*
12. *Gołkowski Ryszard*
13. *Grabowski Piotr*
14. *Grieger Józef*
15. *Gwóźdź Roman*
16. *Hapeta Paweł*
17. *Hointis Paweł*
18. *Jendrusch Wiktor*
19. *Joszek Piotr*
20. *Kalisz Ambroży*
21. *Karliczek Ryszard*
22. *Kołodziejczyk Alfons*
23. *Kondek Bernard*
24. *Kozioł Karol*
25. *Kozyra Józef*
26. *Krejczy Antoni*
27. *Kubiczek Paweł*

Król. Huta, ul. Bogedaina 3.
 Łagiewniki, Huta Hubertus 25.
 Wielkie Hajduki, ul. Kościelna 2.
 Siemianowice, ul. Mickiewicza 7.
 Król. Huta, ul. Mickiewicza 39.
 Nowy Bytom, ul. Niedurnego 11.
 Olza, ul. Wiejska, p. Rybnik.
 Król. Huta, ul. 3-go Maja 13.
 Urbanowice, ul. Wrocławska.
 Kłodnica, ul. Nowowiejska 16.
 Biertułtowy, p. Rybnik.
 Piaseczna, ul. Główna 31.
 Trzebionka, nr. 126, p. Chrzanów.
 Lipiny, ul. Południowa 16.
 Pawłów, ul. Jana 2.
 Łaziska Górne, ul. Orzeska 1.
 Imielin, Chałdynów 25.
 Nowy Bytom, ul. Korfatego 13.
 Nowy Bytom, Podgórze.
 Król. Huta, ul. Bogedaina.
 Król. Huta, ul. Kościelna 16.
 Król. Huta, ul. Grunwaldzka 3.
 Wielkie Piekary, ul. Kalwaryjska 4.
 Mikołów, ul. Krakowska 5.
 Nowy Bytom, ul. Korfatego 17.
 Jezor, nr. 114, p. Chrzanów.
 Wielkie Hajduki, ul. Miarki 10.

28. *Mansfeld Wiktor*
29. *Materzok Leon*
30. *Oblączyk Franciszek*
31. *Pelka Franciszek*
32. *Pieczka Oton*
33. *Pielka Wiktor*
34. *Pustelnik Wiktor*
35. *Ramolla Emanuel*
36. *Russek Wiktor*
37. *Serżisko Augustyn*
38. *Skoczowski Paweł*
39. *Skórka Wiktor*
40. *Szeja Engelbert*
41. *Szpilka Henryk*
42. *Trzcionka Franciszek*
43. *Włoczyk Henryk*
44. *Wolany Franciszek*
45. *Żogała Wilhelm*

Nowy Bytom, ul. Niedurnego 11/12.
 Zawada, p. Rybnik.
 Chebzie, ul. Hutnicza 5.
 Giszowiec, ul. św. Barbary 6.
 Siemianowice, ul. Szkolna 3.
 Król. Huta, ul. ks. Kordeckiego 8.
 Zarzecze, p. Pszczyna.
 Kłodnica, ul. Nowowiejska 12.
 Król. Huta, ul. św. Barbary 19.
 Bielszowice, ul. Cynkowni 14.
 Rybnik, Na Górze.
 Kłodnica, ul. Nowowiejska 12.
 Piaseczno, ul. Wiejska 105.
 Nowy Bytom, ul. Stalmacha 4.
 Podlesie, pow. Pszczyna.
 Król. Huta, ul. Ligonía 4.
 Wielkie Hajduki, Kalina 98.
 Kostuchna, ul. Polna 20.

K u r s X X .

1. *Beldzik Feliks*
2. *Borowski Roman*
3. *Cieplý Józef*
4. *Cofałka Tomasz*
5. *Czysz Józef*
6. *Długosz Franciszek*
7. *Glagla Alfons*
8. *Hanslich Ignacy*
9. *Janecki Waldemar*
10. *Janus Maksymilian*
11. *Kaisig Józef*
12. *Kandziara Paweł*
13. *Kapcio Włodzimierz*
14. *Karasiewicz Feliks*
15. *Kiera Konrad*
16. *Klemens Jan*
17. *Komraus Jan*
18. *Korpata Władysław*
19. *Kowal Zachariasz*
20. *Kozioł Jan*

Maciejkowice, pow. Katowice.
 Murcki, ul. Dworcowa 14.
 Szopienice, ul. Warszawska 8.
 Chorzów, pl. Piastowski 6.
 Katowice III, ul. Limanowskiego 13.
 Mała Dąbrówka, ul. Jerzego 8.
 Knurów, ul. Korfantego 10.
 Chebzie, ul. Hutnicza 1.
 Mysłowice, ul. Słupecka 24a.
 Chorzów, ul. Król. Jadwigi 27.
 Nowy Bytom, ul. Niedurnego 30.
 Knurów, ul. Administracyjna.
 Nowy Bytom, ul. Niedurnego 12.
 Roździeń, ul. Wandy 2.
 Wielka Dąbrówka, 3-go Maja 257.
 Katowice, ul. Kościuszki 26.
 Siemianowice, ul. Sobieskiego 26.
 Krzeszowice, pow. Chrzanów.
 Bogucice, ul. Markiefki 65.
 Maciejkowice, ul. Kościuszki 1.

21. <i>Lichecki Józef</i>	Bykowina, ul. Skalna 47.
22. <i>Łakomy Wojciech</i>	Szopienice, ul. 3-go Maja 39.
23. <i>Łastowski Józef</i>	Tarnowskie Góry
24. <i>Oblonczyk Franciszek</i>	Nowy Bytom, Podgórze 7.
25. <i>Sikora Leon</i>	Chorzów.
26. <i>Wycisło Stanisław</i>	Wyry, ul. Sienkiewicza 8.
27. <i>Zmigrod Leon, inż.</i>	Będzin, ul. Kołłątaja 30.

**Kurs elektrycznego spawania metali
odbyty w czasie od dnia 28 czerwca 1928 r. do dnia
25 sierpnia 1928 r. w Królewskiej Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Brzoza Paweł</i>	Mysłowice.
2. <i>Dziwis Piotr</i>	Król. Huta, ul. Ligonja 6.
3. <i>Furgoll Augustyn</i>	Bytków, ul. Ogrodowa 7.
4. <i>Goebel Leon</i>	Król. Huta.
5. <i>Jendroszczyk Edmund</i>	Chorzów, plac św. Jana 15.
6. <i>Konieczny Antoni</i>	Rydułtowy Dolne.
7. <i>Kowolik Paweł</i>	Zgoda, pl. Kromskiego 8.
8. <i>Kroll Józef</i>	Król. Huta, ul. Gimnazjalna 31.
9. <i>Meisel Franciszek</i>	Różdzień, ul. Łęg 13.
10. <i>Niesyto Jan</i>	Król. Huta, ul. Narożna 2.
11. <i>Scholttysek Edmund</i>	Lipiny, ul. Bytomska 6.
12. <i>Stronczek Maksymilian</i>	Rydułtowy, ul. Wolności 6.
13. <i>Szymała Leopold</i>	Siemianowice.
14. <i>Weiser Leon</i>	Rydułtowy Górne.
15. <i>Wichary Franciszek</i>	Bytków.

**Kurs elektrycznego spawania metali
odbyty w czasie od dnia 28 czerwca 1928 r. do dnia
25 sierpnia 1928 r. w Królewskiej Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Bulka Edmund</i>	Szarlej, ul. Gimnazjalna 20.
2. <i>Cygan Jakób</i>	Pawłów, ul. Główna 75.

3. <i>Frania Ryszard</i>	Katowice, ul. Dąbrówki 3.
4. <i>Hamerla Franciszek</i>	Nowa Wieś, ul. Jana Kantego 3.
5. <i>Krzymik Piotr</i>	Bykowina, ul. Wiejska 11.
6. <i>Kubik Paweł</i>	Rydułtowy, ul. Skalna 67.
7. <i>Ogerman Henryk</i>	Rydułtowy, ul. Szkolna 5.
8. <i>Pytel Florian</i>	Mysłowice, ul. Miarki 28.
9. <i>Spallek Jan</i>	Kochłowice, kop. Hugozwang.

**Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach
odbyty w czasie od dnia 15 kwietnia 1927 r. do dnia
20 sierpnia 1927 r. w Katowicach i w Król. Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Barczyk Leopold</i>	Poczta Kazimierz, k. Strzemieszyc.
2. <i>Bista Wilhelm</i>	Nowa Wieś.
3. <i>Frank Ryszard</i>	Dębieńsko.
4. <i>Gawron Józef</i>	Orzegów.
5. <i>Guzy Jan</i>	Michałkowice.
6. <i>Kiesz Leopold</i>	Michałkowice.
7. <i>Klaus Jerzy</i>	Lipiny.
8. <i>Korbik Józef</i>	Siemianowice.
9. <i>Kummer Brunon</i>	Lipiny.
10. <i>Mucha Jan</i>	Kochłowice.
11. <i>Nocoń Szczepan</i>	Bielszowice.
12. <i>Nowicki Bernard</i>	Nowa Wieś.
13. <i>Opara Władysław</i>	Wojkowice.
14. <i>Passoń Wilhelm</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza 100.
15. <i>Pawlik Stanisław</i>	Lipiny.
16. <i>Piegza Józef</i>	Siemianowice.
17. <i>Rajda Wincenty</i>	Kochłowice.
18. <i>Sikora Karol</i>	Załęże.
19. <i>Solik Teodor</i>	Załęska Hałda, kol. Wujek 37.
20. <i>Szwarc Jan</i>	Michałkowice.
21. <i>Trzcina Edward</i>	Poczta Kazimierz, k. Strzemieszyc,
22. <i>Wiesiołek Teodor</i>	Katowice. [koł. Pekin.

**Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach
odbyty w czasie od dnia 16 kwietnia 1928 r. do dnia
8 października 1928 r. w Królewskiej Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Berndt Jerzy</i>	Buchacz.
2. <i>Besler Rudolf</i>	Nowa Wieś.
3. <i>Bieniek Karol</i>	Dąb, ul. Dębowa 8.
4. <i>Gwóźdź Piotr</i>	Nowa Wieś.
5. <i>Hutke Teodor</i>	Nowa Wieś.
6. <i>Kawaletz Karol</i>	Chebbie, kop. Paweł.
7. <i>Kittel Ignacy</i>	Orzegów.
8. <i>Kukła Eryk</i>	Wielkie Hajduki, ul. 16-go Lipca 46.
9. <i>Mosch Franciszek</i>	Łagiewniki.
10. <i>Nieke Hubert</i>	Łagiewniki.
11. <i>Ptak Jan</i>	Chropaczów.
12. <i>Schlonsok Wiktor</i>	Ruda.
13. <i>Schlonsok Wiktor</i>	Buchacz.
14. <i>Staniura Emanuel</i>	Nowy Bytom, Huta Pokój.
15. <i>Tukaj Jakób</i>	Wielkie Hajduki, Huta Bismarcka.

Kurs dla radjomechaników.

W związku z rozwojem radjofonji w Polsce i koniecznością fachowego obsłużenia szerokich warstw ludności Górnego Śląska — Dyrekcja Śląskiego Instytutu już w połowie roku 1929 postanowiła stworzyć kurs dla radjomechaników, obejmujący teorię i praktykę radjotechniki w zakresie budowy instalacji i obsługi współczesnych aparatów i urządzeń radjoodbiorczych. Po porozumieniu się z Dyrekcją „Polskiego Radja“ w Katowicach, kierownictwo i organizację kursu powierzono p. *Karolowi Miłobędzkiemu*, kapitanowi Wojsk Łączności w rezerwie, byłemu wykładowcy Obozu Szkolnego Wojsk Łączności w Zegrzu, a obecnie kierownikowi miejscowej radjostacji.

Program kursu był następujący:

I. Teoria: godzin wykładowych 70.

Elektrotechnika stosowana: godzin wykładowych 16. Pojemność elektryczna. Kondensatory. Indukcja elektromagnetyczna. Samoindukcja. Cewki samoindukcyjne. Transformatory. Własności prądu zmiennego. Pojęcie o źródłach energii elektrycznej, stosowanej w radjotechnice: alternatory, dynamomaszyny, ogniwa, akumulatory. Prostowniki. Przyrządy pomiarowe. Materiały budowlane, używane w radjotechnice.

Encyklopedia radjotechniki: godzin wykładowych 54. Teoria drgań i fal. Obwody elektryczne drgające. Najprostsze metody wzbudzania drgań elektromagnetycznych. Obwody drgające sprzężone. Pojęcie o stacjach nadawczych iskrowych, łukowych i maszynowych. Teoria lampy katodowej i jej zastosowanie jako detektora, wzmacniacza i generatora drgań elektromagnetycznych. Pojęcie o stacji nadawczej i telegraficznej 1-lampowj. Radjotelefonja. Pojęcie o stacji nadawczej radjotelefonicznej. Fale krótkie. Odbiór fal elektromagnetycznych. Typy i budowa anten odbiorczych. Teoria i budowa odbiorników: detektorowych, autodynowych, rezonansowych, neutrodynowych, superheterodynowych i krótkofalowych. Budowa wzmacniaczy niskiej częstotliwości. Słuchawki i głośniki. Pojęcie o radjogonjometrii. Pojęcie o fultografii i telewizji.

II. Praktyka: godzin zajęć praktycznych 90.

Ćwiczenia praktyczne grupami po 3-4 uczestników. Zapoznanie się z częściami składowymi odbiorników, z lampami katodowymi, prostownikami, ogniwami, akumulatorami i przyrządami pomiarowymi. Budowa anten i uziemień. Składanie i uruchomienie według teczek montażowych klasycznych typów odbiorników. Usuwanie

błędów i uszkodzeń w częściach składowych i odbiornikach. Obsługa i naprawa akumulatorów. Zwiedzenie urządzeń radiostacji katowickiej.

Przystąpiono przedewszystkiem do zbierania potrzebnego sprzętu radiowego, oraz drogą ogłoszeń w dziennikach i przez radio podano do wiadomości publicznej o mającym się odbyć kursie.

Ze względu na konieczność posiadania sprzętu pokazowego i laboratoryjnego, którego nabycie byłoby ze względów pieniężnych utrudnione, zwrócono się do Zarządu Zrzeszenia Przedsiębiorstw radiotechnicznych w Polsce z prośbą o dopomożenie w zaopatrzeniu się w niezbędne części i aparaty. Należy tutaj podkreślić, iż Zarząd tego Zrzeszenia niezwykle przychylnie odniósł się do prośby Instytutu i wpłynął na to, że najpoważniejsze z zrzeszonych firm nadesłały bezinteresownie sprzęt znacznej wartości, stwarzając przez to podstawy pracowni radiowej dla urządzanego kursu. Nadmienić też należy, iż mimo zwrócenia się w tej sprawie do miejscowych firm radiowych, okazały one minimalną pomoc i nie interesowały się sprawami kursu. Niezależnie od sprzętu otrzymanego w formie podarku, niezbędną resztę zakupiono z funduszy Instytutu. Zakupiono również do biblioteki książki radiotechniczne, poglądowe tablice z dziedziny radiotechniki jako pomoc naukową oraz zaprenumerowano miesięcznik „Radio-Amator-Polski“.

W trakcie nauki starano się zwrócić główną uwagę na stronę demonstracyjną, jak również zajęcia praktyczne. Miejscem wykładów i zajęć praktycznych była salka konferencyjna w lokalu Instytutu. Część tych zajęć prowadzono w lokalu radiostacji na Brynowie oraz w salonie demonstracyjnym Polskich Zakładów Philipsa w Katowicach. Budowę anten przeprowadzano w Ligocie i w Katowicach. Wykłady i zajęcia odbywały się przeważnie trzy razy na tydzień w godzinach wieczornych od 17 do 20-tej. W okresie letnim

*Kurs dla radjomechaników w Katowicach.
21. III. 1930 — 22. XII. 1930 r.*

Rzemieślnicy! Więcej pracy! Mniej polityki!

od 27. czerwca do 16. września praca na kursie była przerwana, przyczem słuchacze korzystali z biblioteki. Wykłady były prowadzone przez p. p. *K. Miłobędzkiego* i *J. Ciachotnego*, zajęcia prakt. przez p. *kap. K. Miłobędzkiego*. Każdy wykład teoretyczny stanowił odrębną całość. Ćwiczenia prakt. ujęto w ten sposób, że słuchacze kursu podzieleni na pewne grupy przerabiali kolejno zadania z elektrotechniki, radio-techniki i budowy odbiorników. W ostatnim wypadku zwracano pilną uwagę na rysowanie schematów z gotowych odbiorników.

Zasadniczo przyjmowano na kurs tylko fachowych elektromonterów i zasady tej ściśle przestrzegano. Okazało się, że jednak przygotowanie słuchaczy jest różnorodne i na ogół niedostateczne, by odrazu w formach najprostszych i encyklopedycznych wykladać można im było tematy przewidziane w programie; pewne trudności powodował też brak dostatecznego opanowania języka polskiego u niektórych słuchaczy.

Kurs rozpoczęto 21. marca br. po uzyskaniu 42 zgłoszeń. Z liczby tej na pierwszy wykład stawilo się zaledwie 16 słuchaczy i następnie w okresie miesięcznym z liczby tej wskutek różnych przyczyn jak wyjazd, brak pracy, powołanie do wojska ubyło 8 słuchaczy. Pozostali uczęszczali pilnie na wykłady.

Kurs ukończono 22. grudnia 1930 r. Egzaminu odbędą się w pierwszej połowie stycznia 1931 r.

Przy urządzaniu kursów dla radjomechaników, które w niedalekiej przyszłości okażą się znów potrzebne, należałoby przyjmować tylko elektromonterów z niezbędnem minimum kwalifikacyj, które należałoby uprzednio stwierdzić drogą egzaminu wstępnego.

Sala wykładowa i laboratoryjna musi być większa niż dotychczas i zaopatrzona w oddzielne stoły do ćwiczeń

praktycznych dla uniknięcia wzajemnego przeszkadzania. Ponadto w lokalu kursowym musi się dysponować conajmniej jedną anteną zewnętrzną dla ćwiczeń praktycznych.

Kurs dla monterów elektrotechnicznych w Katowicach.

(przechodni)

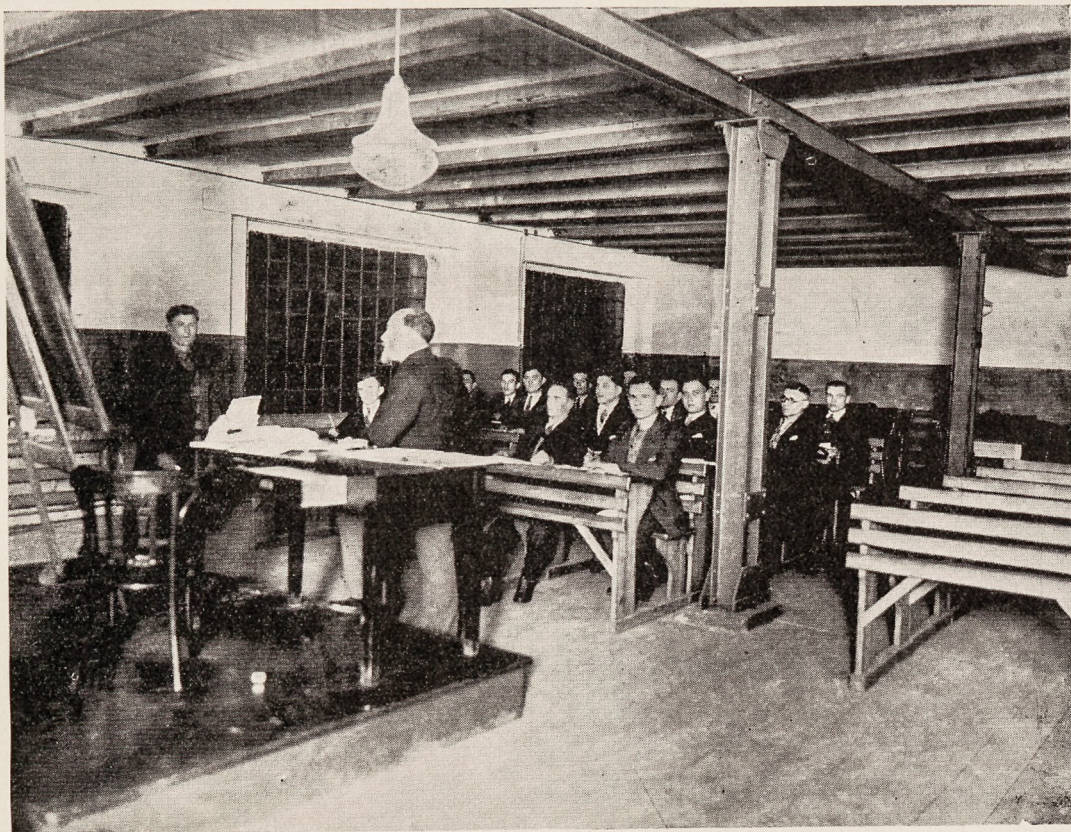
W marcu 1928 r. zapoczątkowano przygotowania do uruchomienia tego kursu, który zamierzano przeprowadzić w Rybniku. Z powodu małej ilości zgłoszeń nie można było kursu uruchomić. W bieżącym roku ilość zgłoszeń podniosła się do 42, w czym było 14 zgłoszeń z powiatu Rybnickiego.

Przystąpiono zatem do rozpoczęcia kursu w Katowicach i zmieniono nieco program kursu na 3 konferencjach wykładowców, mających nauczać na tym kursie.

Kurs rozpoczęto w dniu 1. grudnia 1930 r. w lokalu Instytutu w Welnowcu. Wykłady odbywają się na razie 3 razy w tygodniu w godzinach od 17-tej do 20-tej, po Nowym Roku zaś wykłady będą się odbywały 4 razy w tygodniu. Na rozpoczęcie kursu stawiło się 18 uczestników. Kurs obejmuje ogółem 290 godzin wykładowych.

Wykłady na kursie objęli:

1. *Inż. Mieczysław Bizoń*, dyrektor Instytutu — fizykę i pomiary elektryczne;
2. *Inż. Tadeusz Dzierżęcki* — rysunki techniczne i sygnalizację;
3. *Dr. Adam Karczmarski* — język polski i naukę o Państwie;
4. *Inż. Edward Niwiński* — elektrownie na prąd stały i zmienny;

Przechodni kurs dla monterów elektrotechnicznych w Katowicach.

Rzemieślnicy organizujcie kooperatywy surowcowe!

5. *Inż. Stefan Robakowski* — silniki i urządzenia elektryczne dla górnictwa i hutnictwa;
6. *Inż. Stefan Skrocki* — oświetlenie elektryczne;
7. *Inż. Augustyn Smolański* — maszyny prądu zmiennego, transformatory i prostowniki;
8. *Inż. Lech Witaszek* — maszyny prądu stałego.

Kurs dla monterów instalacji gazowej i wodociągowej w Katowicach.

Rozpoczęty kurs dla monterów instalacji gazowej i wodociągowej w Katowicach w dniu 13. lutego 1929 r., został ukończony dnia 14. lutego 1930 r. W dniu 10. marca 1930 r. przeprowadzono egzamin końcowy, który zdało z wynikiem pomyślnym 19 uczestników, a mianowicie:

1. <i>Cieśla Józef</i>	Katowice, ul. Kozielska 7.
2. <i>Deja Ryszard</i>	Król. Huta, ul. Narożna 13.
3. <i>Duda Antoni</i>	Król. Huta, ul. Mieleckiego 13.
4. <i>Kadzioch Konrad</i>	Król. Huta, ul. Szopena 5.
5. <i>Kiszka Antoni</i>	Król. Huta, ul. Rejtana 3.
6. <i>Kochanek Oton</i>	Ruda połudn., ul. Walentego 706.
7. <i>Kontny Edward</i>	Katowice, P. Z. Wod.
8. <i>Kopeć Wilhelm</i>	Wodzisław, ul. Targowicka 6.
9. <i>Kowacki Karol</i>	Rybnik, ul. Mikołowska 14.
10. <i>Laby Ryszard</i>	Ruda, ul. Szczęść Boże 60.
11. <i>Misch Joachim</i>	Ruda, ul. Hallera 4.
12. <i>Pawłowski Julian</i>	Król. Huta, ul. Mieleckiego.
13. <i>Smolka Maksymilian</i>	Rybnik, ul. Rudzka 5.
14. <i>Syrnicki Alojzy</i>	Czerwionka, ul. Hallera 7.
15. <i>Szwarcer Paweł</i>	Chwałowice, Stara Kolonia 15.
16. <i>Tomala Józef</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 60.
17. <i>Waszecki Paweł</i>	Rybnik, ul. Wiejska 37.
18. <i>Wolny Adam</i>	Ruda, do kaplicy 3.
19. <i>Ułfig Paweł</i>	Wielkie Hajduki, ul. Hutnicza 7.

Oprócz Skworza Jana, który nie zgłosił się do egzaminu, wszyscy wymienieni otrzymali odnośne świadectwa z ukończenia kursu.

Z zaproszonych władz i przedstawicieli cechów na 6 wysłanych zaproszeń wzięło udział w Komisji Egzaminacyjnej 2 delegatów a to: delegat Izby Handlowej p. *Inż. Władysław Piotrowski*, oraz delegat Izby Rzemieśniczej w Katowicach p. *Roman Szwencner*.

Nauki na kursie udzielano według uwidocznionego poniżej programu, zatwierdzonego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dnia 25. sierpnia 1927 Nr. III. T. 3 7842/27.

I. Część ogólno-kształcąca.

	godzin
1. Język polski	20
2. Wiadomości ogólne, państwowe i prawne . . .	20
3. Rachunki, kalkulacja i księgowość	25
4. Geometria	8
5. Rysunki i szkicowania	20
6. Wybrane działy fizyki i chemji	8
7. Materiały dla montażu rurociągów i instalacji	8
razem godzin	109

II. Część ogólno-fachowa.

	godzin
8. Technologia gazu i propaganda	16
9. Rurociągi	12
10. Instalacje wewnętrzne	12
11. Zegary, aparaty gazowe i motory	8
12. Sieć miejska i instalacje wewnętrzne wodociąg.	28
13. Urządzenia mechaniczne	22
14. Poszukiwanie i ujęcie wody	10
razem godzin	108

15. Ćwiczenia praktyczne dla instalacji rurociągów gazowych i wodociagowych 58
16. Wycieczki do gazowni, zakładów wodociagowych i do poszczególnych większych robót na mieście.

Nauka na kursie trwała około 8 miesięcy po 9 godzin nauki tygodniowo.

Naukę na kursie prowadzono w sposób elementarny, posiłkując się doświadczeniami, obrazami świetlnymi, tablicami, modelami, szkicami schematycznymi oraz urządzano wycieczki.

Plan nauki.

Część ogólno-kształcąca.

1. Polskie.

Ćwiczenia ortograficzne i stylistyczne pismem z szczególnem uwzględnieniem stylistyki fachowej. — Ćwiczenia w mowie celem usunięcia naleciałości gwarowych wedle metod stosowanych w szkołach państwowych dla wstępnych stopni.

2. Wiadomości ogólnopństwowe i prawne.

Krótki rys historyczny i powstanie Państwa Polskiego. Położenie geograficzne, obszar, ludność, podział na wyznania i na sfery gospodarcze. — Władze ustawodawcze, Sejm, Senat, władze wykonawcze, Prezydent, Rada Ministrów. — Podział państwa pod względem administracyjnym i gwarancje konstytucyjne. — Sądownictwo: prawa i obowiązki obywatelskie. — Samorządy, ustawodawstwo socjalne. Inspekcja pracy, jej zadania i cele, czas pracy, dni świąteczne. Praca młodocianych i kobiet. Urlopy. — Ubezpieczenie spo-

łeczne. Ogólne zasady ustawodawstwa przemysłowego, obecnie obowiązującego w Polsce.

3. Rachunki.

Dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Liczby mianowane i ogólne. Miary długości, powierzchni, objętości i ciężaru. Reguła trzech. Rachunek procentowy. Potęga i pierwiastek. Zasady kalkulacji. Zasady księgowości pojedynczej.

4. Geometria.

Nauka o prostych. Kąty, trójkąty. Twierdzenie Pitagorasa. Powierzchnia trójkątów. Czworoboki: kwadrat, prostokąt, równoległobok, przekątne, obliczanie powierzchni. Koło, promień, średnica, obwód, powierzchnia, łuk, odcinek, wycinek. Sześcian, graniastosłup, walec, ostrosłup, stożek i kula, ich powierzchnie i objętości.

5. Rysunki i szkicowania.

Szkicowanie części składowych maszyn, armatur, aparatów i instalacyj. Przekroje i rzuty budynków i fabryk. Opis urządzeń.

6. Wybrane działy z fizyki i chemji.

Własności ciał stałych, płynnych i gazowych. Woda. Hydrostatyka. Powietrze. Tlen. Azot. Palenie się ciał. Ciepło. Kalorje. Kwas węglowy. Tlenek węgla. Destylacja zwykła i sucha. Ciśnienie, vacuum, manometry.

7. Materiały dla montażu rurociągów i instalacji.

Żelazo. Wyrób rur lanych, kutych i stalowych. Sporządzanie łączników. Rury cynkowe. Rury ołowiane, miar-

kowane, cynowe. Rury dla odpływów kamionkowe i żelazne. Materiały uszczelniające: minje, pokost, konopie, lój, ołów.

Część ogólno-fachowa.

8. Technologia gazu i ruch fabryczny.

Historja i rozwój gazownictwa. Rozwój oświetlenia. Materiały dla produkcji gazu. Piece gazu węglowego. Opalanie. Mierzenie gazu. Zbiorniki. Produkty uboczne: koks, smoła, amoniak, grafit, benzol surowy, gaz olejowy, generatorowy, ssany, wodnonaftowy, gaz ziemny, acetylen, gaz podwójny i potrójny. Właściwości gazów.

Rys historyczny propagandy gazu. Sposoby reklamy. Zachowanie się robotników wobec klienteli ze względu na propagandę gazu. W jaki sposób może być czynny instalator przy propagandzie gazu.

9. Rurociągi.

Rury lane, kształtki, syfony, zasuwy. Rury stalowe, kute. Normalja rur. Trasowanie wykopów, zasypywanie rowów, ubezpieczenie robót, dowóz materiałów, przenoszenie ręczne i mechaniczne, układanie rur, uszczelnianie, próba rurociągu. Połączenia do latarni i domów. Oświetlenie uliczne, typy słupów i latarni. Konserwacja rur, zabezpieczenie i usunięcie miejsc nieszczelnych. Sieć rurociągów. Kontrola sieci i regulowanie ciśnień. Koszta założenia rurociągów.

10. Instalacje wewnętrzne.

Normalja rur i łączników. Gwint gazowy. Narzędzia. Sposób układania rur w budynkach. Zbiorniki wodne. Kurki działowe. Przepisy obowiązujące przy budowie rurociągów. Przyrządy potrzebne dla wykonania prób na szczelność.

Wykonanie próby instalacji na szczelność. Wiązanie gazomierzy. Przeprowadzenie próby pod ciśnieniem gazu. Oddanie instalacji do użytku i pouczenie odbiorcy przy zastosowaniu obowiązujących przepisów. Przepisy na wypadek uchodzenia gazu. Wyszukiwanie miejsc nieszczelnych i próba na szczelność. Konserwacja instalacji. Projektowanie instalacji i obliczenie kosztorysów. Środki zapobiegawcze przy zatruciach gazem.

11. Zegary, aparaty gazowe i motory.

Przyrządy do oświetlenia gazem. Świece wiszące, ścienne, lampy stołowe, aparaty do gotowania. Kuchnie pojedyncze, rury do pieczenia, kuchnie kombinowane. Piece do opału gazem. Piece kąpielowe zwykłe i automatyczne. Aparaty do gotowania wody. Sterylizatory. Aparaty fryzjerskie. Żelazka do prasowania zwykłe i krawieckie. Aparaty dla celów specjalnych, a to: do gotowania kawy, herbaty, do lutowania, do topienia metali, do spawania samorodnego. Aparaty używane w różnych przemysłach, stosowane do miejscowego zapotrzebowania. Motory gazowe.

12. Sieć miejska i instalacje domowe.

- a) Przewód główny, sieć rozdzielcza, zbiornik wyrównawczy,
- b) podział na strefy,
- c) wymagana wysokość ciśnienia w sieci,
- d) ogólne podstawy obliczenia sieci,
- e) materiały używane do budowy wodociągów (rury, uszczelnienie kształtki),
- f) armatury (zasuw, obudowy, hydranty, stojaki, węże, holendry, studnie wentylowe, wentyle samoczynne, klapy zwrotne, dyletacje, nawiertarki, pływak i t. d.),
- g) narzędzia,
- h) wykonanie połączeń domowych, rury, kurki, łączniki,

- i) roboty ziemne, układanie rurociągów, próba, pompa próbiercza,
- j) pompa diafragmowa, sporządzanie szkiców rewizyjnych, urządzenia instalacyjne domowe, klozety, pisoary, łazienki, baterje, muszle i t. d.
- k) kosztorysy.

13. Urządzenia mechaniczne.

- a) Szkice i opis działania pomp, używanych przy wodociągach,
- b) szkice i opis działania silników, używanych do rozpędu pomp,
- c) wpływ średnicy i długości rurociągu na pracę pomp, zbiorniki powietrzne, tłoczne,
- d) dopuszczalna wysokość ssania,
- e) wybór odpowiedniego agregatu pompowego,
- f) sposób uruchomienia i zastawiania pomp,
- g) obliczenie kosztów ruchu pomp,
- h) wpływ odpowietrzania głównego rurociągu na pracę pomp,
- i) wytwarzanie wody gorącej do kąpieli i prowadzenie rurociągami,
- j) opis wodomierzy.

14. Poszukiwanie i ujęcie wody.

- a) Woda gruntowa, woda rzeczna, sztuczne wody gruntowe,
- b) obliczenie potrzebnej ilości wody,
- c) ujęcie źródeł, wody gruntowej, filtry naturalne, filtry sztuczne, odżelaziacze.

Nauki na kursie udzielali następujący Wykładowcy:

1. *Inż. Tadeusz Muchocki:*

rysunki i szkicowania, materiały dla montażu rurociągów i instalacyj wodociagowych, rurociagi, instalacje

wewnętrzne, urządzenia mechaniczne, sieć miejska i instalacje wewnętrznowodociągowe, ćwiczenia praktyczne dla instalacji rurociągów wodociągowych.

2. *Inż. dypl. Bolesław Dalbor*, Dyrektor Królewsko-Huckiej Gazowni T. A.:

rysunki i szkicowania, technologia gazu i propaganda, rurociągi, instalacje wewnętrzne, zegary, aparaty gazowe i motory, ćwiczenia praktyczne dla instalacji rurociągów gazowych.

3. *Dr. Adolf Łukowiecki*:
rachunki, geometria.

4. *Dr. Adam Karczmarski*:
język polski, wiadomości ogólnopństwowe i prawne.

5. *Inż. Bronisław Giziński*:
wybrane działy z fizyki i chemji, technologia gazu.

6. *Inż. dypl. Henryk Chorzelski*:
poszukiwanie i ujęcie wody.

7. *Dr. Franciszek Juras*:
kalkulacja.

8. *Alojzy Broda*:
księgowość.

Wykłady odbywały się 3 razy w tygodniu w godzinach wieczornych od 18-tej do 21-ej częściowo w Katowicach w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej, praktyczne zaś ćwiczenia były przeprowadzane w Królewsko - Huckiej Gazowni.

Fotografia 1.

Na ścianie, widocznej na fotografii I, przeprowadzono instalację gazową w łazience i kuchni, a mianowicie: gaz przechodzi przez osobny gazomierz 20-płomienny do łazienki, gdzie zasila piec kąpielowy automatyczny, piecyk pokojowy

1. Kurs dla monterów instalacji gazowej i wodociągowej w Katowicach.

13. II. 1929 — 14. II. 1930 r.

Ćwiczenia praktyczne instalacji urządzeń gazowych w łazience i kuchni.

2. Kurs dla monterów instalacji gazowej i wodociągowej w Katowicach.
13. II. 1929 — 14. II. 1930 r.
Ćwiczenia praktyczne instalacji urządzeń gazowych pokoju i kuchni.

i jeden palnik do oświetlenia. W kuchni dołączono do przewodu gazowego kuchenkę dwupłomienną i 1 palnik do oświetlenia kuchni.

Fotografia 2.

Fotografia ta przedstawia instalację urządzeń gazowych w pokoju i kuchni. Gazomierz 5-cio płomienny jest włączony do przewodu gazowego, który doprowadza gaz do piecyka pokojowego i 2 palników, służących do oświetlenia tej ubikacji; z niej prowadzi przewód gazowy do kuchni, gdzie zasila kuchenkę 3-płomienną z piekarnikiem i jeden palnik do oświetlenia kuchni.

Kurs prowadzono w trudnych warunkach; najdotkliwiej dał się odczuć brak stałej, odpowiedniej ubikacji dla wykonywania ćwiczeń, o wielkości około 10×6 m, zaopatrzonej kominem, z odprowadzeniem wody zużytej. Obok tejże ubikacji powinna być również szatnia, wraz ze skrzynią z narzędziami. Niemniej brak narzędzi i innych potrzebnych pomocy naukowych utrudniał przeprowadzenie praktycznych ćwiczeń. Ze spostrzeżeń kierownika kursu oraz pp. Wykładowców wynika, iż kurs ten należałoby rozdzielić na 2 grupy tak, by przedmioty praktyczne można wyklądać osobno dla monterów gazowych a osobno dla monterów wodociągowych. Wykłady ogólnokształcące możnaby prowadzić łącznie dla obu grup, jak również ćwiczenia praktyczne odbywałyby się równocześnie dla obu grup ze względu na wykonanie wspólnej instalacji.

Nadmienić należy, że firma „ARWOGAZ“, Fabryka Armatur, Wodomierzy i Gazomierzy w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 79, wypożyczyła Instytutowi do celów kursu bezpłatnie aparat do badania gazomierzy na 50 litrów, gazomierz trzypłomienny na 38 litrów i 2 wodomierze 15 mm, czem poważnie przyczyniła się do uwydatnienia nauki praktycznej na kursie, za co wyrażamy jej serdeczne podziękowanie.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 15. marca 1927 r. do dnia 15. czerwca 1927 r. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Aniol Józef</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
2. <i>Białas Wiktor</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
3. <i>Brajter Leon</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
4. <i>Buroń Paweł</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
5. <i>Grzozzek Antoni</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
6. <i>Hiebner Edward</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
7. <i>Kalla Teofil</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
8. <i>Knaak Aleksander</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
9. <i>Kopiera Rudolf</i>	Chorzów, ul. Słowackiego 1.
10. <i>Kowolik Józef</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
11. <i>Krawczyk Wojciech</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
12. <i>Markiefka Józef</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
13. <i>Miozga Franciszek</i>	Brzeziny Śl., ul. Powstańców 19.
14. <i>Rodzejowski Franciszek</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
15. <i>Tynior Franciszek</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
16. <i>Stawiarski Jerzy</i>	Król. Huta, ul. Ligota Górnicza 66.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 15. marca 1927 r. do dnia 15. czerwca 1927 r. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Drażyk Florjan</i>	Katowice-Brynów.
2. <i>Fuchs Piotr</i>	Nowa Wieś, ul. 3-go Maja 3.
3. <i>Kundziora Karol</i>	Lubliniec.
4. <i>Lanczyk Józef</i>	Katowice-Ligota, ul. Laryszka 26.
5. <i>Michalik Ryszard</i>	Nowy Bytom, ul. Miarki 26.
6. <i>Müller Albert</i>	Zgoda.
7. <i>Niestrój Jerzy</i>	Katowice.
8. <i>Nowak Jan</i>	Ruda, ul. Kopernika 8.
9. <i>Stolarczyk Roman</i>	Katowice-Ligota.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 19. marca 1927 r. do dnia 19. czerwca 1927 r. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Garcorz Augustyn</i>	Krywałd
2. <i>Golik Stanisław</i>	Nowy Bytom, ul. Niedurnego 1.
3. <i>Goliś Jerzy</i>	Mysłowice.
4. <i>Hoppe Paweł</i>	Nowa Wieś, ul. Dąbrowskiego 18.
5. <i>Klimowicz Szczepan</i>	Mysłowice.
6. <i>Klups Józef</i>	Wełnowiec.
7. <i>Machoczek Józef</i>	Ruda.
8. <i>Rosner Maks</i>	Kobiór
9. <i>Sojka Jan</i>	Mikołów, Regelowiec 5.
10. <i>Stojowski Antoni</i>	Król. Huta, ul. Wolności 31.
11. <i>Śliwa Wincenty</i>	Bogucice.
12. <i>Zajac Antoni</i>	Bogucice.
13. <i>Żydek Jan</i>	Ruda, ul. Wincentego 9.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 1. kwietnia 1927 r. do dnia 28. czerwca 1927. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Andrysek Karol</i>	Król. Huta, ul. Bogedaina 12.
2. <i>Bannek Wilhelm</i>	Katowice III, ul. Limanowskiego.
3. <i>Cudaj Alojzy</i>	Nowa Wieś.
4. <i>Drozdek Jan</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 160.
5. <i>Głowa Alfred</i>	Ruda, ul. Kopernika 10.
6. <i>Hajok Paweł</i>	Katowice, ul. św. Pawła 13.
7. <i>Rupala Tomasz</i>	Katowice III, ul. Wilsona 9.
8. <i>Woźnicka Tomasz</i>	Kopalnia Kleofas.
9. <i>Wymysło Paweł</i>	Katowice III, ul. Pokoju 10.
10. <i>Zajac Franciszek</i>	Katowice III, Załęska Hałda.
11. <i>Związek Henryk</i>	Nowa Wieś.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 16. maja 1927 r. do dnia 12. sierpnia 1927 r. w Rudzie.

Absolwenci kursu:

1. <i>Arbter Ludwik</i>	Ruda, ul. Sobieskiego 56.
2. <i>Bak Stefan</i>	Ruda połudn., ul. Górnicza 6.
3. <i>Cholewa Aleksander</i>	Ruda, ul. Starowiejska 12.
4. <i>Hajduk Alojzy</i>	Ruda, ul. Piaskowa 9.
5. <i>Ocipka Norbert</i>	Ruda, ul. Polna 2.
6. <i>Pietrek Jan</i>	Ruda, ul. Kopernika 10.
7. <i>Ratka Karol</i>	Ruda, ul. Biskupska 11.
8. <i>Stenzel Karol</i>	Ruda, ul. Biskupska 20.
9. <i>Waluszek Paweł</i>	Pawłów, ul. Górnicza 6.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 18. listopada 1927 r. do dnia 18. lutego 1928 r. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Buchalla Konstanty</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 152.
2. <i>Gediga Maks</i>	Dąb, ul. Dębowa 73.
3. <i>Hajda Ludwik</i>	Katowice III, ul. Piłsudskiego 13.
4. <i>Kania Alojzy</i>	Glinka, ul. Glinczańska.
5. <i>Klima Stanisław</i>	Wełnowiec, ul. Agnieszki 36.
6. <i>Kopiec Jan</i>	Tychy, ul. Browarska.
7. <i>Miemietz Szczepan</i>	Dąb, ul. Studzienna 3.
8. <i>Niesporek Robert</i>	Katowice III, ul. Szeptyckiego 3.
9. <i>Persel Aleksander</i>	Siemianowice, ul. Jagiellońska 3.
10. <i>Seidel Augustyn</i>	Katowice III, ul. Wolności 17.
11. <i>Simon Jan</i>	Kochłowice, ul. Szkolna 13.
12. <i>Weiss Fryderyk</i>	Siemianowice, ul. Matejki 5.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 18. listopada 1927 r. do dnia 18. lutego 1928 r. w Chorzowie.

Absolwenci kursu:

1. <i>Bednarek Jan</i>	Nakło.
2. <i>Behr Gustaw</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.

3. <i>Bias Alojzy</i>	Chorzów, O. E. W.
4. <i>Czupalla Teofil</i>	Chorzów, O. E. W.
5. <i>Gwiazda Stanisław</i>	Michałkowice, ul. Bytomska 9.
6. <i>Hajman Franciszek</i>	Kop. Eminencja, Wełnowiec 2.
7. <i>Hakuba Teofil</i>	Chorzów, O. E. W.
8. <i>Jonkisch Paweł</i>	Chorzów, O. E. W.
9. <i>Kischel Piotr</i>	Chorzów, O. E. W.
10. <i>Kuballa Adolf</i>	Chorzów, O. E. W.
11. <i>Kuballa Ryszard</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
12. <i>Ligoń Jerzy</i>	Chorzów, O. E. W.
13. <i>Maćkowiak Franciszek</i>	Król. Huta.
14. <i>Niesyto Jan</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
15. <i>Ostrowicz Marcin</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
16. <i>Pastuszka Piotr</i>	Chorzów, O. E. W.
17. <i>Piechutta Filip</i>	Chorzów, O. E. W.
18. <i>Plewka Kaspar</i>	Chorzów, O. E. W.
19. <i>Puchalla Ignacy</i>	Chorzów, O. E. W.
20. <i>Schmidt Juljusz</i>	Chorzów, O. E. W.
21. <i>Thiem Alfred</i>	Król. Huta.
22. <i>Widera Jerzy</i>	Chorzów, O. E. W.
23. <i>Wileschik Augustyn</i>	Chorzów, O. E. W.
24. <i>Wolny Jan</i>	Król. Huta.
25. <i>Wrona Jan</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
26. <i>Zaradny Paweł</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
27. <i>Zgoda Jan</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 15. października 1928 r. do dnia 2. stycznia 1929 r. w Rybniku.

Absolwenci kursu:

1. <i>Adamczyk Alojzy</i>	Kop. Dębieńsko Stare.
2. <i>Gajda Jakób</i>	Czerwionka, ul. Hallera 2.
3. <i>Góralczyk Józef</i>	Czerwionka, ul. Mickiewicza 5.
4. <i>Gudzik Ignacy</i>	Czerwionka, ul. Furgoła.
5. <i>Kempny Czesław</i>	Chwałowice.
6. <i>Kiermaszek Michał</i>	Biertułtowy, pow. Rybnik.
7. <i>Kostka Robert</i>	Smolna, pow. Rybnik.
8. <i>Malczyk Franciszek</i>	Ornontowice.

9. *Musiol Jan*
10. *Pajonk Franciszek*
11. *Wilhelm Kazimierz*

Czerwionka.
Obszary, pow. Dębnicki.
Kop. Ema.

Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 9. listopada 1928 r. do dnia 30. stycznia 1929 r. w Katowicach.

Absolwenci kursu:

1. <i>Baron Tomasz</i>	Katowice, Lignoza Sp. Akc.
2. <i>Bednorz Mikołaj</i>	Siemianowice, Kop. Ficinus.
3. <i>Bonk Ignacy</i>	Król. Huta, ul. Wandy 42.
4. <i>Brol Paweł</i>	Kalety, Fabr. Celulozy i Papieru.
5. <i>Byczek Paweł</i>	Wielkie Hajduki, ul. Długa 63.
6. <i>Dylong Urban</i>	Katowice, „Baildonstal“.
7. <i>Fiol Franciszek</i>	Katowice, Lignoza Sp. Akc.
8. <i>Gasch Aleksander</i>	Siemianowice, Kop. Ficinus.
9. <i>Grabowoda Wiktor</i>	Katowice, „Baildonstal“.
10. <i>Grytz Augustyn</i>	Katowice-Załęże, Kop. Kleofas.
11. <i>Halemba Franciszek</i>	Wełnowiec, ul. Kościuszki.
12. <i>Heinemer Henryk</i>	Wielkie Hajduki, Związek Koksowni.
13. <i>Hoin Leon</i>	Wielkie Hajduki, Związek Koksowni.
14. <i>Horak Franciszek</i>	Król. Huta, ul. Mieleckiego 13.
15. <i>Janda Karol</i>	Katowice-Załęże, Kop. Kleofas.
16. <i>Jatzek Henryk</i>	Katowice-Załęże, Kop. Kleofas.
17. <i>Kopecki Augustyn</i>	Katowice-Załęże, Kop. Kleofas.
18. <i>Kosmalla Rudolf</i>	Chorzów, ul. Szopena 9.
19. <i>Kramorz Józef</i>	Katowice, Lignoza Sp. Akc.
20. <i>Lanczyk Roman</i>	Ligota, ul. Szeroka 26.
21. <i>Lyska Ryszard</i>	Katowice-Załęże, Kop. Kleofas.
22. <i>Musiałik Paweł</i>	Nowa Wieś, Kop. Błogosł. Boże.
23. <i>Pajak Wilhelm</i>	Ligota, ul. Ligocka 78a.
24. <i>Pawletko Augustyn</i>	Chorzów, plac św. Jana 34.
25. <i>Pokuta Jan</i>	Chorzów, ul. Król.-Hucka 29.
26. <i>Schneider Alojzy</i>	Król. Huta, ul. św. Pawła 8.
27. <i>Serafin Franciszek</i>	Król. Huta, ul. Narozna 12.
28. <i>Smolka Augustyn</i>	Król. Huta, ul. Krzyżowa 22.
29. <i>Woźnica Paweł</i>	Katowice, Lignoza Sp. Akc.
30. <i>Wrzeciono Józef</i>	Kalety, Fabr. Celulozy i Papieru.

*Kurs dla palaczy kotłowych w Katowicach.
19. IV. 1929 — 27. IX. 1929 r.*

Rzemieślnicy pamiętajcie że Polska to wielki rynek zbytu!

**Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia
4. stycznia 1929 r. do dnia 10. maja 1929 r. w Chorzowie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Drabik Henryk</i>	Chorzów, ul. Królowej Jadwigi.
2. <i>Dziwis Jerzy</i>	Łagiewniki, ul. Kościelna 3.
3. <i>Grocholewski Franciszek</i>	Chorzów, pl. Piastowski 8.
4. <i>Klisz Wilhelm</i>	Król. Huta, ul. Jadwigi 3.
5. <i>Komander Józef</i>	Maciejkowice, ul. Główna 44.
6. <i>Kotula Jan</i>	Chorzów, ul. Kościelna 26.
7. <i>Matyszok Paweł</i>	Chorzów, ul. Król.-Hucka 10.
8. <i>Olearczyk Paweł</i>	Chorzów, ul. Szopena 6.
9. <i>Paluch Antoni</i>	Mała Dąbrówka, ul. Targowa 8.
10. <i>Pardyla Jan</i>	Król. Huta, ul. Wolności 71.
11. <i>Pieczko Jan</i>	Król. Huta, ul. Wodna 36.
12. <i>Rzymanek Konrad</i>	Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 26.
13. <i>Słomka Augustyn</i>	Król. Huta, ul. Górnicza 6.
14. <i>Sterczyk Jan</i>	Król. Huta, ul. Łagiewnicka 7.
15. <i>Wyrobek Jan</i>	Łagiewniki, ul. Bytomska 9.

**Kurs dla palaczy kotłowych odbyty w czasie od dnia 19.
kwietnia 1929 r. do dnia 27. września 1929 r. w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Broda Piotr</i>	Mała Dąbrówka, ul. Hallera 42.
2. <i>Dzida Jan</i>	Studzionka, ul. Wiejska 135.
3. <i>Galuszka Wiktor</i>	Różdzień, ul. Rejtana 42.
4. <i>Gawellek Edward</i>	Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 16.
5. <i>Głombik Augustyn</i>	Król. Huta, Ligota Górnicza 64.
6. <i>Golla Edward</i>	Król. Huta, ul. Narożna 12.
7. <i>Huczalla Józef</i>	Siemianowice, ul. Korfantego 24.
8. <i>Ibrom Alojzy</i>	Katowice, Huta Baildon.
9. <i>Kłaja Tomasz</i>	Janów, ul. Mikołowska 14.
10. <i>Kłozik Henryk</i>	Siemianowice, ul. Matejki 2.
11. <i>Koza Wiktor</i>	Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 31.
12. <i>Kroll Edward</i>	Brzeziny, ul. Bytomska 7.
13. <i>Kurek Karol</i>	Miejski Janów, kol. Robotnicza 57.
14. <i>Labryga Ignacy</i>	Siemianowice, ul. Węglowa 9.

15. <i>Lip Karol</i>	Roździeń, ul. Kowalska 3.
16. <i>Lysko Jan</i>	Szopienice, ul. Florjana 2.
17. <i>Michalik Paweł</i>	Janów, ul. Niwna 4.
18. <i>Mika Paweł</i>	Katowice III, ul. Zarębskiego 4.
19. <i>Ogórek Paweł</i>	Orzegów, ul. Ligonía 5.
20. <i>Olek Jan</i>	Siemianowice, ul. P. Śmiłowskiego.
21. <i>Pajak Franciszek</i>	Brzezinka, ul. Laryszka 195.
22. <i>Placzek Antoni</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza 32.
23. <i>Richter Alfons</i>	Katowice, plac Miarki 7.
24. <i>Schnurpfeil Jan</i>	Bytków, ul. Michałkowicka 23.
25. <i>Skwara Józef</i>	Wielkie Hajduki, ul. Kalina 60.
26. <i>Stasch Walenty</i>	Ruda Śl., połudn. Szyb Walenty 706.
27. <i>Wadowski Tomasz</i>	Szopienice, ul. Warszawska 12.
28. <i>Wojnar Roman</i>	Ruda Śl., ul. Szczęść Boże 49.
29. <i>Woźniok Franciszek</i>	Mała Dąbrówka, ul. Hallera 58.

Kurs dla palaczy kotłowych w Katowicach.

W dniu 16 maja 1930 r. rozpoczęto w Katowicach w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej przy ul. Szkolnej kurs dla palaczy kotłowych. Na kurs zapisało się 44 kandydatów, 30-tu zaś uczęszczało na lekcje. Frekwencja była na ogół regularna. Wszystkich prawie uczestników zgłosiły tutejsze zakłady przemysłowe, a mianowicie: Fabryka Celulozy i Papieru „Natronag“ Sp. Akc. w Kaletach, G. Śl., Giesche Sp. Akc. w Katowicach, Friedenshütte Sp. Akc. w Nowym Bytomiu, „Huta Pokój“ Śląskie Zakłady Górno-Hutnicze Sp. Akc. w Katowicach, Naczelna Dyrekcja Kopalń firmy „Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura, Spółka Akcyjna Górno-Hutnicza w Siemianowicach, Lignozza Spółka Akcyjna w Katowicach, Kopalnia „Kleofas“ w Katowicach III i Zakłady Hohenlohego — Hohenlohe-Werke, Spółka Akcyjna w Wełnowcu. Naukę prowadzono 4 razy w tygodniu, a to: w poniedziałki, środy, piątki i soboty od godz. 18 do 21-ej.

Nauki na kursie udzielali pp.: *Inż. Stanisław Zelena* — o kotłach, *Dr. Adam Karczmarski* — język polski, oraz *Inż. Eugenjusz Daniec* — rachunki. Kierownictwo kursu powierzył Instytut *Inż. St. Zelenie*.

Program kursu, obejmujący godzin 111, był następujący:

1. Język polski w zakresie potrzebnym do zrozumienia jednośnego polskiego słownictwa technicznego.
2. Pojęcia wstępne: miary i wagi; ciała stałe, płynne i gazowe; zasada dźwigni; siła, praca i moc; prężność i próżnia; temperatura i ciepło; para wodna; paliwo i spalanie się paliwa.
3. Kotły parowe: pojęcia ogólne; budowa kotłów; podział kotłów: walczakowe, płomienicowe, kombinowane, wodnorurkowe (opłomkowe), płomieniówkowe; osprzęt (armatura); obmurze kotłów parowych, powierzchnia ogrzewna.
4. Paleniska kotłów parowych: pojęcie ogólne; systemy palenisk; systemy rusztów; kanały spalinowe; czopuch i komin; ciąg naturalny i sztuczny.
5. Przegrzewacze pary.
6. Podgrzewacze wody.
7. Woda zasilająca i sposoby jej oczyszczenia.
8. Obsługa kotłów i ich palenisk: ogólne; uruchomienie kotła; ruch kotła; opróżnienie i czyszczenie kotła; zasady racjonalnego opalania kotłów parowych.
9. Przepisy dla obsługujących kotły parowe.
10. Przepisy dotyczące przygotowania kotłów parowych do urzędowych rewizyj.
11. Kotły ogrzewnicze, ich działanie, ruch i obsługa.
12. Praktyczny przykład obliczania wydajności kotła i jego racjonalnej pracy przy zastosowaniu wszelkich używanych przy pomiarach przyrządów mierniczych.

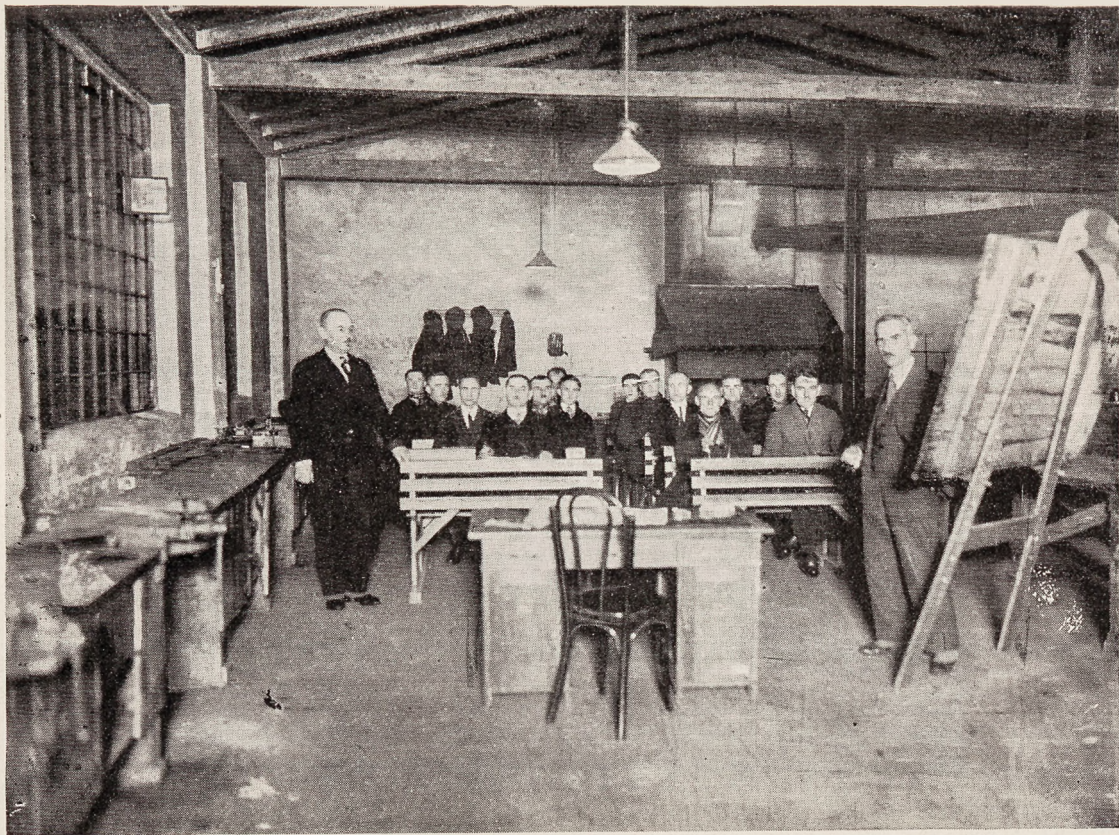
13. Ćwiczenia praktyczne w kotłowniach w obecności instruktora.

Po ukończeniu kursu w dniu 25 lipca 1930 r. urządzono egzamin końcowy, który odbywał się w dn. 31. VII i 1. VIII. 1930 r. Do egzaminu zgłosiło się 27 kandydatów, z których 25 złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym. Egzaminy przeprowadzano dotychczas w salach wykładowych. Przy następnych kursach urządzi Instytut takie egzaminy w kotłowniach.

Uczestnicy kursu korzystali wyłącznie z wiadomości teoretycznych. W przyszłości Instytut zamierza sprawę potraktować w ten sposób, ażeby uczestnicy kursu mogli wykonywać również ćwiczenia praktyczne. W tym celu wynajął Instytut w Wełnowcu u p. *Józefa Pientki* warsztaty, które dla celów nauki w zupełności się nadają.

Poniżej wymieniamy absolwentów kursu:

1. <i>Adamek Franciszek</i>	Król. Huta, ul. Jadwigi 8.
2. <i>Budniok Józef</i>	Król. Huta, ul. Dąbrowskiego.
3. <i>Draga Augustyn</i>	Kamień.
4. <i>Frankowicz Robert</i>	Siemianowice, ul. Mickiewicza 1.
5. <i>Gillmeister Paweł</i>	Nikiszowiec, ul. Dolna 15.
6. <i>Glinka Tomasz</i>	Król. Huta, Melanji Parczewskiej.
7. <i>Grund Józef</i>	Siemianowice, ul. Kościelna 4.
8. <i>Kalus Alfred</i>	Czerwionka, ul. Głowackiego 3.
9. <i>Kornecki Artur</i>	Bielszowice, ul. Zabrska 82.
10. <i>Kubasa Paweł</i>	Bełk.
11. <i>Kurzyca Antoni</i>	Katowice, ul. Mikołowska 123.
12. <i>Kusz Jan</i>	Czerwionka, ul. Furgoła 42.
13. <i>Mazur Alojzy</i>	Szarlej, ul. Sienkiewicza 4.
14. <i>Mol Jan</i>	Szopienice, ul. Dworcowa 16.
15. <i>Mrocheń Paweł</i>	Janów, ul. Mikołowska 4 a.
16. <i>Ptaczek Franciszek</i>	Dębieńsko Stare.
17. <i>Pyrek Piotr</i>	Bagno, gmina Strzebiń.
18. <i>Scheithauer Aleksander</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 19.
19. <i>Segieth Rajmund</i>	Siemianowice, ul. Matejki 12.

Przechodni kurs dla palaczy kotłowych w Welnowcu.

*Kurs maszynistów obsługujących maszyny parowe w Katowicach,
15. II. 1929 — 9. XII. 1929 r.*

20. <i>Smolorz Paweł</i>	Czerwionka, ul. Furgoła.
21. <i>Strzelczyk Jerzy</i>	Siemianowice, ul. Ogrodowa 43.
22. <i>Zagórski Władysław</i>	Nikiszowiec, ul. Sosnowiecka 2.
23. <i>Zajac Jan</i>	Katowice II, ul. Żółkiewskiego 2.
24. <i>Ziaja Paweł</i>	Kalety.
25. <i>Zogała Franciszek</i>	Załęska Hałda.

Kurs dla palaczy kotłowych w Wełnowcu. (przechodni)

W dniu 20 października 1930 r. otwarto w Wełnowcu kurs dla palaczy kotłowych. Nauka odbywa się w wynajętych u p. *Józefa Pientki* — Śląska Fabryka Telefonów — lokalach 3 razy w tygodniu, t. j. w poniedziałki, środy i piątki od godz. 17,30 do 20,30. Nauki na kursie udzielają: *Inż. Zbigniew Miedziński* — o kotłach, zaś *Dr. Adam Karczmarski* — język polski i rachunki. Kierownikiem kursu jest *Inż. Zbigniew Miedziński*. Na kurs zapisało się 26 kandydatów, z których na naukę uczęszcza 15-tu. Kandydatów tych zgłosiły przeważnie tutejsze zakłady przemysłowe, a mianowicie: Kopalnia Hrabina Laura w Król. Hucie, Kopalnia Węgla Kamiennego w Radzionkowie, Kopalnia Andaluzja w Kamieniu, Syndykat Polskich Hut Żelaznych w Katowicach, Kopalnia Hildebrand w Nowej Wsi, Zakłady Przemysłowe Mikołaja hr. Ballestrema w Rudzie i Kopalnia „Śląsk“ księcia Donnersmarcka w Chropaczowie. Program kursu obejmuje 111 godzin.

**Kurs maszynistów obsługujących maszyny parowe odbyty
w czasie od dnia 15. lutego 1929 r. do 9. grudnia 1929 r.
w Katowicach.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Biernacki Leopold</i>	Kop. Dębieńsko.
2. <i>Burzig Wilhelm</i>	Katowice, Karbowa 10.

3. *Dudzik Franciszek*
4. *Grzegorzycza Józef*
5. *Kluczniok Alfred*
6. *Matla Emanuel*
7. *Michalski Józef*
8. *Nerlich Tomasz*
9. *Niestrój Jerzy*
10. *Noster Antoni*
11. *Nowak Paweł*
12. *Osadnik Józef*
13. *Pilch Karol*
14. *Róg Franciszek*
15. *Russniok Jan*
16. *Stajer Aleksander*
17. *Stolarczyk Roman*
18. *Szostek Franciszek*
19. *Thorz Brunon*
20. *Tudzierz Wiktor*
21. *Wawrzyniak Stefan*
22. *Woźnica Teodor*
23. *Występ Jan*

Bogucice, ul. Francla 2.
 Leszczyny.
 Nowy Bytom, ul. Miarki 4.
 Czuchowice.
 Jaśkowice.
 Dąb, ul. Sośnina 4.
 Katowice, ul. Mariacka 14.
 Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 41.
 Dębieńsko Wielkie.
 Chorzów, ul. Szkolna.
 Katowice III, ul. Szpitalna 1.
 Czerwionka, ul. Powstańców 5.
 Mizerów.
 Czerwionka, ul. Focha 7.
 Ligota, ul. Ligocka.
 Mysłowice, ul. Rzezalna 17.
 Ruda, ul. Bytomska.
 Łaziska Górne, ul. Kieszki 11.
 Orzechowo.
 Leszczyny.
 Dziedzice.

**Kurs dla laborantów chemicznych
 odbyty w czasie od dnia 2. marca 1927 r. do dnia
 26. listopada 1928 r. w Królewskiej Hucie.**

Absolwenci kursu:

1. <i>Bartniczek Rudolf</i>	Górnośl. Fabr. Mat. Wyb. Łaziska.
2. <i>Głogowski Teodor</i>	Kop. „Helena“ w Szarleju.
3. <i>Gryzik Ferdynand</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
4. <i>Grzechowiak Mieczysław</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
5. <i>Kalita Walter</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
6. <i>Korbela Józef</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
7. <i>Krok Ryszard</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
8. <i>Martinek Brunon</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
9. <i>Niestony Nikodem</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
10. <i>Pordzik Wojciech</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
11. <i>Salbert Jerzy</i>	Huta Pokoju.
12. <i>Skalbania Roman</i>	Skarboferm, Król. Huta.
13. <i>Wutke Franciszek</i>	Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.

Kurs dla laborantów chemicznych.

(przechodni)

W dniu 13 marca 1929 r. uruchomiliśmy w Król. Hucie w Wojewódzkiej Szkole Mechanicznej przy ul. Mickiewicza L. 37, kurs zawodowy dla laborantów chemicznych.

Celem kursu jest podanie laborantom, posiadającym 3-letnią praktykę laboratoryjną, niezbędnych wiadomości teoretycznych oraz nauczenie ich racjonalnej pracy laboratoryjnej. Nauka na kursie trwa 4 półrocza po 5 miesięcy. Lekcje odbywały się 3 razy w tygodniu i to w poniedziałki, środy i piątki w czasie od godz. 16,30 do 20-tej.

Program kursu:

I. półrocze.

- A) Ćwiczenia językowe, ustne, opisowe, początki ćwiczeń stylistycznych. Podstawowe wiadomości z nauki o języku (gramatyka), części mowy szczeg. czasy.
- B) Lektura. Najłatwiejsze czytanki z podręcznika dla szkół zawodowych (H. Galle „Przy Pracy“).
- C) Ćwiczenia pisemne, ortograficzne, ćwiczenia opisowe w początkach z szczególnem uwzględnieniem przyszłego zawodu uczniów. Ćwiczenia w wyrażaniu myśli.

II. półrocze.

- A) Lektura. Czytanie łatwiejszych ustępów z podanego podręcznika. Ćwiczenia w wyrażaniu myśli na podstawie czytanek i inne opisy z życia przemysłowego.
- B) Ćwiczenia stylistyczne, wykazywanie różnic językowych i germanizmów na przykładach.
- C) Zasadnicze wiadomości ze składni języka polskiego. Powtarzanie poprzedniego materiału.
- D) Ćwiczenia pisemne, ortograficzne, opisy z szczególnem uwzględnieniem zawodu uczniów.

Matematyka.

Dodawanie i odejmowanie liczb ogólnych i szczególnych. Liczby względne. Mnożenie i dzielenie liczb ogólnych i szczególnych. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Równania stopnia pierwszego o jednej niewiadomej. Stosunki i proporcje. Rachunek wnioskowania. Reguła trzech prosta i złożona. Rachunek mieszaniny. Rachunek procentów prostych. Potęgi i pierwiastki. Podnoszenie do kwadratu i wyciąganie drugiego pierwiastka liczb szczególnych.

Zasady i przykłady obliczenia dwu równań pierwszego stopnia o dwu niewiadomych.

Fizyka.

I. Zasady ogólne. Przedmiot fizyki. Ciało. Stan skupienia ciał. Materja. Masa. Zjawisko. Zjawiska fizyczne a chemiczne. Prawa przyrody. Podział fizyki. Ciężenie mas. Ciężar a masa. Miary przestrzeni, czasu, masy i ciężaru.

II. Mechanika ogólna. Ruch i prędkość. Siły. Praca. Energja. Składanie i rozkładanie sił. Równowaga ciał. Spadek ciał. Zderzenie mas. Ruch obrotowy. Ruch wahadłowy. Ruch falisty. Maszyny proste.

III. Mechanika ciał ciekłych. Powierzchnia cieczy. Naczynia połączone. Szerzenie się ciśnienia w cieczy. Ciśnienie własne cieczy. Prawo Archimedesesa. Oznaczanie ciężaru właściwego. Waga Mohra. Pikrometr. Areometr. Włoskowatość. Mieszanki i roztwory. Krystaloidy i koloidy. Dyfuzja i osmoza.

IV. Mechanika ciał lotnych. Prędkość gazów. Prawo Boyle'a - Mariotta. Ciśnienie powietrza. Barometr. Pompy wodne. Lewar. Pipeta. Pompa powietrzna. Miech. Manometr. Smoczek. Gazomierz. Rozpuszczanie gazów.

V. Nauka o cieple. Ciepło a temperatura. Ilość ciepła. Kalorja. Termometry. Inne sposoby oznaczania temperatury. Wartość opałowa różnych materiałów. Przewodnictwo ciepła. Promieniowanie ciepła. Zmiana objętości ciał pod wpływem ciepła. Temperatura bezwzględna. Równanie gazowe. Zmiana stanu skupienia ciał. Pojęcie o maszynie i turbinie parowej i o motorach wybuchowych.

VI. Zasadnicze pojęcia z optyki. Barwa ciał. Spektroskop. Polaryzacja. Polarymetr.

VII. Magnetyzm. Wiadomości zasadnicze.

VIII. Nauka o elektryczności. Elektryczność statyczna. Prąd elektryczny. Źródło chemiczne prądu. Ogniwa. Akumulator. Opór. Natężenie prądu. Napięcie. Działanie prądu. Prądy indukcyjne. Promienie katodowe i Roentgena. Budowa atomu.

C h e m i a.

1. Pojęcia wstępne. Zjawisko fizyczne i chemiczne, analiza, synteza, pierwiastki, mieszanina, związek chemiczny.
2. Teoria atomistyczna. Ważniejsze prawa. Prawo zachowania masy. Prawo stosunków stałych i wielokrotnych. Prawo stosunków objętościowych u gazów. Ciężary atomowe — cząsteczkowe. Mol i równoważnik chemiczny. Równania chemiczne i obliczenia stechiometryczne. Obliczenia objętości gazów.
3. O energii: procesy egzo- i endotermiczne, światło i elektryczność w procesach chemicznych.
4. Tlen, ozon, alotropja.
5. Wodór, woda, destylacja.
6. Kwasy, zasady, sole. Reakcja zobojętniania, miareczkowanie. Dysocjacja elektrolityczna. Hydroliza. Elektroliza.
7. System periodyczny pierwiastków.
8. Chlorowce.

9. Tlen i siarka.
10. Azotowce.
11. Węgiel, krzem.
12. Roztwory elektrolitów i koloidów. Obniżenie punktu zamarzania i podwyższenie punktu wrzenia.
13. Metale wogóle.
14. Potasowce, sole amonowe.
15. Miedziowce.
16. Wapniowce. Analiza spektralna.
17. Magnez, cynk, kadm, rtęć.
18. Glin.
19. Ołów, cyna.
20. Chrom.
21. Mangan.
22. Żelazo, kobalt, nikiel.
23. Platyna.
24. Pierwiastki promieniotwórcze.

Wiadomości technologiczne rozmieszczone w odpowiednich miejscach kursu chemji.

1. Przy węglu. Teorja palenia. Odgazowanie i zgazowanie. Paleniska i generatory. Cel analizy gazów.
2. Przy wapniowcach. Twardość wody. Kamień kotłowy. Różne systemy zmiękczenia wody kotłowej i ich kontrola.
3. Przy azocie. Fabrykacja związków azotów różnemi drogami.
4. Przy metalach. Metalurgia wogóle a zwłaszcza metalurgia żelaza.

Preparatyka chemiczna.

- I. Wykład o przyborach laboratoryjnych i najważniejszych czynnościach.

- II. Wydmuchiwanie szkła. Sporządzenie tryskawki.
- III. Przekryształizowanie saletry.
- IV. Destylacja roztworu soli.
- V. Synteza siarczku żelaza.
- VI. Otrzymanie amonjaku z NH_4Cl .
- VII. Otrzymanie siarczku amonu z siarczku żelaza i amonjaku.
- VIII. Otrzymanie kwasu solnego z soli kuchennej.
- IX. Przygotowanie roztworów.
- X. Ważenie.

Ćwiczenia z analizy jakościowej.

Wykrywanie katjonów I. grupy: Hg, Ag, Pb, Bi, Cu, Cb, Sb, Sn, As.

Wykrywanie katjonów II. grupy: Co, Ni, Fe, Cr, Mn, Sn, Al.

Wykrywanie katjonów III. grupy: Ca, Sr, Ba.

Wykrywanie katjonów IV. grupy: Mg, K, Na, NH_4 .

Wykrywanie anjonów: S, SO_3 , SO_4 , Cl, ClO_3 , Br, S, NO_2 , NO_3 , PO_4 , BO_3 , CO_3 , SiO_3 , CrO_4 , Cr_2O_7 , (MnO_4 , MnO_4 , AsO_3 , AsO_4 , SbO_3 przy odpow. katjonach), $\text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2$, C_2O_4 , $\text{C}_4\text{O}_6\text{H}_4$.

Ćwiczenia z analizy ilościowej i technicznej na semestrze III i IV-tym kursu dla laborantów chemicznych.

1. Oznaczenie wody krystalizacyjnej w BaCl_2 . 2aq.
2. Oznaczenie Ba w X.
3. Oznaczenie Cl w roztworze NaCl.
4. Oznaczenie Cd w roztworze CdSO_4 .
5. Oznaczenie K w roztworze KCl.
6. Oznaczenie H_3PO_4 ogólnego w fosforycie.
7. Oznaczenie H_3PO_4 , rozpuszczalnego w wodzie w superfosfacie.

8. Oznaczenie H_3PO_4 , rozpuszczalnego w kwasie cytrynowym, w tomasówce.
9. Oznaczenie Ca i Mg w dolomicie.
10. Analiza mosiądzu (Cu, Zn, Pb) albo monety (Ag, Cu).
11. Analiza pirytu (SiO_2 , Fe, S, Cu).
12. Nastawienie roztworu 1/10n Na_2CO_3 .
13. Nastawienie roztworu 1/10n HCl.
14. Nastawienie roztworu 1/10n NaOH.
15. Oznaczenie węglanu obok wodorotlenku w ługu sodowym.
16. Oznaczenie NH_3 w siarczanie amonu albo oznaczenie HNO_3 metodą Dewarda.
17. Oznaczenie twardości wody przemijającej.
18. Oznaczenie twardości wody trwałej.
19. Nastawienie roztworu 1/10n KMnO_4 .
20. Oznaczenie Fe i Al w rudzie żelaznej metodą miarową.
21. Oznaczenie Mn w rudzie metodą miarową.
22. Nastawienie roztworu 1/10n $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$.
23. Nastawienie roztworu 1/10n jodu.
24. Oznaczenie As w arseniku.
25. Oznaczenie Cl w wodzie chlorowej.
26. Oznaczenie SO_2 w Na_2SO_3 .
27. Nastawienie roztworu 1/10n AgNO_3 .
28. Oznaczenie Cl w NaCl.
29. Oznaczenie Zn w blendzie cynkowej.
30. Analiza cynku surowego.
31. Analiza ortoklazu.
32. Analiza gazu świetlnego według Hempla.
33. Analiza gazu świetlnego według Buntego.
34. Analiza gazu spalinowego według Orsata.
35. Oznaczenie NH_3 metodą kalorymetryczną.
36. Analiza wody.
37. Analiza węgla (H_2O , popiół, wydajność koksu, S, N, wartość opałowa).
38. Analiza elementarna (C, H, N).

39. Metoda Carius'a.
40. Analiza smarów.
41. Elektroliza.

Rozkład godzin jest następujący:

Przedmioty	P ó ł r o c z e				Ra- zem
	wiosenne 1929 r. I.	zimowe 1929 r. II.	wiosenne 1930 r. III.	zimowe 1930 r. IV.	
Język polski	4	—	—	—	4
Arytmetyka	2	—	—	—	2
Matematyka i fizyka w zastos. do chemji	—	6	—	—	6
Chemja	6	2	—	—	8
Ćwiczenia chemiczne	—	4	12	12	28
	12	12	12	12	48

Program szczegółowy z ćwiczeń chemicznych przewidywał w półroczu II-iem ćwiczenia z analizy jakościowej, w półroczu III-iem i IV-tem ćwiczenia z analizy ilościowej i technicznej.

Poszczególne przedmioty objęli: *prof. Stanisław Staśko* z Miej. Szkoły Handlowej w Król. Hucie — język polski, *prof. Stefan Kozłowski* a później *prof. Józef Górski* z gimnazjów w Król. Hucie — arytmetykę, *Inż. Konrad Pillich* z Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Król. Hucie — chemję, *Inż. Witold Hennel*, *Dr. Jan Wierciński* z Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie i *Inż. Konrad Pillich* — ćwiczenia chemiczne.

Uczniów (laborantów) zgłosiło się przy otwarciu kursu 62. Wobec małej liczby miejsc w pracowni chemicznej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej na II-gi kurs dopuszczono tylko 23 uczniów. Na kurs III-ci przeszło 19 uczniów.

Ponieważ Wojewódzka Szkoła Mechaniczna i Hutnicza została z dniem 1 września 1930 r. przeniesiona do Śląskich

Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach, a w Zakładach tych niema dotąd żadnych laboratoriów chemicznych, nie było można uruchomić w nich 4-tego semestru kursu dla laborantów chemicznych. Z tego też powodu termin rozpoczęcia 4-tego semestru nie jest jeszcze ustalony. Na semestrze 4-tym uczniowie mieli dokończyć ćwiczeń z analizy ilościowej i przerobić ćwiczenia z analizy technicznej.

Kandydatów na kurs zgłosiły przeważnie tutejsze Zakłady Przemysłowe.

Kierownictwo kursu spoczywa w rękach *Inż. Konrada Pillicha*, ogólny zaś nadzór nad kursem powierzono *Inż. Karolowi Stasiowi* — Dyrektorowi Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Królewskiej Hucie.

**Kurs kuźniczo-hartowniczo-narzędziarski
odbyty w czasie od dnia 10. maja 1929 r. do dnia
17. maja 1929 r. w Katowicach.**

Uczestnicy kursu:

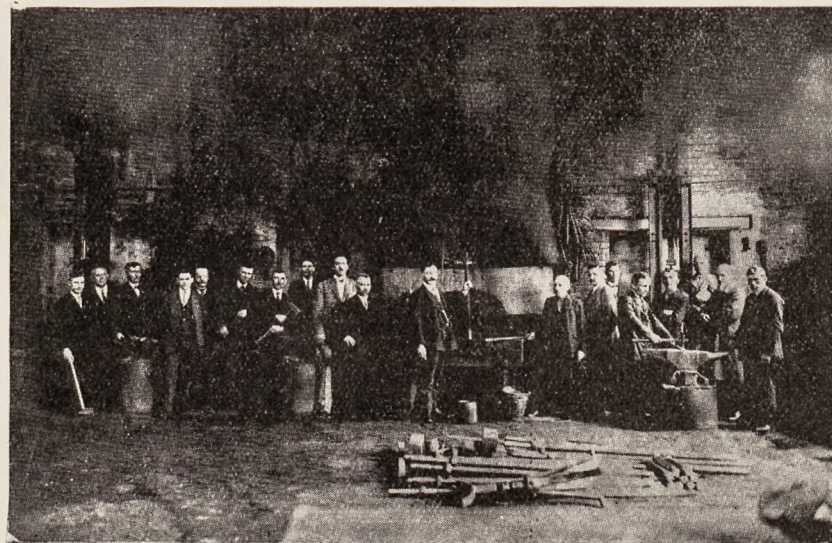
1. <i>Adamek Teodor</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 20.
2. <i>Cholewka Stanisław</i>	Zawiercie, ul. Żabia 7.
3. <i>Ehr Maks</i>	Katowice, ul. Kozielska 3.
4. <i>Hanuszkiewicz Stanisław</i>	Dąb, ul. Dębska 10.
5. <i>Horzela Wiktor</i>	Katowice, ul. Krasińskiego 67.
6. <i>Jankowski Eugenjusz</i>	Brzeszcze.
7. <i>Janota Paweł</i>	Katowice, P. K. P.
8. <i>Kamiąka Józef</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza 52.
9. <i>Koniarek Jerzy</i>	Siemianowice, ul. Barbary 10.
10. <i>Kowolik Jan</i>	Katowice, ul. Opolska 44.
11. <i>Kroll Franciszek</i>	Katowice III, ul. Dębowa 5.
12. <i>Laksander Henryk</i>	Katowice, Bartosza Głowackiego 8.
13. <i>Maloch Teodor</i>	Katowice III, ul. 18-tego sierpnia 8.
14. <i>Maroszek Józef</i>	Katowice, P. K. P.
15. <i>Musiół Brunon</i>	Chorzów, ul. Jadwigi 13.
16. <i>Nierada Leopold</i>	Chorzów, ul. Sobieskiego 15.
17. <i>Schottyssek Józef</i>	Nowy Bytom, ul. Niedurnego 60.
18. <i>Wartak Antoni</i>	Golonóg, Stara Wieś.

Kurs hartowniczo - narzędziarski w Katowicach.
10. V. 1929 — 17. V. 1929 r.

*Kurs hartowniczo - narzędziarski w Katowicach.
10. V. 1929 — 17. V. 1929 r.*

*Kurs hartowniczo - narzędziarski w Katowicach.
10. V. 1929 — 17. V. 1929 r.*

*Rzemieślnicy zwracajcie się ze wszystkim do Instytutu,
który Wam wedle sił dopomoże!*

Kurs wyszywaczek tkackich
odbyty w czasie od dnia 11. marca 1929 r. do dnia
27. czerwca 1929 r. w Bielsku.

Absolwenci kursu:

1. <i>Bartkowska Elżbieta</i>	Biała-Lipnik, ul. Nad Niwką.
2. <i>Daneł Anna</i>	Bielsko, ul. Górską 18.
3. <i>Daneł Filomena</i>	Bielsko, ul. Górską 18.
4. <i>Dawid Marja</i>	Jasienica, 62.
5. <i>Fertecka Ewa</i>	Wielkie Górki 85.
6. <i>Fiałkowska Helena</i>	Mikuszowice 103.
7. <i>Gąsior Elżbieta</i>	Bielsko, ul. Górską 18.
8. <i>Heczko Julia</i>	Podgórze 82.
9. <i>Kubańda Elżbieta</i>	Lipnik 203.
10. <i>Kubica Marja</i>	Mikuszowice 125.
11. <i>Mateja Klementyna</i>	Biała, ul. Hałcnowska 16.
12. <i>Pachówna Julia</i>	Komorowice, ul. Komorowicka 309.
13. <i>Pyszówna Genowefa</i>	Lipnik, Złote Łany 211.
14. <i>Szlagorówna Helena</i>	Kozy 343.
15. <i>Tycówna Anna</i>	Biała, ul. Główna 11.
16. <i>Zdeb Jadwiga</i>	Aleksandrowice 77.
17. <i>Ziolo Dorota</i>	Kozy 80.

Kurs imitacji drzew i marmurów.

W dniu 18 stycznia 1930 r. został uruchomiony w Katowicach kurs imitacji drzew i marmurów dla malarzy i lakierników. Nauki na kursie udzielał zaproszony przez Instytut instruktor p. *Edward Spruch* z Wiednia.

Lekcje odbywały się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 8 do 13 w Domu Chrześcijańskim przy ul. Jagiellońskiej 17, w Katowicach.

Program kursu, obejmujący godzin 180, był następujący:

1. linjowanie,
2. drzewne intarsje,

3. szlifowanie matowe i polerowanie,
4. zaznajamianie się z techniką mieszania farb,
5. nauka o stylach,
6. szpachtlowanie,
7. wytwarzanie kitu według najnowszych metod,
8. patynowanie bronzów.

Kurs, który trwał do 28. II. 1930 r., przysporzył uczestnikom wiele korzyści.

Kurs ukończyło 30 podanych niżej uczestników, którym wydano poświadczenia uczęszczania:

1. <i>Baron Franciszek</i>	Krywałd, ul. Rybnicka 23.
2. <i>Białoskórski Stanisław</i>	Sierpce, ul. Farna 22.
3. <i>Dürschlag Robert</i>	Katowice II, ul. Żółkiewskiego 2.
4. <i>Figura Jan</i>	Kosztowy, ul. 3-go Maja 40.
5. <i>Fulczyk Paweł</i>	Pawłów, ul. Główna 94.
6. <i>Janeczko Jan</i>	Król. Huta, ul. Narozna 7.
7. <i>Jędrysik Jerzy</i>	Ruda, ul. Kościelna 12.
8. <i>Kallela Karol</i>	Chorzów, plac Piastowski 14.
9. <i>Kisza Jan</i>	Cieszyn, Wyższa Brama 10.
10. <i>Koczy Ryszard</i>	Roździeń, ul. Piłsudskiego 5.
11. <i>Konduszek Wilhelm</i>	Mysłowice, ul. Piaskowa 11.
12. <i>Kott Paweł</i>	Ruda, ul. Orzegowska 4.
13. <i>Koźlik Józef</i>	Imielin, ul. Główna 36.
14. <i>Lemaszewski Zenon</i>	Michałkowice, ul. Warszawska 4.
15. <i>Lorke Jerzy</i>	Nowa Wieś, ul. Karola Miarki 32.
16. <i>Matura Jan</i>	Katowice II, Gabriela Hałubki 11/12
17. <i>Miemieć Józef</i>	Katowice, ul. Kordeckiego 6.
18. <i>Nyga Jan</i>	Szopienice, ul. 3-go Maja 15.
19. <i>Nyga Teofil</i>	Bieruń, Kopiec.
20. <i>Piątkowski Emil</i>	Nowe Hajduki, ul. Szkolna 4.
21. <i>PisarSKI Jerzy</i>	Bykowina, ul. Główna 33.
22. <i>Plaszczyk Antoni</i>	Knurów, Poniatowskiego, p. Rybnik.
23. <i>Poniszowski Henryk</i>	Ruda, ul. Starowiejska 15.
24. <i>Rygiel Józef</i>	Cieszyn, ul. Główna 5.
25. <i>Ryszka Władysław</i>	Imielin.
26. <i>Rzeźniczek Robert</i>	Michałkowice, ul. Paryska 4.
27. <i>Szneider Jan</i>	Brzeziny, ul. Warszawska.

Kurs imitacji drzew i marmurów w Katowicach.
18. I. 1930 — 28. II. 1930 r.

Wystawa z kursu imitacji drzew i marmurów w Katowicach.

Kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Rybniku.

10. II. 1930 — 18. IV. 1930 r.

Rzemieślnicy organizujcie spółki wytwórcze!

28. *Szneider Rudolf*

Brzeziny, ul. Warszawska.

29. *Wilk Alojzy*

Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.

30. *Wilk Antoni*

Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.

Przy rozdaniu poświadczeń, każdy z uczestników otrzymał wypracowane przez instruktora *E. Sprucha* objaśnienia, dotyczące używania farb dla imitacji drzew i marmurów.

Podczas trwania kursu wpłynęły do Instytutu 2 wnioski w sprawie obniżenia opłaty kursowej, od *Fulczyka Pawła* z Pawłowa oraz *Plaszczyka Antoniego* z Knuruwa, które Instytut, z uwagi na niezamożność petentów — stwierdzoną przez odnośne urzędy gminne — uwzględnił, obniżając im opłatę ze zł 106.— na zł 86.—.

Kurs zamknięto wystawą, którą zwiedziła licznie publiczność.

Kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Rybniku.

W dniu 10 lutego 1930 r. otwarto w Rybniku w starej szkole powszechnej przy ul. Cmentarnej kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych. Na kurs zapisało się 37 kandydatów, jednak pewna ich ilość z biegiem czasu odpadła. Frekwencja była naogół bardzo regularna. Nauki na kursie udzielali: 1. *Dechów Oskar* — rachunki i kalkulacja, 2. *Janik Antoni* — język polski i korespondencja, 3. *Branny Jan* — nauka obywatelstwa, 4. *Chawiński Mieczysław* — rysunki i kreślenie, 5. *Feld Władysław* — materiałoznawstwo i technologia zawodowa, 6. *Nowak Kazimierz* — fizyka przemysłowa. Nauka odbywała się codziennie od godz. 16 do 21.10. Kierownictwo kursu powierzył Instytut p. *Janowi Brannemu* — Kierownikowi Dokształcającej Szkoły Zawodowej w Rybniku, który w znacznej mierze przyczynił się do jego uruchomienia.

Uczestnikami kursu byli wyłącznie murarze. Program kursu był ten sam, co na kursie budowlanym w Katowicach.

Po ukończeniu kursu, w dniu 18 kwietnia 1920 r., odbył się egzamin końcowy, który trwał 2 dni, a mianowicie 21 i 22 maja 1930 r. Do egzaminu zgłosiło się 36 uczestników, z których 26 złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym, resztę przeznaczono do egzaminu poprawczego. Egzamin poprawczy, odbyty dnia 4 lipca 1930 r., złożyło 2-ch kandydatów, reszta odstąpiła od egzaminu.

Absolwenci kursu:

1. <i>Barteczko Norbert</i>	Głożyny 209.
2. <i>Dornia Rajmund</i>	Głożyny 159.
3. <i>Gajda Jerzy</i>	Biertułtowy 84.
4. <i>Hanke Wilhelm</i>	Rybnik, ul. Wolności 11.
5. <i>Janeta Alfred</i>	Wilchwa 29.
6. <i>Jeszka Alfred</i>	Głożyny 155.
7. <i>Knesz Paweł</i>	Zebrzydowice 18.
8. <i>Konkol Jan</i>	Golejów 88.
9. <i>Kuczera Wilhelm</i>	Golejów 64.
10. <i>Kuźnik Józef</i>	Syrynia 68.
11. <i>Liszka Brunon</i>	Zebrzydowice 10, pow. Rybnik.
12. <i>Morawin Józef</i>	Rybnik, ul. Chwałowska 49.
13. <i>Motyka Józef</i>	Chwałowice 14.
14. <i>Nieszporek Edward</i>	Golejów 87.
15. <i>Odrozek Ludwik</i>	Radlin.
16. <i>Ogon Franciszek</i>	Rybnik.
17. <i>Owczarzy Stanisław</i>	Niedobczyce 257 a.
18. <i>Paszek Franciszek</i>	Zamysłów 32.
19. <i>Płonka Józef</i>	Biertułtowy, u p. Czechaczka.
20. <i>Pochaba Adolf</i>	Wielopole 45, pow. Rybnik.
21. <i>Prochacki Alojzy</i>	Orzepowice 161.
22. <i>Rek Józef</i>	Radlin 238.
23. <i>Rojek Albin</i>	Biertułtowy 34.
24. <i>Siedlaczek Jerzy</i>	Kop. Emma 179.
25. <i>Skowronek Ryszard</i>	Solarnia 10, pow. Rybnik.
26. <i>Szulik Józef</i>	Zebrzydowice 69, pow. Rybnik.
27. <i>Talik Augustyn</i>	Biertułtowy 23.
28. <i>Tomala Jerzy</i>	Wielopole 108, pow. Rybnik.

Kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Katowicach.

W myśl § 131 c niem. ordynacji przemysłowej winni uczniowie rzemieślniczy, chcąc zdać egzamin czeladniczy, przedłożyć Komisji egzaminacyjnej dowód, że w czasie trwania nauki rzemiosła uczęszczali na naukę do dokształcającej szkoły zawodowej, o ile byli obowiązani do uczęszczania do takiej szkoły w myśl statutów miejscowych dokształcających szkół zawodowych.

Przepis ten uniemożliwia w wielu wypadkach zdanie egzaminu czeladniczego uczniom rzemieślniczym pracującym poza miejscem siedziby szkoły, do której mimo obowiązku nie uczęszczali, bądź też takim, którzy jako sezonowi pracownicy n. p. budowlani rozjeżdżają się na sezon zimowy do domu, a nie mając na miejscu zawodowej szkoły dokształcającej, nie mogą uczęszczać na naukę.

Postanowienia polskiej ustawy przemysłowej, z której wprowadzeniem w życie na obszar Województwa Śląskiego należy się liczyć, wymagają bezwzględnie od kandydatów na czeladników ukończenia nauki w dokszt. szk. zaw.

W celu dopomożenia tym licznym kandydatom, którzy dzisiaj nie mają już możliwości zdania egzaminu czeladniczego, jak również dla podniesienia zawodowego wykształcenia i obywatelskiego wychowania, Instytut na zlecenie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego zorganizował w Katowicach kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych, a rozpoczęcie tego kursu nastąpiło dnia 5. lutego 1930 r. Na kurs zapisało się 34 kandydatów zawodów: murarskiego, ciesielskiego, kamieniarskiego i brukarskiego, uczęszczało zaś 27 kandydatów. Lekcje odbywały się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 16 do 20,30 w Miejskiej Szkole Handlowej przy ulicy Szafranka (dawna siedziba Wydz. Ośw. Publ. Śląsk. Urzędu Wojewódzkiego).

Program kursu, obejmujący 408 godzin, był następujący:

P r z e d m i o t	Godzin	
	razem	tygod.
1. Język polski łącznie z nauką korespondencji rzemieślniczej	24	2
2. Nauka obywatelstwa: wiadomości o ustroju Polski: władze centralne, lokalne, samorządowe, o prawach i zarządzeniach dotyczących rzemiosła i przemysłu, opieka nad pracą, wskazania higieniczne	12	1
3. Nauka rachunków: rachunek przemysłowy: obliczenia pól i objętości, podstawy rachunkowości rzemieślniczej, zasady kalkulacji	84	7
4. Rysunki i kreślenie: rysunek odręczny, kreślenie geometryczne łącznie z nauką geometrii, kreślenie i rysunek zawodowy łącznie z nauką o konstrukcjach . .	120	10
5. Materiałoznawstwo: a) ogólne zasady „chemii życia codziennego i zawodowego“	12	3
b) specjalne (dla murarzy) kamienie naturalne i sztuczne, zaprawy, materiały izolacyjne i t. d. wiadomości o materiałach drzewnych lub:	36	
b) specjalne (dla cieśli) drewno, budowa, własności, choroby, wady, wybór materiałów drzewnych i t. d., wiadomości o materiałach murarskich	24	
6. Fizyka przemysłowa: a) wiadomości z mechaniki ogólnej i stosowanej (dźwignia i t. d., pompy i t. d.), wiadomości z wytrzymałości materiałów	36	4
b) wiadomości z dziedziny nauki o cieple i z dziedziny elektrotechniki	12	
7. Technologia zawodowa: a) wiadomości podstawowe z budownictwa miejskiego i wiejskiego	72	6
b) organizacja prowadzenia robót budowlanych z uwzględnieniem prowadzenia odnośnej rachunkowości	12	1
Razem:	408	34

Nauki na kursie udzielali:

1. *Inż. Albinowski Mieczysław* i
2. *Inż. Cielenkiewicz Roman* — materiałoznawstwo,
3. *Inż. Daniec Eugenjusz* — fizyka przemysłowa,
4. *Dr. Juras Franciszek* — rachunki,
5. *Inż. Kałkowski Tadeusz* — technologia zawodowa,
6. *Dr. Karczmarski Adam* — język polski i nauka obywatelstwa,
7. *Inż. Mielnicki Stanisław* — rysunki i kreślenia.

Kierownictwo kursu powierzył Instytut p. *Dr. Franciszkowi Jurasowi*. Ze względu na to, że uczestnicy kursu składali się przeważnie z murarzy i cieśli, ułożono podział godzin w ten sposób, że przedmioty ogólnokształcące jak rachunki, język polski, naukę obywatelstwa i fizykę przemysłową, prowadzono wspólnie dla murarzy i cieśli, przedmioty zaś czysto fachowe jak rysunki i kreślenia, materiałoznawstwo, technologię zawodową, wykładano oddzielnie dla murarzy i oddzielnie dla cieśli. Frekwencja uczestników była naogół bardzo regularną, kurs zakończono dnia 9 maja 1930 r. Egzamin końcowy odbył się w dn. 2 i 3 czerwca 1930. Do egzaminu zgłosiło się 25 kandydatów, z pośród których 17 następujących kandydatów złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym:

1. <i>Bagiński Józef</i>	Czeladź, ul. Rynkowa 5.
2. <i>Figas Maksymiljan</i>	Wełnowiec, ul. Agnieszki 40.
3. <i>Gibas Franciszek</i>	Katowice II, ul. Ferdynanda 2.
4. <i>Glenszczyk Paweł</i>	Paprocany 28.
5. <i>Kalisz Rafał</i>	Mokre, Kol. Goj.
6. <i>Korus Maksymiljan</i>	Łaziska Górne, Kol. Orzeszka 14.
7. <i>Korzus Józef</i>	Łąka.
8. <i>Krawiec Jakób</i>	Czeladź, Saturnowska Kolonja 107.
9. <i>Pyka Paweł</i>	Radzionków, ul. Piekarska 37.
10. <i>Ratka Stanisław</i>	Łaziska Górne, ul. Wiejska 14.
11. <i>Roter Alojzy</i>	Kochłowice, ul. Kamieniołomna 25.
12. <i>Sobczyk Ludwik</i>	Krasowcy, ul. Zarzina 15.

13. <i>Sutor Józef</i>	Kamień, ul. Główna.
14. <i>Tyrakowski Józef</i>	Wełnowiec, ul. Piastów 4.
15. <i>Walczak Józef</i>	Katowice, ul. św. Pawła 7.
16. <i>Woźnikowski Alojzy</i>	Łaziska Górne, Orzeszka 26.
17. <i>Wybraniec Paweł</i>	Krasowy, ul. Krakowska.

Kurs dla malarzy i lakierników w Bielsku (przechodni)

W dniu 1 grudnia 1930 r. otwarto w Bielsku w „Strzelnicy“ przy ul. Strzelniczej 8-mio tygodniowy kurs dla malarzy i lakierników. Na kurs zapisało się 51 kandydatów, z których 48 uczęszczało regularnie na naukę. Kurs prowadzi zaproszony przez Instytut wiedeński instruktor *Edward Spruch*. Nauka odbywa się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 14-tej do 19-tej, według następującego programu:

- I. Imitowanie wszelkich gatunków drzewa, marmurów, najnowsze malarstwo wnętrz jak również projekty dla salonów, klatek schodowych, westybulów, kolumn, postumentów, a specjalnie dekoracja w szlachetnych marmurach dla monumentalnych kościelnych budowli, ołtarzy, kazalnicy i t. p. oraz plastyczne linjowanie sztab i gzymsów.
- II. Specjalnie modna technika, złocenie matowe i z połyskiem ze szkłem, najnowsze reklamy w szkle, transparenty i rycie w różnych linjach. Technika napryskowa i jej zastosowanie dla lakierowania karoseryj samochodowych, szpachtlowanie, i kitowanie według francuskiego systemu, polerowanie, szlifowanie jak również patynowanie matowe jedwabnym piśmem. Następnie imitacja szlachetnych metali, jak miedzi, brązu, śniedzi etc.

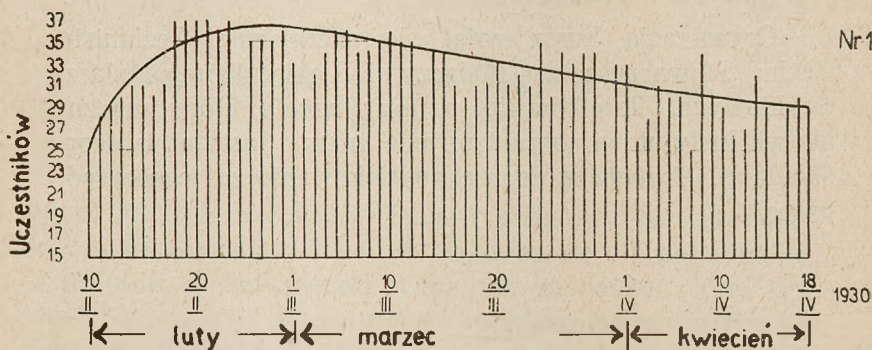
Chemiczne bejcowanie i farbowanie drzew naturalnych, technika pociągnięcia grzebieniami, imitacja różnych gatun-

ków drzew, jak również praktyczne wykonywanie intarsyj drzewnych, intarsyj drzewnych krajobrazów i wkładek drzewnych.

Nauka o harmonji farb.

Organizacją kursu zajął się energicznie Cechmistrz Cechu Stowarzyszenia Malarzy i Lakierników, Malarzy Szyldowych, Złotników itp. p. *Jan Penkala*, który znacznie ułatwił Instytutowi zorganizowanie kursu. Instytut tą drogą składa p. *Penkali* serdeczne podziękowanie za jego współpracę.

Wykresy frekwencji na kursach.

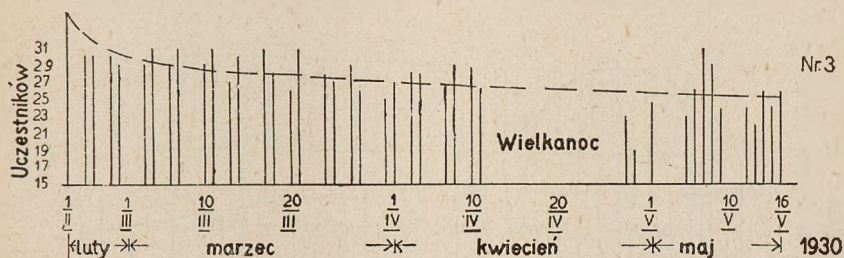
Wykres nr. 1.

Wykres frekwencji na kursie kształcącym dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Rybniku, odbytym w czasie od 10. II. — 18. IV. 1930 r.

Wykres nr 2.

Wykres frekwencji na kursie kształcącym dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Katowicach, odbytym w czasie od 5. II. — 9. V. 1930 r.

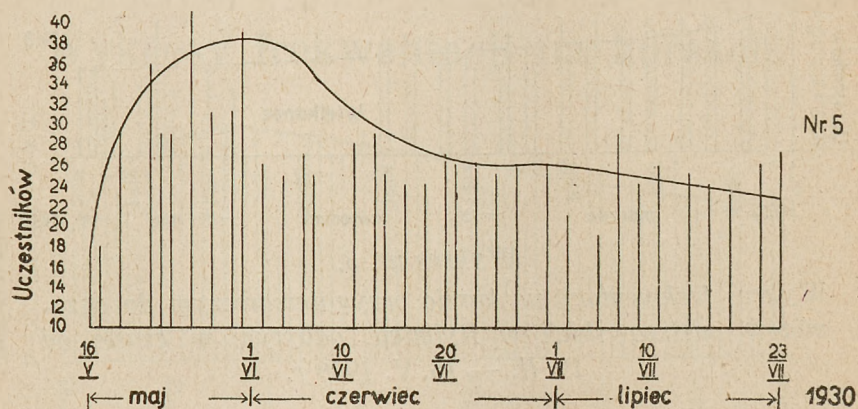
Wykres nr. 3.

Wykres frekwencji na kursie przygotowawczym do egzaminów mistrzowskich w Rybniku, odbyty w czasie od 19. II. — 16. V. 1930 r.

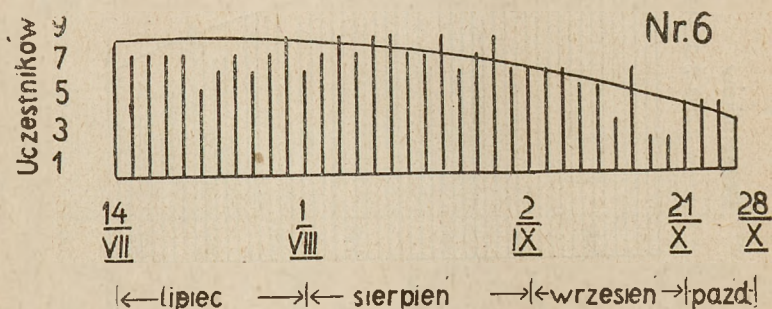
Wykres nr. 4.

Wykres frekwencji na kursie przygotowawczym do egzaminów mistrzowskich w Katowicach, odbyty w czasie od 20. XII. — 22. V. 1930 r.

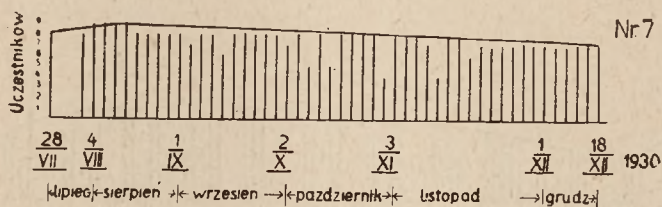
Wykres nr. 5.

Wykres frekwencji na kursie dla palaczy kotłowych w Katowicach, odbytym w czasie od 16. V. — 25. VII. 1930 r.

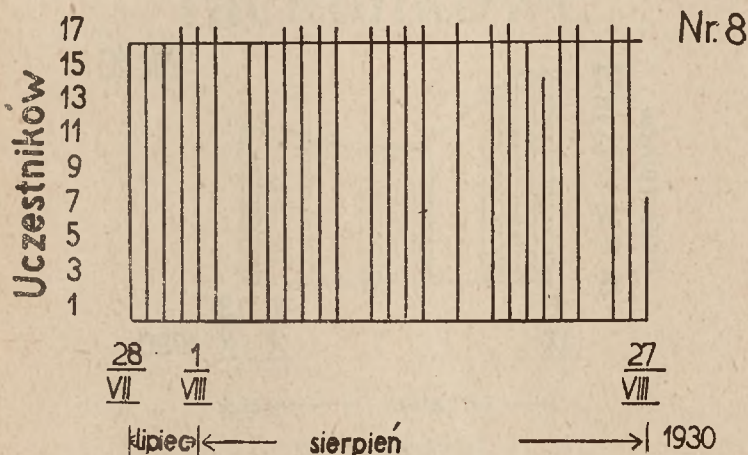
Wykres nr. 6.

Wykres frekwencji na kursie zawodowym dla czeladników obuwniczych w Rybniku, odbytym w czasie od 8. VII. — 28. X. 1930 r.

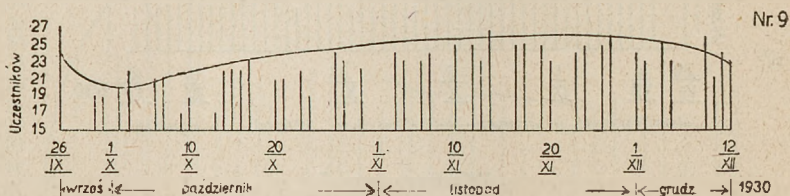
Wykres nr. 7.

Wykres frekwencji na kursie zawodowym dla czeladników obuwniczych w Wodzisławiu, odbytym w czasie od 28. VII. do 18. XII. 1930 r.

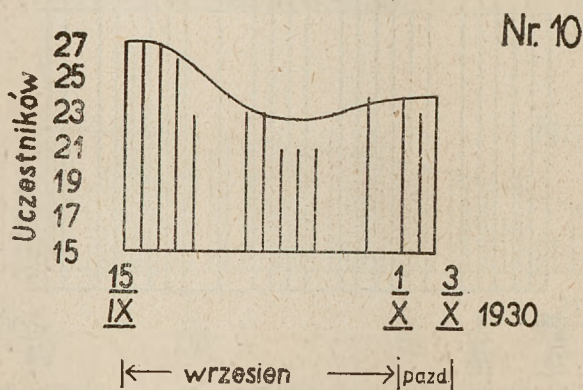
Wykres nr. 8.

Wykres frekwencji na kursie kroju damskiego i męskiego w Katowicach, odbytym w czasie od 28. VII. — 28. VIII. 30 r.

Wykres nr. 9.

Wykres frekwencji na kursie przygotowawczym do egzaminów mistrzowskich w Katowicach odbyty w czasie od dnia 26. IX. — 12. XII. 1930 r.

Wykres nr. 10.

Wykres frekwencji na kursie obuwniczym R. Stegmüllera w Król. Hucie, odbyty w czasie od 14. IX. — 6. X. 1930 r.

Sprawozdanie rachunkowe

Zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych Przemysłowego

[illegible]

**i rzeczywistych Śląskiego Instytutu Rzemieślniczego
za rok 1930**

	W y d a t k i	
	Preliminowane	Rzeczywiste
1. Uposażenie dyrektora i pracowników	27 960,—	27 960,—
2. Remuneracje i zapomogi (gratyfikacja)	2 000,—	400,—
3. Kasa Chorych i ubezpieczenia społeczne	1 500,—	1 282,75
4. Podróże służbowe i diety	2 000,—	552,67
5. Wyjazdy instruktorów wraz z subwencjami	8 000,—	500,—
6. Kursy zawodowe	108 592,—	33 926,11
7. Kursy kształcące dla terminatorów	15 000,—	7 391,25
8. Wydawnictwa	20 000,—	4 221,90
9. Biblioteka i czasopisma	6 000,—	6 087,14
10. Pomoce naukowe	21 720,—	17 839,99
11. Eksperymentalne placówki:		
a) dla szweców	15 000,—	10 233,53
b) dla galwanotechników	3 000,—	—
12. Wydatki biurowe:		
a) inwentarz	5 000,—	1 834,—
b) druki, przybory kancelaryjne, abonament gazet	2 000,—	3 722,01
c) poczta i telefon	2 500,—	2 305,79
d) koszt manipulacyjny w PKO	—	145,63
13. Lokal, opał i światło	7 500,—	11 307,06
14. Różne nieprzewidziane	1 000,—	—
15. Zakup książek i podręczników do sprzedaży	—	408,25
	248 772 —	130 118,08

Komisja rewizyjna:

Inż. Karol Staś wlr.

Hamerlok wir.

Kossuth włr.

Saldo z roku 1929	32 571,65
Przychód według zamknięcia budżetowego	110 493,78
Sumy przechodnie według spisu	9 961,29
	153 026,72

Rozchody według zamknięcia budżetowego	130 118,08
Sumy przechodnie według spisu	1 022,86
Gotówka na dzień 31. XII. 1930 r.	
a) w kasie	69 24
b) w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej	4 803,10
c) w Banku Gospodarstwa Krajowego	1 073,08
d) w P. K. O.	15 940,30
	21 885,72
	153 026,72

Inż. Karol Staś wlr.

Hamerlok wlr.

Kossuth wlr.

Bilans Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemys-

łowego w Katowicach na dzień 31. grudnia 1930 r.

Stan czynny.	
Gotówka w kasie	69,24
Gotówka w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej	4 803,10
Gotówka w Banku Gospodarstwa Krajowego	1 073,08
Gotówka w P. K. O.	15 940,36
Dłużnicy	936,40
Inwentarz	10 497,58
Biblioteka	15 717,86
Książki do sprzedaży	579,85
Czasopisma fachowe	507,91
Pomoce naukowe	20 191,91
Eksperymentalna placówka szewska	10 233,53
Wydawnictwa	3 139,64
Klej do lepienia podeszew	200,—
	<u>83 890,46</u>

Stan bierny.	
Wierzyciele	10 232,69
Majątek:	
z roku 1929	55 458,82
nadwyżka z roku 1930	18 198,95
	<u>73 657,77</u>
	<u>83 890,46</u>

Straty.

Rachunek Strat

Koszta administracyjne	47 675,91
Wydatki na kursy	41 317,36
Wyjazdy instruktorów	500,—
Koszta sprawozdania za rok 1929	551,45
Koszta wydania statutu	471,—
Koszta opracowania katalogu biblioteki	350,—
Zużyty klej na kursach obuwniczych i odpis z po-	
wodu wyschnięcia	189,30
Zaginione mapy Polski	30,—
Amortyzacja inwentarza	455,98
Amortyzacja pomocy naukowych	368,32
Nadwyżka	18 198,95
	<u>110 108,27</u>

i Zysków.

Zyski.	
Przychody z kursów	29 001,25
Składki członków	1 352,—
Subwencje	79 100,—
Odsetki	475,48
Zysk ze sprzedaży 216 egzemplarzy „Kalkulacji	
Krawieckiej“	178,64
Przychód z czytelní	0,90
	<u>110 108,27</u>

Komisja Rewizyjna:

Inż. Karol Staś wlr.

Hamérlok wlr.

Kossuth wlr.

Dochody:

Preliminarz budżetowy

1. Składki członków		
a) zwyczajnych 360 × zł 10,— . . .	3 600,—	
b) wspierających 5 × zł 100,— . . .	500,—	4 100,—
2. Kursy zawodowe według specjalnych preli- minarzy		74 517,—
3. Za użytkowanie maszyn szewskich ad punkt 11 a pozycji rozchodów 10%		1 620,—
4. Do pozycji rozchodowej 7 „Wydawnictwa“ za sprzedane egzemplarze wydawnictwa Instytutu Do pokrycia subwencjami	3 000,—	132 472,—
		215 709,—

Preliminarz

Do pokrycia specjalnemi subwencjami . . .		24 779,—
		24 779,—

na rok 1931.

Rozchody:

1. Wydatki osobowe: uposażenie dyrektora i pra- cowników	34 010,—	
2. Remuneracje i zapomogi	2000,—	36 010,—
3. Kasa Chorych i ubezpieczenia społeczne . .		1 600,—
4. Podróże służbowe i diety		5 000,—
5. Wyjazdy w celach naukowych wraz z subwen- cjami dla instruktorów		5 000,—
6. Kursy zawodowe według specjalnych preli- minarzy		74 727,—
7. Wydawnictwa		10 000,—
8. Biblioteka i czasopisma		5 000,—
9. Wydatki biurowe: a) inwentarz biurowy	2 000,—	
b) druki i materiały piśmienne	3 500,—	
c) poczta i telefon	3 000,—	8 500,—
10. Lokal, opał i światło: a) biuro		7 000,—
b) warsztaty i sale wykładowe		13 200,—
c) ewentualny remont lokali		2 000,—
d) sprzęt szkolny		3 000,—
11. Eksperymentalne placówki: a) rozbudowa szewskiej placówki w Mikołowie		16 200,—
b) warsztat doświadczalny dla piekarzy . . .		10 000,—
c) dla galwanotechników		3 000,—
12. Pomoce naukowe 10% od sumy kursów . . .		7 472,—
13. Koszta reklamy kursów i inne		6 000,—
14. Różne nieprzewidziane		2 000,—
		215 709,—

nadzwyczajny:

3 kursy terminatorskie		13 800,—
1 kurs dla mechaników automobilowych . . .		10 979,—
		24 779,—

Protokół

Komisji Rewizyjnej Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego z przeprowadzonej rewizji za IV-ty kwartał 1930 r.

Komisja Rewizyjna w osobach: p. *Dyr. Stasia* z Król. Huty i p. *Józefa Hamerłoka* z Katowic w dniach 11, 13 i 16 stycznia 1931 r. badała księgowość i rachunkowość Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego za IV-ty kwartał 1930 r. i stwierdziła zgodność zamknięć ksiąg za rok 1930 z zapasami gotówki, posiadanej przez Instytut w kasie, w P. K. O., w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej i w Banku Gospodarstwa Krajowego. Komisja Rewizyjna zbadała, przyjęła i podpisała:

1. zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych i rzeczywistych Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1930,
2. zamknięcie kasowe Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1930,
3. bilans oraz rachunek zysków i strat Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego za rok 1930, które zostały zestawione zgodnie z życzeniem, wyrażonem przez ostatnie Walne Zebranie.

Gotówki posiadał Śląski Instytut Rzemieślniczo - Przemysłowy w dniu 31 grudnia 1930 r. zł 21 885.72, a majątek ogólny jego wzrósł ze zł 55 458.82 o zł 18 198.95 na złotych 73 657.77.

Komisja rewizyjna wnosi o udzielenie Zarządowi abso-lutorjum przez Walne Zebranie.

K a t o w i c e, dnia 16 stycznia 1931 r.

Komisja Rewizyjna:

Inż. Karol Staś włr. *Kossuth* włr. *Hamerlok* włr.

Spis członków

Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach

1. <i>Adamczyk Alojzy</i>	Dębieńsko Stare.
2. <i>Bagiński Józef</i>	Czeladź, ul. Rynkowa 5.
3. <i>Balcer Antoni</i> , inżynier	Katowice, Okr. Urząd Górniczy.
4. <i>Banaś Teodor</i> , rzemieślnik	Katowice II.
5. <i>Barcikowski Janusz</i> , inżynier	Stary Bieruń, Lignoza S. A.
6. <i>Bartochowski St.</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Mikołowska 47.
7. <i>Bartochówna Genowefa</i>	Rybnik, ul. Grażyńskiego.
8. <i>Bartosikówna Wanda</i>	Król. Huta, ul. Wolności 13.
9. <i>Bartusz Robert</i> , malarz	Siemianowice, ul. Bytomska 20.
10. <i>Bąk Stanisław</i> , rzemieślnik	
11. <i>Bednarski</i>	Wełnowiec, Zakłady Hohenlohego.
12. <i>Bereza Jerzy</i> , inżynier	Katowice, ul. Krakowska 4.
13. <i>Berger Wilhelm</i> , rzemieślnik	Nikiszowiec, ul. Poprzeczna 15.
14. <i>Berghausen Henryk</i> , rzem.	Katowice, ul. Jagiellońska 11.
15. <i>Białas Franciszek</i> , rzemieślnik	Michałkowice, ul. Bytomska 20.
16. <i>Binek Wiktor</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Narutowicza 14.
17. <i>Bista Wilhelm</i> , rzemieślnik	Bykowina, ul. Ogrodowa 5.
18. <i>Bizoń Mieczysław</i> , inżynier	Katowice, ul. Młyńska 22.
19. <i>Bobrowski Włodzimierz</i> , inż.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
20. <i>Bonk Jan</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Wodna 10.
21. <i>Borkowski Tadeusz</i> , inżynier	Makoszowy.
22. <i>Borszcz Józef</i> , obuwnik	Pawłowice, ul. Główna 14.
23. <i>Buchta Stefan</i> , stolarz	Nikiszowiec, ul. Dolna 13.
24. <i>Bugiel Józef</i>	Głożyny, poczta Bieruńtów.
25. <i>Bukowski Władysław</i> , referent	Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
26. <i>Burzig Wilhelm</i>	Katowice, ul. Poniatowskiego 11.
27. <i>Bregula Ryszard</i> , stolarz	Król. Huta, ul. ks. Łukaszczyka 31.

28. <i>Brochocki Jan</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
29. <i>Broda Alojzy</i> , buchalter	Katowice, ul. Krakowska 72.
30. <i>Broda Józef</i> , rzemieślnik	Katowice II, ul. Markiefki 38.
31. <i>Brzeziński Franciszek</i> , stolarz	Brzezinka, ul. Laryszka 180.
32. <i>Brzezowski Ludwik</i> , dyrektor	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
33. <i>Hrobok Piotr</i> , Przemysłowiec	Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
34. <i>Cieñciala Józef</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Sobieskiego 20.
35. <i>Cieply Alojzy</i>	Giszowiec, ul. Szopena 1.
36. <i>Cieśla Franciszek</i>	Wielkie Piekary, ul. Marjacka 74.
37. <i>Ciślak Franciszek</i> , rzemieślnik	Król. Huta, ul. Hajducka 3.
38. <i>Ciupka Jan</i> , krawiec	Rybnik.
39. <i>Chodzeński Klemens</i> , ślusarz	Wełnowiec, ul. Hallera 51.
40. <i>Cofala Stefan</i>	Mikołów, ul. Krakowska 31.
41. <i>Chrószcz Waldemar</i> , krawiec	Pszów, pow. Rybnik.
42. <i>Chrzan Mieczysław</i> , krawiec	Katowice, ul. Szafranka.
43. <i>Cwiżewicz</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Hajducka 12.
44. <i>Cyron Ernest</i> , obuwnik	Mikołów, ul. Stawowa 6.
45. <i>Czubek Stanisław</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
46. <i>Dalbor Bolesław</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Katowicka 12.
47. <i>Daniec Alfred</i> , inżynier	Katowice, kop. Kleofas.
48. <i>Demiński Alojzy</i> , przemysł.	Katowice, ul. św. Jacka 4.
49. <i>Ditrich Ryszard</i> , rzemieślnik	Tarn. Góry, ul. Gliwicka 27.
50. <i>Dolata Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Sienkiewicza 19.
51. <i>Donnerstag Konrad</i> , kupiec	Chropaczów.
52. <i>Donnerstein Icek</i> , szewc	Katowice, ul. Stanisława 7.
53. <i>Drobny Antoni</i>	Rydułtowy, ul. Mickiewicza 14.
54. <i>Dronszyk Paweł</i>	Boguszowice, pow. Rybnik.
55. <i>Drozdowski Witold</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Bytomska 18.
56. <i>Duczmal Antoni</i>	Łódź-Szopienice, ul. Rejtana 36.
57. <i>Duda Aniela</i> , krawcowa	Nowa Wieś, ul. Mikołowska 13.
58. <i>Dudzik Franciszek</i> , maszynista	Bogucice, ul. Francuska 2.
59. <i>Dziaczko Jerzy</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Sobieskiego 7.
60. <i>Dzień Wacław</i> , rzemieślnik	Bielsko, plac Ratuszowy 3.
61. <i>Dyląg Józef</i> , drukarz	Katowice III, ul. Janasa 6.
62. <i>Dyrbus Stanisław</i>	Zamysłów, pow. Rybnik.
63. <i>Elandt Alfred Marjan</i> , inż.	Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
64. <i>Faryniakowa St.</i> , krawcowa	Biała, ul. Hałcnowska 31.
65. <i>Fiedor Rudolf</i> , inżynier	Król. Huta, Skarboferm, Gen. Dyr.

66. <i>Fitzik Franciszek</i>	Godula.
67. <i>Foks Antoni</i> , fryzjer	Siemianowice, ul. Wandy 8.
68. <i>Francic Vilim Dr.</i> , profesor	Król. Huta, ul. Gimnazjalna 22.
69. <i>Frank Ryszard</i> , doz. elektr.	Czerwionka, ul. Wolności 17.
70. <i>Friedel Józef</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
71. <i>Fryda Jerzy</i> , inżynier	Mysłowice, kop. Mysłowice.
72. <i>Fuhrmann Wilhelm</i> , piekarz	Katowice-Brynów.
73. <i>Fulczyk Paweł</i> , malarz	Pawłów, ul. Główna 94.
74. <i>Gałązka Stanisław</i>	
75. <i>Ganzenmüller Karol</i>	Katowice, ul. Zamkowa 13.
76. <i>Gawlik Jan</i> , szofer	Janów, ul. Zamkowa 28.
77. <i>Gątkiewicz Bronisław</i>	Szopienice, ul. 3-go Maja 4.
78. <i>Gidaszewski Antoni</i> , krawiec	Katowice, ul. 3-go Maja 34.
79. <i>Gil Szczepan</i> , szklarz	Katowice, ul. M. Piłsudskiego 43.
80. <i>Gładysz Alojzy</i> , stolarz	Grabownia.
81. <i>Goetze Oskar</i>	Nikiszowiec, ul. Poprzeczna 1.
82. <i>Goj Paweł</i>	Brzezinka, ul. Sienkiewicza 325.
83. <i>Golarczyk Florjan</i>	Katowice, ul. Kościuszki 17.
84. <i>Golda Oskar</i>	Katowice, ul. Gliwicka 4.
85. <i>Goląbek Wincenta</i> , krawczyni	Orzesze, ul. Dworcowa.
86. <i>Gonsior Franciszek</i> , krawiec	Orzesze, pow. Pszczyna.
87. <i>Górczyńska Janina</i> , krawczyni	Katowice, ul. Stawowa 10.
88. <i>Górka Karol</i>	Bielsko, Szkoła Przemysłowa.
89. <i>Górkiewicz Eugenjusz</i> , inż.	Król. Huta, ul. Lompy 25.
90. <i>Grabianowski Edmund</i> , inż.	Król. Huta, ul. Redena 23.
91. <i>Gromnicki Adam</i> , inż.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
92. <i>Gruszka Wiktor</i>	Wilchwa, poczta Wodzisław.
93. <i>Gryger Stanisław</i> , inżynier	Katowice, ul. M. Piłsudskiego 44.
94. <i>Grymel Gertruda</i> , krawczyni	Łagiewniki.
95. <i>Grzegorzycza Józ.</i> , maszynista	Malenie, poczta Czerwionka.
96. <i>Grzybek Michał</i>	Wesoła, ul. Graniczna 110.
97. <i>Habdas Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Kilińskiego 5.
98. <i>Hadera Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Wojewódzka 24.
99. <i>Hadyk Robert</i> , elektromonter	Katowice, ul. Starowiejska 2.
100. <i>Hahn Eryk</i> , kupiec	Myszków.
101. <i>Hałaczkiwicz Stanisław</i>	Katowice II.
102. <i>Hamerlok Józef</i> , budowniczy	Katowice, ul. Gen. Zajączka 21.
103. <i>Hampa Józef</i>	Rybnik-Paruszwiec.
104. <i>Hankiewicz Konstanty</i>	Siemianowice, ul. ks. Stabika 6.
105. <i>Hanuszkiewicz St.</i> , rzemieśl.	Dąb, ul. Dąbska 10.

106. <i>Hawliczek</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
107. <i>Hennel Witold</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
108. <i>Hoffman Teodor</i>	Katowice, ul. Gliwicka 12.
109. <i>Hoinka Roman</i>	Szarlej, ul. Kościuszki 3a.
110. <i>Hryniewiecki Piotr</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
111. <i>Iwański Teodor</i> , mechanik	Katowice, ul. Wojewódzka 36.
112. <i>Jankowiak Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Pocztowa 12/13.
113. <i>Jaroszyński W.</i> , inżynier	Katowice, ul. Król. Jadwigi 4.
114. <i>Jasiński Stefan</i> , inżynier	Stary Bieruń.
115. <i>Jastrzembski Franciszek</i>	Katowice, ul. św. Pawła 7.
116. <i>Jesionek Wiktor</i> , piekarz	Katowice III, ul. Narutowicza 14.
117. <i>Jędrośka Karol</i>	Pszów, pow. Rybnik.
118. <i>Joachimski Józef</i>	Marklowice Dolne.
119. <i>Juraszek Antoni</i>	Katowice, ul. Krzywa.
120. <i>Juras Franciszek Dr.</i> ,
referendarz Śl. Urz. Wojew.	Katowice, ul. Francuska 45.
121. <i>Juziakówna Kat.</i> , krawczyni	Katowice, ul. św. Stanisława 5.
122. <i>Kaczmarek Kazimierz</i>	Katowice III, ul. Katowicka 6.
123. <i>Kaczmarek Stanisław</i>	Brzezowice, ul. Piekarska 13.
124. <i>Kaczorowski Józef</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
125. <i>Kafka Józef</i>	Katowice, ul. Krakowska 34.
126. <i>Kalinowski Edward</i>	Szopienice, ul. 3-go Maja 2.
127. <i>Kalisz Adolf</i> , krawiec	Katowice, ul. Skalna 5, II p.
128. <i>Kaldonek Jan</i> , obuwnik	Pawłów, ul. Główna 64.
129. <i>Kamieński Antoni</i>	Huta Strzybnica.
130. <i>Kantyka Józef</i>	Dziedzice-Czechowice 342.
131. <i>Karczmarski Adam Dr.</i> ,
radca Wojew.	Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
132. <i>Karzelek Teodor</i>	Wełnowiec, ul. Rzymelki 4.
133. <i>Kasprzycki Rudolf</i> , krawiec	Katowice, ul. Andrzeja 12.
134. <i>Kaszný Jan</i>	Wodzisław, Szosa Rybnicka 5.
135. <i>Kempiński</i>	Katowice, ul. Lompy 2.
136. <i>Kiczka Ryszard</i>	Kończyce, pow. Katowice.
137. <i>Kiedroń Józef</i> , inżynier	Siemianowice, ul. ks. Stabika.
138. <i>Kielczewska Weronika</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 58.
139. <i>Kieszek Feliks</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Gimnazjalna 23.
140. <i>Klimas Antoni</i>	Bełk, pow. Rybnik.
141. <i>Klose Maks</i> , krawiec	
142. <i>Knapik Alojzy</i>	Wielkie Piekary, Na błoniach 1.

143. *Knolly Karol*, inżynier
144. *Kobyliński Bronisław*, inż.
145. *Koch Józef*
146. *Kochanowski Franciszek*
147. *Kochter Edward*
148. *Koczurkiewicz Wład.*, inż.
149. *Koloszek Łucja*, krawczyni
150. Koło Związków Polskich Sam. Rzem. i Przemysłowców.
151. Koło Związków Rzemieślników Polskich.
152. *Konduszek Wilhelm*
153. *Konieczny A.*, instr. kraw.
154. *Kopecka Klara*
155. *Koperczyk Alojzy*
156. *Korbik Józef*, elektrykarz
157. *Korus Maksymilian*, murarz
158. *Kossuth Stanisław*, inżynier
159. *Kostka Emanuel*
160. *Kościukiewicz Stanisław*, inż.
161. *Kowalski Adam*, inżynier
162. *Kozubowski Kazimierz*, inż.
163. *Krajewski*, inżynier
164. *Krawiec Jakób*, murarz
165. *Król Edward*, krawiec
166. *Krupa Jan*
167. *Krzyżowski Jan*, szofer
168. *Kuczka A.*, krawiec
169. *Kudowicz*
170. *Kukła Eryk*
171. *Kula Wilhelm*
172. *Kuliżanka Zofia*, krawczyni
173. *Kuntner Józef*
174. *Kurpaniówna Helena*, krawcz.
175. *Kusz Franciszek*, krawiec
176. *Kusz Józef*
177. *Kuś Piotr*
178. *Kwaśniewski Henryk*, elektr.
179. *Kwieciński Marjan*, inżynier
- Siemianowice, ul. Hutnicza 29.
- Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
- Katowice, ul. Wodna 6.
- Mysłowice, ul. Teatralna 12.
- Świętochłowice, ul. Górnicza 2.
- Nowa Wieś, ul. Konopnickiej 4.
- Bielszowice.
- Rzem. i Przemysłowców.
- Mysłowice, ul. Piastowska 31.
- Warszawa, ul. Twarda 5.
- Katowice, ul. Opolska, róg Dąbr.
- Krzyżkowice.
- Bytków, ul. Ogrodowa 5.
- Łaziska Górne.
- Katowice, ul. Kościuszki 48.
- Katowice, ul. Graniczna 4.
- Stary Bieruń, Lignoza S. A.
- Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
- Król. Huta, ul. Piastowska 13.
- Michałkowice, kop. Maks.
- Saturn, Nowa Kolonia 107.
- Brzeziny Śl. ul. Bytomska 8.
- Katowice, ul. Stalmacha 16.
- Katowice, ul. Wojewódzka 11.
- Katowice, ul. Teatralna 7.
- Katowice, ul. Mickiewicza 17.
- Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 141.
- Boguszowice.
- Katowice II, Fabryka Chemiczna.
- Katowice, ul. 3-go Maja 38.
- Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 39.
- Ruda, ul. Hutnicza 9.
- Tychy, Browar Obywatelski.
- Król. Huta, ul. Kościelna 27.
- Zory, Rynek 26.
- Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
- Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
- Sosnowiec, ul. Targowa 4.
- Dziedzice, nr. 279.

183. *Lemberski Emil*, elektrykarz Rydułtowy, ul. Kalwaryjska.
184. *Lichocki Józef* Bykowina, pow. Katowice.
185. *Lipówna Janina*, krawczyni Katowice, ul. Plebiscytowa 1.
186. *Lorke Jerzy*, malarz Nowa Wieś.
187. *Lubowicki Marjan*, inżynier Katowice, Okr. Urząd Górniczy.
188. *Ludyga Piotr* Katowice, ul. Zabrska 14.
189. *Łabanowicz* Katowice, ul. Markiefki 67.
190. *Łabęcki Zygmunt*, inżynier Król. Huta, ul. Gimnazjalna 22.
191. *Łowiński Mieczysław*, inż. Katowice, G. Zw. Przem. G. H.
192. *Łuczywo Jan* Katowice, ul. Wodna 6, II. p.
193. *Łukasiewicz Stefan*, inżynier Katowice, ul. Ferdynanda 7.
194. *Łukaszczyk Sylwester* Brzeziny, ul. 3-go Maja 40.
195. *Łukoś Jan*, inżynier Bielsko, ul. Grunwaldzka 22.
196. *Łyszczak Piotr*, krawiec Szopienice, ul. Dworcowa 4.
197. *Machocki Tadeusz*, inżynier Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
198. *Maćkowiak Franciszek* Król. Huta, ul. Bytomska 65.
199. *Majer Wiktor* Katowice, ul. 3-go Maja, „Pap“.
200. *Manrat Józef* Lipiny, ul. Bytomska 36.
201. *Markiewicz K.*, inżynier Bielsko, ul. Łukowa 7.
202. *Markiewka Józef* Michałkowice, ul. Piłsudskiego 13.
203. *Mastalerz Marta*, krawczyni Nowa Wieś, ul. Kościuszki 34.
204. *Materla Piotr*, obuwnik Piotrowice.
205. *Matuszewski Idzi*, stolarz Siemianowice, ul. 3-go Maja 6.
206. *Mercik Józef* Kończyce, ul. Wilczka 54.
207. *Merge Erna*, krawczyni Wełnowiec, plac Miarki 7.
208. *Micewicz Władysław*, inż. Król. Huta, kop. Król, św. Barbary.
209. *Mikołajczak Fr.*, krawiec Orzesze, pow. Pszczyna.
210. *Miściuk Konstanty*, inżynier Król. Huta, ul. Krzyżowa 13.
211. *Mitkiewiczówna Helena* Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
212. *Modlich Józef*, obuwnik Król. Huta, ul. Wolności 76.
213. *Morawiec Paweł*, stolarz Kochłowice, ul. Nowowiejska 4.
214. *Murek Karol*, krawiec Siemianowice, ul. Bytomska 21.
215. *Musiol Antoni* Wielkie Piekary, ul. Marjacka 253.
216. *Musiol Jan* Markłowice Dolne, pow. Rybnik.
217. *Nalepa Franciszek*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
218. *Niederliński Jan*, elektrotechn. Katowice, ul. Krakowska 74.
219. *Niederliński W.*, mistrz elektr. Katowice, ul. Krakowska 74.
220. *Niškiewicz Kilian* Katowice III, ul. Król.-Hucka 19.
221. *Niškiewicz Roman* Katowice III, ul. Król.-Hucka 19.

222. <i>Noga Edward</i>	Godów, pow. Rybnik.
223. <i>Nowak Paweł</i>	Świętochłowice, ul. Długa 35.
224. <i>Nowicki Bernard</i>	Nowa Wieś, ul. Bytomska 6.
225. <i>Obracaj Paweł</i>	Katowice-Dąb, ul. Król.-Hucka 19.
226. <i>Obrapalski Jan</i> , inżynier	Katowice, ul. Opolska 11.
227. <i>Obtułowicz Władysław</i> , inż.	Knurów.
228. <i>Olearczyk Jan</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
229. <i>Oleś Fryderyk</i>	Boguszowice, pow. Rybnik.
230. <i>Olmer Icek</i>	Katowice, ul. Marjacka 32.
231. <i>Olszewicz Władysław</i> , inż.	Siemianowice, ul. 3-go Maja 4.
232. <i>Otrząsek</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza 66.
233. <i>Pająk Franciszek</i>	Brzezinka, ul. Laryszka.
234. <i>Pająk Jan</i>	Katowice, ul. Krakowska 39.
235. <i>Pajdla Rudolf</i> , drukarz	Katowice, ul. Kamienna 5.
236. <i>Panek Jadwiga</i> , krawczydni	Katowice, ul. Mickiewicza 20.
237. <i>Passoń Paweł</i> , obuwnik	Pawłowice, ul. Kościelna 18.
238. <i>Passoń Wilhelm</i> , doz. elektr.	Król. Huta, ul. Mickiewicza 100.
239. <i>Pawłowski Józef</i> , krawiec	Szopienice, ul. Dworcowa 4.
240. <i>Pawłowski Zenon</i>	Król. Huta, ul. Hajducka 3.
241. <i>Persel Aleksander</i> , palacz	Siemianowice, ul. Jagiellońska 3.
242. <i>Piątek Teodor</i>	Pszów, pow. Rybnik.
243. <i>Piecha Alojzy</i>	Katowice, ul. Młyńska 3.
244. <i>Piechaczek A.</i>	Markłowice Dolne, pow. Rybnik.
245. <i>Pientka Józef</i> , przemysłowiec	Katowice, ul. Sienkiewicza 24.
246. <i>Pierzchalski</i> , fotograf	Katowice, ul. 3-go Maja 2.
247. <i>Piestrak Karol</i> , inżynier	Knurów, kop. Knurów.
248. <i>Pietrzykowski Bronisław</i> , inż.	Ruda, ul. Korfantego 1.
249. <i>Piksa Henryk</i>	Rówień, pow. Rybnik.
250. <i>Pillich Konrad</i> , inżynier	Król. Huta, ul. 3-go Maja 7.
251. <i>Pilot Jan</i>	Stare Chechło, ul. Wiejska 117.
252. <i>Pisarski Jerzy</i>	Bykowina, ul. Słomna 33.
253. <i>Plichta Józef</i> , kowal	Kobiór, ul. Dworcowa 6.
254. <i>Planecki Robert</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 38.
255. <i>Płoński Jerzy</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
256. <i>Podleśna Elżbieta</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 31.
257. <i>Podowski Adam</i> , gen. dyr.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
258. <i>Pojda Teofil</i> , przemysłowiec	Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
259. <i>Polak Anna</i> , krawczydni	Siemianowice, ul. Barbary 10.
260. <i>Potyka Sebastian</i>	Bielszowice, ul. Polna 29.

261. <i>Potyrała Franciszek</i> , inż.	Katowice-Brynów, kop. Wujek.
262. <i>Pośpiech Robert</i>	Bielszowice, ul. Piaskowa 53.
263. <i>Prawdzik Karol</i> , obuwnik	Chorzów, plac św. Jana 37.
264. <i>Preisner Jan</i> , urzędnik	Mała Dąbrówka, ul. Szpitalna 2.
265. <i>Prędkie Icek</i>	Sosnowiec, ul. Mościckiego 11.
266. <i>Pronobis Piotr</i> , drukarz	Siemianowice, ul. Staszycza 17.
267. <i>Pryka Ignacy</i> , krawiec	Katowice, ul. Mieleckiego 6.
268. <i>Przeszlakowski Edward</i> , inż.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
269. <i>Przybyłowski Wład.</i> , inż.	Toruń, pl. Wolności 47.
270. <i>Przymusowy Cech Kominarzy</i>	Nikiszowiec, ul. Korfantego.
271. <i>Pyplacz Wojciech</i> , zegarm.	Szopienice, ul. 3-go Maja 15.
272. <i>Pyszny Jerzy</i>	Janów.
273. <i>Rak Stefan</i> , inżynier	Katowice, ul. Królowej Jadwigi 4.
274. <i>Ratka Karol</i>	Ruda, ul. Biskupicka 11.
275. <i>Rduch Robert</i>	Wilcza Górna, poczta Szczygłowice.
276. <i>Ril R.</i> , inżynier	Bielsko, Szkoła Przemysłowa.
277. <i>Robak Franciszek</i>	Mysłowice, ul. Bytomska 29.
278. <i>Romanowicz J.</i>	Katowice, ul. Pocztowa 8.
279. <i>Roterowa Karolina</i>	Kochłowice, ul. Kamieniołomowa.
280. <i>Rowiński Antoni</i> , dyrektor	Knurów, kop. Knurów.
281. <i>Rozkoszny Józef</i>	Katowice, ul. Sienkiewicza 5.
282. <i>Rożnowski Antoni</i> , inżynier	Katowice, ul. Kościuszki 42.
283. <i>Różycki Kazimierz</i>	Król. Huta, ul. Wolności 26.
284. <i>Römer Karol</i> , urzędnik	Sosnowiec, ul. Śnieżna 11.
285. <i>Rudowski Szymon</i> , inżynier	Katowice, plac Wolności 6.
286. <i>Rusek Józef</i> , inżynier	Kończyce.
287. <i>Rychlik Józef</i> , inżynier	Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
288. <i>Sadłowski Antoni</i> , piekarz	Katowice, ul. Marjacka 9.
289. <i>Samarzewski Wojc.</i> , krawiec	Król. Huta, ul. Wolności 76.
290. <i>Sanetra Florjan</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
291. <i>Schindler Brunon</i>	Rudzka Kuźnia, poczta Ruda.
292. <i>Sikora Paweł</i> , inżynier	Król. Huta, kop. Król. Zachód.
293. <i>Siodlaczek Paweł</i>	Świętochłowice, ul. Polna 5.
294. <i>Sittek Izidor</i>	Katowice, kop. Kleofas.
295. <i>Skrzypek Ludwik</i> , obuwnik	Katowice, ul. Kościuszki 38.
296. <i>Sładowski</i>	Świętochłowice, ul. Farna 16.
297. <i>Stawik Władysław</i>	Psary, poczta Lubsza.
298. <i>Słowiński Wojciech</i>	Katowice, ul. św. Jana 9.
299. <i>Smoleń</i> , inż.-technolog	Sosnowiec, ul. Wiejska 8.
300. <i>Sobanek Roman</i>	Wełnowiec, ul. św. Jadwigi 9.

301. <i>Sobczyk Ludwik</i> , cieśla	Krasowy.
302. <i>Sobek Roman</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
303. <i>Sobala Marja</i> , krawczyni	Biertułtowy, ul. Kopernika 291.
304. <i>Sobota Adolf</i> , urzędnik	Katowice, Izba Rzemieślnicza.
305. <i>Sobota Olga</i> , krawczyni	Król. Huta, ul. 3-go Maja 49.
306. <i>Sojka Antoni</i>	Katowice, ul. Andrzeja 5,
307. <i>Sowa Wiktor</i>	
308. <i>Spaleniak Franciszek</i>	Strzybnica 128, pow. Tarn. Góry.
309. <i>Stachowiak Stanisław</i>	Katowice-Ligota, ul. Załęska 28.
310. <i>Staś Karol</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Katowicka 17.
311. <i>Statler</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
312. <i>Sternik Stefan</i> , inżynier	Katowice, ul. Marjacka 37.
313. <i>Stonawski Jerzy</i> , inżynier	Bielsko, Państw. Szkoła Przemysł.
314. <i>Stroka Jerzy</i>	Szarlej, ul. Piekarska 28.
315. <i>Strusiewicz Roman</i> , inżynier	Katowice-Brynów, kop. Wujek.
316. <i>Stryczek Jerzy</i>	Dziedzice, nr. 172.
317. <i>Sukała Konstanty</i> , piekarz	Wielkie Piekary, kol. Józefka.
318. <i>Suszyński Kazimierz</i> , inż.	Katowice, kop. Wujek.
319. <i>Swoboda Antoni</i>	Katowice III, ul. Limanowskiego 12.
320. <i>Szaton Emanuel</i> , krawiec	Siemianowice, ul. Dąbrowskiego 7.
321. <i>Szczepanik Franciszek</i>	Katowice-Ligota, ul. Kredytowa 8.
322. <i>Szczesna Łucja</i> , krawczyni	Katowice, Karbowa 34.
323. <i>Szczesny Paweł</i> , piekarz	Lipiny, ul. Kolejowa 11.
324. <i>Szczyпка Franciszek</i>	Dziedzice, nr. 198.
325. <i>Szefer Leopold</i> , inżynier	Katowice, pl. Wolności 11.
326. <i>Szeja Robert</i>	Katowice, ul. Drzymały 7.
327. <i>Szklorz Teodor</i>	Król. Huta, ul. ks. Bogedaina 3.
328. <i>Szmigielski Bron.</i> , redaktor	Katowice, ul. Teatralna 4.
329. <i>Szolysek Józef</i>	Nowy Bytom, ul. Niedurnego 60.
330. <i>Szopa Augustyn</i>	Bogucice, ul. Katowicka 4.
331. <i>Sztencel Stanisław</i>	Katowice, ul. Mickiewicza 3.
332. <i>Szulik Aleksander</i>	Radlin, pow. Rybnik.
333. <i>Szup Alfons</i> , cieśla	Dąbrówka Wielka, ul. 3-go Maja.
334. <i>Szwachula Józef</i>	Markłowice Dolne, poczta Rybnik.
335. <i>Szwajnoch Piotr</i> , inżynier	Bytków, pow. Katowicki.
336. <i>Szwejczer Henryk</i> , dyrektor	Katowice, ul. Gen. Zajaczka 8.
337. <i>Szwencner Roman</i> , urzędnik	Katowice, Izba Rzemieślnicza.
338. <i>Tokarski B.</i> , inżynier	Bielsko, Aleksandrowice 212.
339. <i>Tomanek Józef</i>	Katowice, ul. Francuska 4.
340. <i>Trzebicki Hugo</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Piastowska 11.

341. *Tschentschel P.*, mistrz elektr. Katowice, ul. Szopena 7.
 342. *Tuchotka Józef*, inżynier Król. Huta, Skarboferm.
 343. *Turkiewicz Władysław*, inż. Król. Huta, kop. Piast.
344. *Ullig Paweł*, monter Pszczyna, ul. Sokola 2.
 345. *Urbanowicz I.* Kop. Dębieńsko, pow. Rybnik.
346. *Walczyk Piotr* Katowice, ul. Zielona 7.
 347. *Walach Karol* Łagiewniki, ul. Kościelna 44.
 348. *Warczyk Augustyn*, stolarz Krasowy, ul. Matejki 2.
 349. *Wawrzyk Leon*, ślusarz Rybnik, ul. Rudzka 31.
 350. *Weickert Kazimierz* Król. Huta, Rynek 20.
 351. *Wendt Władysław*, inżynier Katowice, kop. Kleofas
 352. *Wicik Eugenjusz*, urzędnik Przełajka, ul. Wiejska 29.
 353. *Widera Emanuel* Makoszowy, ul. 3-go Maja 20.
 354. *Widryński Teodor* Kol. Blücher, poczta Świerklany G.
 355. *Wieczorek Alojzy* Dąbrówka Wielka, ul. Kościuszki 55.
 356. *Wierzbiński Stanisław*, inż. Krywałd, poczta Szczygłowice.
 357. *Wiesiołek Teodor*, doz. elektr. Katowicka Hałda, ul. Edw. Bugli 3.
 358. *Wilc Alojzy* Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.
 359. *Wilkus Alojzy* Osiny, pow. Rybnik.
 360. *Wilkus Emil*, elektr. Kop. Ema, ul. Kopernika 291.
 361. *Wilkus Robert* Katowice, ul. Dyrekcyjna 4.
 362. *Witkowski Karol*, dyrektor Siemianowice, ul. św. Barbary 2.
 363. *Włóczyński Leon*, radjomonter Świętochłowice, ul. Długa 45.
 364. *Wojciechowska Wanda* Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
 365. *Wojciechowski Antoni*, szewc Oświęcim II.
 366. *Wojciechowski Marjan*, inż. Niewiadom.
 367. *Wojtacha Andrzej* Król. Huta, ul. Sobieskiego 24.
 368. *Wójcicki Józef* Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
 369. *Wróbel Ludwik* Rybnik, ul. Piłsudskiego 17.
 370. *Występ Jan*
371. *Zacharjasz Konrad*
 372. *Zakrzewski Stefan*, inżynier Król. Huta, kop. Piast.
 373. *Zaleski Stanisław*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
 374. *Zaradny Paweł* Król. Huta, ul. Bogedaina 31.
 375. *Zawada Feliks*, szofer Katowice, ul. Rybnicka 6.
 376. *Zeliszewski Marjan*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
 377. *Ziaja Alojzy* Szopienice, ul. Dworcowa 15.
 378. *Zmarzły*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
 379. *Zw. Pol. Sam. Rzem. i Przem.* Katowice, ul. Gliwicka 3.

380. Zw. Pol. Sam. Rzem. i Przem. Koło Strumień.
381. *Zyzik Pawel* Piaseczna, p. Strzybnica.
382. *Żebrowski Wacław* Katowice, ul. Krakowska 26.
383. *Żmuda Metropoljan*, piekarz Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 167.
384. *Żucziewicz Stanisław*, inż. Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
-

S P I S R Z E C Z Y :

	Str.
Wstęp	5
CZEŚĆ ADMINISTRACYJNA.	
Zarząd	19
Walne Zgromadzenie	22
Posiedzenia Zarządu	25
Komisje	29
Pomieszczenie	34
Zespół osobowy biura Śl. Instytutu Rzem.-Przemysłowego	34
Spis wykładowców	35
Zestawienie czynności biurowych w Sekretariacie Instytutu	37
Ruch członków	37
Spis rzemieślników i czynnych warsztatów rzemieślniczych w Województwie Śląskiem	38
Wydawnictwa	39
Biblioteka i czytelnia	39
Inwentarz	40
Pomoce naukowe	40
Spis abonowanych przez Śląski Instytut Rzem.-Przem. czasopism fachowych, żurnali i gazet	42
Subwencje	44
Zestawienie wyników starań Instytutu o subwencje prywatne	44
Prasa	46
Kursy zatwierdzone	47
Kursy	49
Sprawozdanie tabelaryczne z kursów, urządzonych przez Śląski Instytut Rzem.-Przemysłowy w roku sprawozdawczym 1930	50
Przykład obliczania kosztów jednego uczestnika kursu dla monterów instalacyj gazowych i wodociągowych	52
Zestawienie tabelaryczne kursów przechodnich t. j. rozpoczętych w r. 1929 i 1930, których ukończenie nastąpi w roku 1931	53

	Str.
Zestawienie kursów projektowanych na rok 1931	53
Regulamin egzaminów końcowych	55
Instytucje zapraszane w roku sprawozdawczym do komisji egzaminacyjnych	57
Pokaz aparatu „Deka“	58
Pokaz dublówki „Kinvall“	58
Eksperymentalna placówka szewska w Mikołowie	59

KURSY.

Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych 17. XII. 1929 —	
6. III. 1930 w Król. Hucie	63
Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych 22. IV. 1929 —	
18. VII. 1929 w Nowej Wsi	63
Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych 1. X. 1929 —	
16. XII. 1929 w Katowicach	64
Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Rybniku	64
Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Wodzisławiu	65
Sprawozdanie z kursów obuwniczych instr. Rudolfa Stegmüllera	65
Kurs zawodowy dla czeladników obuwniczych w Bielsku	70
Kurs przyklejania podeszew na zimno 31. X. 1928 — 1. XI. 1928 w Katowicach	72
Kurs przyklejania podeszew na zimno 13. — 19. III. 1929 w Katowicach	72
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 27. V. — 5. VIII. 1927 w Rybniku	73
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 21. XI. 1927 — 25. I. 1928 w Katowicach	73
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 12. III. — 24. V. 1928 w Katowicach	74
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 20. X. 1928 — 6. III. 1929 w Katowicach	75
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 23. IV. — 6. XII. 1929 w Katowicach	75
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 24. IV. — 27. XII. 1929 w Król. Hucie	76
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 19. II. — 16. V. 1930 w Rybniku	76
Kurs przygotowawczy dla egzaminów mistrzowskich 20. XII. 1929 — 22. V. 1930 w Katowicach	78

	Str.
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 26. IX. — 12. XII. 1930 w Katowicach	81
Kurs kroju męskiego dla czeladników krawieckich 28. XII. 1928 — 26. I. 1929 w Katowicach	82
Kurs kroju dla mistrzów krawieckich 28. I. — 22. II. 1929 w Katowicach	84
Kurs kroju damskiego i dziecięcego 27. V. — 27. VI. 1929 w Katowicach	85
Kurs kroju męskiego 31. VII. — 2. IX. 1929 w Bielsku	86
Kurs kroju damskiego 19. VIII. — 23. IX. 1929 w Rybniku	87
Kurs kroju męskiego 19. VIII. — 23. IX. 1929 w Rybniku	87
Kursy kroju męskiego, damskiego i dziecięcego 28. VII. — 28. VIII. 1930 w Katowicach	88
X-ty kurs spawania i cięcia metali 7. II. — 13. III. 1929 w Katowicach	93
XI-ty kurs spawania i cięcia metali 28. V. — 28. VI. 1929 w Katowicach	95
XII-ty kurs spawania i cięcia metali 16. VII. — 19. VIII. 1929 w Katowicach	96
XIII-ty kurs spawania i cięcia metali 26. VIII. — 1. X. 1929 w Katowicach	98
XIV-ty kurs spawania i cięcia metali 7. X. — 14. XI. 1929 w Katowicach	103
XV-ty kurs spawania i cięcia metali 18. XI. — 20. XII. 1929 w Katowicach	101
Kursy spawania	102
Kurs XVI	119
Kurs XVII	120
Kurs XVIII	121
Kurs XIX	122
Kurs XX	123
Kurs elektrycznego spawania metali 28. VI. — 25. VIII. 1928 w Król. Hucie	124
Kurs elektrycznego spawania metali 28. VI. — 25. VIII. 1928 w Król. Hucie	124
Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach 15. IV. 1927 — 20. VIII. 1927 w Katowicach i w Król. Hucie	125
Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach 16. IV. — 8. X. 1928 w Król. Hucie	126

	Str.
Kurs dla radjomechaników	126
Kurs dla monterów elektrotechnicznych w Katowicach	130
Kurs dla monterów instalacji gazowej i wodociągowej w Katowicach	131
Kurs dla palaczy kotłowych 15. III. — 15. VI. 1927 w Katowicach	140
Kurs dla palaczy kotłowych 15. III. — 15. VI. 1927 w Katowicach	140
Kurs dla palaczy kotłowych 19. III. — 19. VI. 1927 w Katowicach	141
Kurs dla palaczy kotłowych 1. IV. — 28. VI. 1927 w Katowicach	141
Kurs dla palaczy kotłowych 16. V. — 12. VIII. 1927 w Rudzie	142
Kurs dla palaczy kotłowych 18. XI. 1927 — 18. II. 1928 w Katowicach	142
Kurs dla palaczy kotłowych 18. XI. 1927 — 18. II. 1928 w Chorzowie	142
Kurs dla palaczy kotłowych 15. X. 1928 — 2. I. 1929 w Rybniku .	143
Kurs dla palaczy kotłowych 9. XI. 1928 — 30. I. 1929 w Katowicach	144
Kurs dla palaczy kotłowych 4. I. — 10. V. 1929 w Chorzowie .	145
Kurs dla palaczy kotłowych 19. IV. — 27. IX. 1929 w Katowicach	145
Kurs dla palaczy kotłowych w Katowicach	146
Kurs dla palaczy kotłowych w Wełnowcu	149
Kurs maszynistów obsługujących maszyny parowe 15. II. — 9. XII. 1929 w Katowicach	149
Kurs dla laborantów chemicznych 2. III. 1927 — 26. XI. 1928 w Król. Hucie	150
Kurs dla laborantów chemicznych	151
Kurs kuźniczo-litowniczo-narzędziarski 10. V. — 17. V. 1929 w Katowicach	158
Kurs wyszywaczek tkackich 11. III. — 27. VI. 1929 w Bielsku .	159
Kurs imitacji drzew i marmurów 18. I. — 28. II. 1930 w Katowicach	159
Kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Rybniku	161
Kurs dokształcający dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych w Katowicach	163
Kurs dla malarzy i lakierników w Bielsku	166
Wykresy frekwencji na kursach	168

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE.

Zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych i rzeczywistych Śląskiego Instytutu Rzem.-Przem. za rok 1930 . 174—175

	Str.
Zamknięcie kasowe Śl. Instytut. Rzem.-Przem. za rok 1930 . . .	176—177
Bilans Śląsk. Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach na dzień 31 grudnia 1930	178—179
Preliminarz budżetowy na rok 1931	180—181
Preliminarz nadzwyczajny	180—181
Protokół Komisji Rewizyjnej Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego z przeprowadzonej rewizji za IV kwartał 1930	182
Spis członków Śl. Instytutu Rzem.-Przem. w Katowicach . . .	183

Kalkulacja Krawiecka

Fachowy podręcznik dla
krawców opracowany przez
Dr. Franciszka Jurasę
i mistrza krawieck. Wojcie-
cha Samarzewskiego, nakł.
Śląskiego Instytutu Rze-
mieślniczo-Przemysłowego
w Katowicach

Cena za egzemplarz złotych 2,75

Do nabycia w biurze Śląskiego
Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego
w Katowicach, ul. Słowackiego 19. III. p.

Biblioteka i czytelnia

**Śląskiego Instytutu Rzemieśln.-Przemysłowego
w Katowicach przy ul. Słowackiego 19. III. ptr.**

jest otwarta codziennie
w godzinach urzędowych
od godziny 15.30 do 16-ej.

**Podręczniki fachowe.
Żurnale mód
dla krawców, krawczyń
i obuwników.
Czasopisma fachowe.**

**Katalog biblioteki za rok 1930 sporządzony na
zasadzie klasyf. dziesiętnej już wyszedł z druku**

Chrześcijański Dom dla podróżnych

(Christl. Hospiz) * Zastępca E. Suchocki
Katowice, ulica Jagiellońska 17, telefon numer 1982

Restauracja, sala zabaw i posiedzeń

Poleca swe lokale do urządzenia zabaw weselnych i innych uroczystości * Obiady i kolacje, jak i piwo w syfonach również poza dom

CHN. MANSFELD

Lipsk 029 (Leipzig)

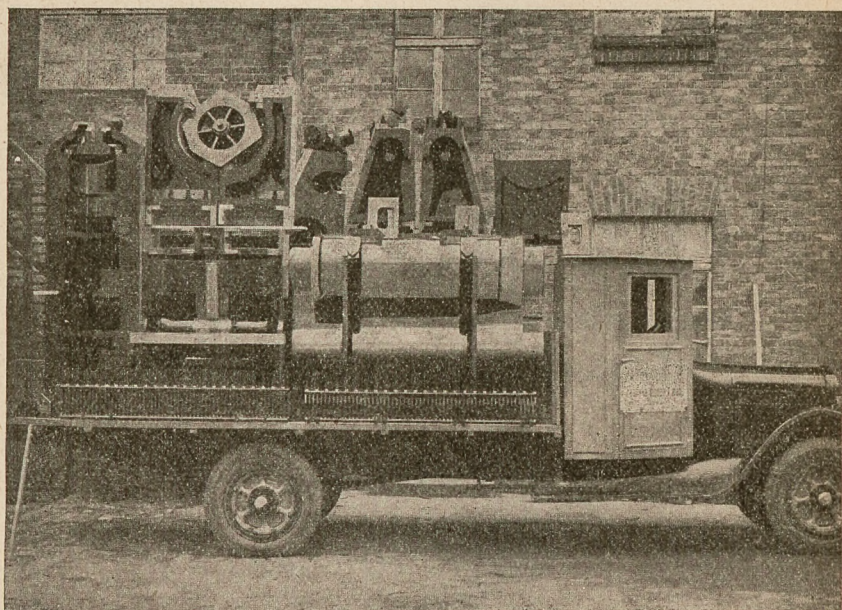
Światowej sławy, specjalna
fabryka maszyn szewskich
dostarcza słynne ze swej ja-
kości i solidnej konstrukcji
maszyny dla warsztatów ze-
lowania i fabryk obuwia.

Do obejrzenia:

**W SZEWSKIEJ PLACÓWCE
EKSPERYMENTALNEJ**

ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU RZE-
MIĘŚL. - PRZEMYSŁOWEGO

Mikołów, ulica Stawowa nr 2

*Model cylindra parowozu dla fabryki lokomotyw w Chrzanowie,
dostarczającej lokomotywy dla Bułgarji.*

ALOJZY DEMBIŃSKI

Fabryka modeli i mebli

Katowice, ul. św. Jacka 4

Telefon 1591 Rok założenia 1909

Specjalność:

Wykonuje modele do odlewu
do największych rozmiarów.
Wykwintne meble według po-
danych i własnych rysunków
Kompletne urządzenia szkół
Roboty stolarsko-budowlane

„KOSMOS”

SKŁAD POMOCY NAUKOWYCH

PRZYBORY SZKOLNE

*

LABORATORYJNE

*

APTEKARSKIE

*

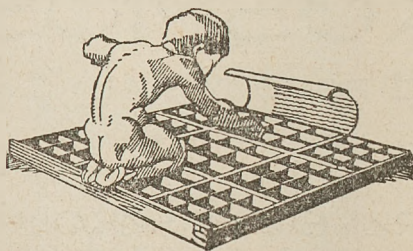
KORKI.

DOSTAWA WSZELKICH MASZYN

RZEMIEŚLNICZYCH.

K A T O W I C E

UL. SŁOWACKIEGO 31, TEL. 29-18

DRUKI

dla Urzędów, Hut, Kopalń,
Szkół, Związków i Towa-
rzystw wykonuje szybko,
tanio i solidnie

DRUKARNIA SIEMIANOWICKA

Właściciel: Piotr Pronobis

Siemianowice Śląskie

ulica Staszyca Nr. 17 * Telefon Nr. 8

AFISZE, ILUSTR. PLAKATY, REPRODUKCJE,
KOPJE DOKUMENTÓW, RYSUNKÓW, ŚWIA-
DECTW W ORYGINALNEJ WIELKOŚCI. ZDJĘ-
CIA TECHNICZNE, POWIĘKSZENIA. PŁASKO-
RZEŻBY, RELJEF WEDŁUG FOTOGRAFJI
W MIEDZI I T. P. WYKONUJE:

ATELIER „URANIA“

KATOWICE, UL. SŁOWACKIEGO NR. 33
(RÓG UL. 3-GO MAJA) TELEF. 29-49.

KAWIARNIA LICZBIŃSKI

KATOWICE, RYNEK 1

Ciastka, torty
kawa, herba-
ta - także po-
za dom

Piwo,
wódki,
likieri,
koniaki, wina

Sala do zebrań towarzyskich.

Wytwórnia pieczywa zwykłego
i luksusowego. Wyborowe
ciasta, torty, herbatniki, keksy,
pączki

Specjalność:
ciasto domowe

Antoni Sadłowski

Katowice

ul. Marjacka 9.
Telefon 19-55.

Śląska Fabryka Telefonów

JÓZEF PIENKA

Wielowiec-Katowice

Telefon nr. 889, 21-55

Adres Telegr.: Pientka - Katowice

WYKONYWA:

Aparaty i łącznice telefoniczne wszelkich rozmiarów. Aparaty, dzwonki i brzęczyki wodoszczelne. Odgromniki, bezpieczniki, skrzynie kablowe, transformatorki i przyciski. Instalacje telefoniczne wszelkich systemów. Sygnalizacje kopalniane, kolejowe, wodociągowe, alarmowe, przeciwpożarowe itp.

Wojciech Samarzewski

Królewska Huta,
ulica Wolności nr. 76

„OPZIEŻ”. Wydawnictwo największej i najwięcej rozpowszechnionej gazety krawieckiej z dodatkiem sezonowym żurnali i mód.

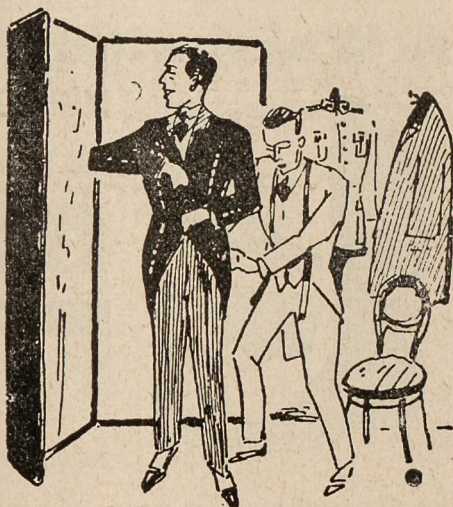
Szkoła kroju. Żurnale. Manekiny. Wysyłka wszelkich wykrojek form. Podręczniki kroju.

Pierwszorzędny
zakład krawiecki
garderoby męsk.

A. Gidaszewski
Katowice,

ul. 3-go Maja 34
I. piętro. Front

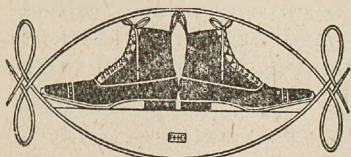
Skład sukna.

Spółdzielnia

Szewska

z ogran. odpowiedzialnością

Specjalność: Obuwie sportowe i ortopedyczne

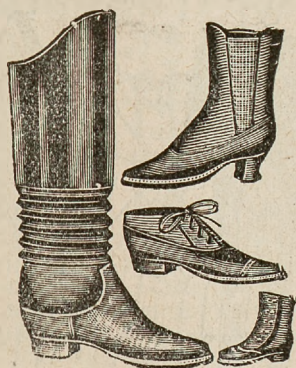
Warsztat Eksperymentalny Śląskiego Instytutu

P. K. O. Katowice 306 369

Mikołów, ulica Stawowa Nr. 2, telefon numer 76

A. Wajsbaum, Katowice

ulica Plebiscytowa 19

Wykonuje obuwie wszelkiego gatunku, jako specjalność:

BUTY

do konnej jazdy

i obuwie wszelkiego gatunku dla kopalń i hut.

Na żądanie składa oferty.

Franciszek Biskup ● Królewska Huta

ulica 3-go Maja nr. 43

poleca swój skład obuwia jak
i warsztat do wszelkich repa-
racji obuwia po jaknajniższych
cenach.

FERDYNAND LACHS

Katowice, 3-go Maja 40

Telefon nr. 305

Papiery — artykuły biurowe

Księgarnia **i Drukarnia Katolicka**

Spółka Akcyjna

Katowice, Marszałka Piłsudskiego 58

Telefon nr. 1330 i 2509. Adres telegr. „Kadeka” Katowice

Wykonuje wszelkie
druki rotacyjne, po-
śpieszne jedno- i kil-
kobarwne ◆

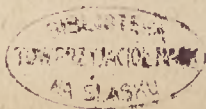
nuty zwykłe i grego-
rjańskie ◆

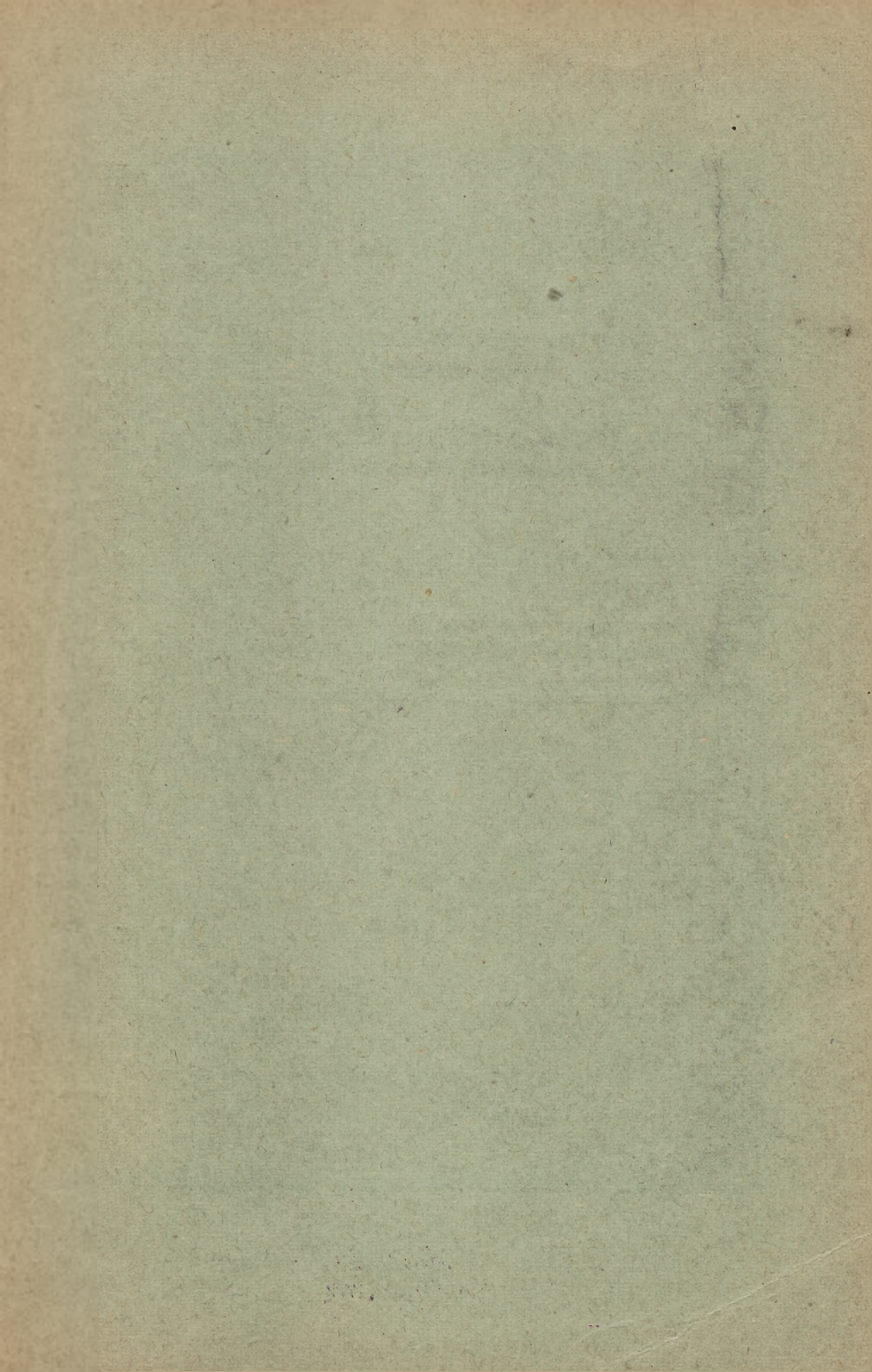
Wykresy, mapy, formu-
larze i księgi dla władz
towarzystw i biur ◆

Książki i czasopisma
w różnych językach

Własna
odlewnia czcionek i introligatornia

Robota staranna! — Ceny przystępne!
Obsługa skora i jaknajrzetelniejsza!

Biblioteka Śląska

3362

II

1930

SL

Kzg 1 2857/67 100 000

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000735887

II 3362/3

Księgarnia i Drukarnia Katolicka S. A.
Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego nr. 58
